

PROFETËT

**MIKEJA
NAHUMI
HABAKUK
SOFONIA
HAGAI**

Komentar

Agim Rama

Rruga e Paqes

2020

HYRJE

MIKEJA (Mihaja = kush është si Zoti? Me fjalë të tjera, ai është i pakrahasueshëm): Ishte bashkëkohor me Isainë (në veçanti nën mbretërimin e Ahazit dhe Hizkijës), dhe, si ai, denoncon skandalin e të pasurve, kritikon sinkretizmin dhe sigurinë e rreme fetare, por për shkak të prejardhjes së saj fshatare (ai erdhi nga Moresheti, rajoni në perëndim të Jeruzalemit), ai ishte më pak i lidhur me Jeruzalemin dhe Tempullin, shkatërrimin e të cilit ai e njoftoi (3,12). Në Mik 2, 6-11, Mikeja sulmon të dy rrëmbyesit e tokës pa zemër dhe profetët e vetëshpallur që i mbështetën. Ashtu si Isaia, ai ishte i bindur se Juda u drejtua për katastrofë për shkak të stilit të jetës shtypëse dhe idhujtare të udhëheqësve të saj. Me Isainë, ai është i mendimit se do të vijë sundimtar nga shtëpia e Davidit që do të sjellë çlirimin (shpëtimin: 5,11 ++).

Profecitë e tij u shkruan gjatë mbretërimit të Jotamit, Ahazit, Ezekisë, ndoshta edhe Manasit, mbretërve të Judës. Edhe pse ata kryesisht kanë për qëllim Judën, e bën të qartë se gjykimi i Zotit do të bjerë gjithashtu mbi banorët e Izraelit dhe se ata duhet të kishin jetuar për të parë dëbimin e tyre. Jeremia gjithashtu na tregon se ai profetizoi gjatë mbretërimit të Ezekisë (Hizkija).

Konteksti historik: fuqia mbizotëruese e kohës ishte Asiria e cila, nën Sennacherib, kishte pushtuar pjesën më të madhe të Lindjes së Mesme, përveç

Judës dhe Jeruzalemit, që të dy do të bënin homazhe për të. Kur një perandor asirian vdes, zakonisht ndodh një revoltë nga të gjitha kombet vasale. Atëherë i takonte pasardhësit të tij t'i paraqiste përsëri. Në këtë proces, njerëzit që kanë vuajtur më shumë janë ata që jetojnë në fshat dhe që nuk përfitojnë nga mure të forta dhe fortifikime prapa të cilave të strehohen. Ata shpesh ishin pushtuar dhe plaçkitur. Por edhe ata në qytetet e fortifikuara ranë pre e udhëheqësve fanatikë, priftërinjve të pasur dhe bashkëpunëtorë. Mikeja mbron kauzën e të gjithë atyre që janë shtypur.

KOMENTAR

DËNIMI I ZOTIT MBI JUDËN DHE IZRAELIN PËR SHKAK TË IDHUJTARISË

(1.2 deri ne 16)

Drejtimi. 1.1.

Fjala e ZOTIT. Mesazhi erdhi nga ZOTI dhe për këtë arsye kishte autoritetin hyjnor. Ky ishte pretendimi i zakonshëm i profetëve hebraikë (krh. Jon 1,1; Ab 1,1). Kështu, fjala e ZOTIT iu drejtua Mikesë, i cili u shpall në të. E shikuar, që do të thotë me një vegim mendor dhe shpirtëror, jo domosdoshmërisht me sy fizikë, kjo folje do të thotë të shihet në mënyrë subjektive. Mikeja kishte një kuptim shpirtëror të mesazhit që do të deklaronte.

Shërbimi e Mikesë (sipas Jeremisë (26,17-19) ndihmoi për të shtynte për një shekull gjykimin e shpallur për Judën. Ndikimi i shërbimit të Mikesë ishte ende në kujtimet në kohën e Jeremisë (Jer. 26, 17-19) Fakti që Juda ende ekzistonte një shekull më vonë është dëshmi e heshtur për efektivitetin e saj.

I. Afrimi i gjykimit të Izraelit dhe Judës për mëkatin e vazhdueshëm. 1. 2-16.

A. **Thirrja për vëmendje.** 1.2.

v.1. *Dëgjo!* Është një fjalë e zakonshme e përdorur nga profetët për të tërhequr vëmendjen e mesazheve të tyre (krh. Isaia. 1,2.10; Amos 3,1; Joel 1,2; Hoshea 4,1). Të gjithë njerëzit, toka (e Izraelit) dhe gjithçka

është në të. Mesazhi u drejtohet mbarë popullit. Toka dhe gjithçka është në të duhet të kushtojnë vëmendje (krh. Isa. 1,2; Lp 32,1). Perën-dia, Zoti, paraqitet si gjyqtar në mesin tuaj. Ai ka dalë nga banesa e tij qiellore dhe thërret mbi majat më të larta të bo-tës. Zoti flet për ligësinë e kryeqyteteve të Izraelit dhe Judës. Ai dëshmon për tempullin e tij të shenjtë. Ky tempull, konteksti tregon, është në qiell. “Shenjtëria” kryesisht nënkupton “ndarje”. Qielli vetë është i ndarë dhe shenjtëruar për qëllimet e shenjtërisë së ZOTIT. Shenjtëria aktive e Zotit përhapet në të gjithë tokën, për shpëtim ose për gjykim.

B. Ardhja e tmerrshme e ZOTIT njoftoi dhe përshkroi. 1. 3.4. Këto vargje prezantojnë një arsye solemne pse të gjithë njerëzit duhet ta dëgjojnë mesazhin.

v. 3. *Sepse vini re, Zoti po del nga vendi i tij.* Forma e përdorur tregon se Zoti është vazhdimisht duke gjykuar për mëkatet dhe mëkatarët. Ai do të zbresë dhe do të ecë. Të dy foljet shprehin një veprim të përsëritur.

v. 4. *Para tij, malet shkrihen, luginat hapen* Ndërsa hapi madhështor përpara i ZOTIT prek majat e maleve, malet do të shpërndahen. Luginat e reja do të formohen ndërsa kodrat (luginat) janë të ndara dhe, si dylli para zjarrit, derdhet si një përrua uji mbi një greminë. Përshkrime të ngjashme të këtyre

manifestimeve mbresëlënëse të ZOTIT mund të gjenden në Dal 19,18,19; Gjç 5.5; Isa. 64.1; Hab 3.6.

C. Mëkatet e përfaqësuesit kapital të atyre të kombit. 1.5.

v. 5. *Po vij si gjyqtar, – thotë Zoti, – sepse izraelitët nuk më kanë dëgjuar, dhe kështu më kanë fyer!* Por kush e ka shtyrë Izraelin në mëkat? Shomroni! E kush e ka shtyrë Judën në idhujtari në vendet e fljimeve? Jerusalemi!. Shkelja (hebr. *peshha*) fjalë për fjalë do të thotë rebelim. Apostazia do të ishte më afër hebraishtes. Izraeli, Mbretëria Veriore, ishte shkëputur nga ZOTI dhe rebeloi kundër kërkesave të drejta të tij. Sepse, do të thotë “për shkak”, shkelja është gjithçka – ose dëshmia që i paraprin, ose gjykimet që pasojnë. Dënimet mund të tregojnë të dy kuptimet. Peshkimi (hebr. *xattat*) fjalë për fjalë po humbet objektivin, si kur një revole qëllon dhe humbet. Në DhR, fjala greke për mëkat, *hamartia*, ka të njëjtin kuptim. Perëndia kishte vendosur një shënjestër dhe shtëpia e Izraelit nuk kishte qëlluar me shenjë. Vendet e larta ishin vende idhujtare të adhurimit, e cila ishte e ndaluar me ligjin e Moisiut (krh. Lp. 13). Profeti akuzoi të dy kryeqytetet se ishin qendrat e mëkateve të kombeve. Kjo akuzë mund të ngrihet kundër shumë kryeqyteteve përgjatë historisë.

D. Pasojat e frikshme të këtij gjykimi. 1.6,7.

v. 6. *Prandaj do ta shkatërroj Shomronin, dhe do t'i hedh gërmadhat e tij në luginë. Do ta bëj rrafsh me tokën; atje ku shtrihej, do të mbillen vreshta.*

Për shkak të mëkateve të Samarisë, ZOTI do të bëjë si më poshtë. Një grumbull, domethënë një shkatërrim për plantacionet e një vreshti. Luftërat kanë sjellë shkatërrimin e qytetit në disa raste, dhe kjo profeci është bërë fjalë për fjalë e vërtetë (krh. Isa. 21.1-3). ZOTI deklaron se do të fundosë gurët e Samarisë në luginë, duke zbuluar plotësisht themelet e saj. Sot, Samaria është një grumbull gurësh, jo vetëm në majë të kodrave, por edhe në fushat më poshtë. Ekspeditat arkeologjike kanë shtrirë zbulimin e themeleve në pallatet e Omriut dhe Ahabit.

v. 7. *Do t'i thyej të gjitha shtatoret e tij idhujtare. Argjendi dhe ari, me të cilët janë lyer, vjen prej pagesës së prostitutave të tempullit, por si pagesë prostitute do ta përdorin armiqtë plaç-kitës. Të gjitha dhuratat e shugurimit të idhujve do të digjen.»*

Të gjitha statujat e tij do të prishen, parashikon ZOTI, se ai do t'i bëjë ata të rrahin copa-copa, në zemërimin e tij kundër idhujtarisë (Dal. 20,4). Të gjitha pagat e saj të paguara për prostitutat do të jenë si çmimi i mëkatit të tyre. Profeti e konsideronte qytetërimin idhujtar të Samarisë si produktin e marrjes në punë të prostitutave; ose idhujtaria si prostitucion. Samaria duhej të shkatërrohej dhe fragmentet e

figurave të saj do të ktheheshin në përdorimin origjinal, pagat e prostitutave.

E. Reagimi i profetit dhe vegimi i tij për këtë gjykim. 1,8-16.

v. 8. *Kur mendoj për këtë, më kap tmërri! Si shenjë vajtimi eci z bathur dhe gjysmë lakuriq, angullij si çakall dhe rënkoj si struc.*

Kjo është arsyeja pse unë do të qaj, do të mbaj zi. Profeti shpall se do të qajë dhe do të mbajë zi, do të zhvishet ose plaçkitet dhe zhveshur, për shkak të plagëve të pashërueshme të Samarisë që ranë mbi popullin e tij, deri në derën e Jeruzalemit, kryeqytetin politik dhe qendrën e adhurimit. *Prandaj.* Profeti identifikohet me kombin. Forma letrare e vargut 8 prodhon një përshtypje solemne. Mikeja fillon, unë do të eci i zhveshur, do të qaj si çakall Ai do të mbajë zi derisa të lodhet, në mënyrë që zëri i tij të bëhet si ai i një struci të vogël femër. Lakuriqësia ishte pjesa e zakonshme e një robi. Në pikëllimin e tij, profeti do të dalë lakuriq.

v. 9. *Shomroni nuk do ta marrë veten pas kësaj goditjeje; do ta godasë edhe Judën; armiku do të vijë deri në Jerusalem, në qytetin e popullit tim.*

(Zoti; arriti në derën e popullit tim në Jeruzalem. Idhujtaria dhe ligësia e Samarisë kishin ndikuar aq shumë në Jeruzalem, sa që ajo ishte fajtoreshë për të njëjtin mëkat. Pasardhësit e shtëpisë së Ahabit (mbreti i mbretërisë veriore, burri i Jezebelës)

mbretëroi në Jeruzalem dhe e largoi kombin nga ZOTI. Plagët që rezultuan, të cilat kurrë nuk mund të shërohen, kanë infektuar jetën politike, sociale dhe fetare të Judës, përfshirë vendin e këshillit, përkatësisht “portën e qytetit”. Në Lindjen e Mesme, dera kishte ardhur për të caktuar këshilltarët ose kabinetin e mbretit, dhe kjo kuptim vazhdoi deri në rënien e sulltanatit turk në vitet e fundit. për shekuj, kabineti i Turqisë është quajtur “Porta Sublime”. Ndërsa mëkati meriton gjykim, qoftë ky mëkati i Samarisë apo ai i Jeruzalemit.

v. 10. *Mos flitni për këtë në Gat, mos qani atje me zë tepër të lartë! Mos u rrokullitni nga tmerri në pluhurin e Afrës!*

Mos e reklamoni atë në Gat, Aluzion për pushtimin e koalicionit antiririk të Peqahut në 735, kur filistenjtë kishin pushtuar shefelën (kodrat kodrinore të rajonit bregdetar). Në Gat nuk e reklamoni atë (hebr. *Al taggidu*). Në Bet-le-Afra (shtëpia e pluhurit) në pluhur, u mbështjella. Të dy ishin qytete pagane. Profeti kishte frikë nga derdhja e përbuzjes për këta njerëz kur ata do të mësonin për mëkatin dhe ndëshkimin pasues të atyre që u quajtën njerëzit e ZOTIT. Të rrokullisesh në pluhur do të thoshte shpërfillje dhe zi të fortë.

v. 11. *Largohuni, o banorë të Shafirit, lakuriq dhe të turpëruar! Burrat e Zaanës nuk gu-xojnë të dalin nga qyteti i tyre. Bet-Eceli është mbushur me vajtim; muret e tij nuk do t'i japin askujt strehim.*

Mikeja parashikoi që gratë e këtyre qyteteve të dënuara do të kalojnë lakuriq para burrave. Në lakuriqësi dhe turp, ata do të shkojnë në robëri dhe njerëzit do të jenë të pafuqishëm për t'i ndihmuar ata kundër fuqisë së armikut. Në 1.6, profeti prezanton profecinë kundër Samarisë. Në 1.11, ndëshkimi i Judës është pa një deklaratë hyrëse. Gruaja që jeton në Zaanan nuk duhet të largohet nga shtëpia. Ajo do të terrorizohet për shkak të pushtuesit që do të vijë. Vajtmet e Bet-Etsel (Ështëpia e Ndarjes) do t'ju heqin qëndrimin tuaj ose forcën e tij. Ky qytet, ndoshta i fortifikuar, duhet të ndihmojë në rezistimin ndaj pushtuesit. Por populli i tij do të ankohej për vuajtjet e të tjerëve derisa forcat e tyre të zhduken.

v. 12. *Banorët e Marodit dridhen për pasurinë e tyre, sepse Zoti po sjell fatkeqësi mbi Jerusalem dhe ia hap armikut rrugën në tërë Judën.*

Banori i Marodit dridhet për lumturinë e tij, për fatkeqësinë zbriti, (duke ardhur) nga Zoti në portën e Jeruzalemit Pushtimi i Asirianëve ishte një dhunë e dërguar si gjykim nga ZOTI (krh. Is. 10,5).

v. 13. *Mbrehni kuajt para koçive, o burrat e Lakishit, dhe largohuni!* Në qytetin tuaj filloi mëkati i Jerusalemit; atje gjenden shenja të dukshme të mos-bindjes së izraelitëve Lakishi ishte njëri prej qyteteve të para ku u vendos kulti sinkretik i Izraelit, mbretërisë veriore, për të konkuruar kultin qendror të Jerusalemit.

Gjykimi duhet të vijë në Lakish sepse ajo ishte fillimi i mëkatit (d.m.th. duke humbur cakun) e bijës së Cionit (Jeruzalemit). Përmes saj, shkelja (tjetërsimi nga Zoti) i adhurimit të Izraelit – Baal me neveritë e tij që e shoqërojnë atë – ndodhi në Cion. Përdorimi i ngushtë i Lakishit dhe *rekesh* (“korrier i shpejtë”) është një lojë karakteristike me fjalë hebraike.

v. 14. *O banorët e Judës, do të detyroheni ta dorëzoni Moreshitin në krahinën e Gatit; do të jetë një ndarje e përhershme. Mbretërit tuaj nuk do të mund të mbështeten më në ënët prej punishtes së poçeve të Ahsivit.*

Kjo është arsyeja pse ju do të ndaheni nga Moréshet-Gat. Është një divorc. “Vajza e Cionit” dhe Moreshet-Gat (vendlindja e profetit) ishin të bashkuar në mëkat. Tani ata duhet të ndahen. Ështëpitë e Akzibit (vendi i mashtrimit) do të jenë një gjë mashtruese për mbretërit e Izraelit. Ky qytet (13 kilometra në veri të Moreshetit), në vend që të shërbejë si mbrojtje kundër pushtuesve, do të jetë i pafuqishëm apo edhe i pabesë.

v. 15. *O banorët e Mareshës, Zoti do t’ju dërgojë dikë që do t’ju marrë për trashëgim – kjo nuk po ndodh për herë të parë! Mbreti i Izraelit duhet të fshihet në sh-pellën e Adullamit. Unë do t’ju sjell një pushtues të ri. ZOTI do të sjellë pronarin (pushtuesit asirian) për t’i kapur ata. Maresha, «qyteti trashëgimor (i Judës)» tani duhet të bëhet pronë e Asirisë. Lavdia e Izraelit do të shkojë deri në Adoullam. Fisnikëria iku në Adullam, e famshme për*

shpellat e saj; burrat që duhet të jenë në vijën e betejës do të fshihen.

v. 16. *Qethe kokën, o Jerusalem, që t'i ngjajë çafkës së shkabës! Vajto për humbjen e fëmijëve të tu të mbetur! Banorët e tu duhet të shkojnë në mërgim.*

Ndoshta Izraeli si nënë është i nxitur në një manifestim ekstrem të pikëllimit sepse djemtë e saj, të lindur dhe rritur në luks (të rritur delikatë), shkuan në robëri. Mikeja e sheh tmerrin si të realizuar tashmë.

ARISTOKRACIA FAJTORE E SHTYPJES (2,1-3,12)

II. Fati i shtypësve të korruptuar dhe i profetëve të remë. 2,1 – 3,12.

A. **Mjerë monopolistët e tokës.** 2,1-5.

v. 1. *Mjerë ata që rrinë zgjuar duke bluar të keqen, për ta zbatuar herët në më-ngjes, sepse kanë pushtetin në dorë!*

Fatkeqësia u shqiptohet atyre që qëndrojnë zgjuar natën duke shpikur metoda të përdredhura ose të pabesë për të arritur qëllimet e tyre egoiste. Në mëngjes herët, ata vunë në veprim planet e tyre, sepse fuqia është në duart e tyre.

v. 2. *Në qoftë se dëshirojnë një copë toke, e plaçkitin; në qoftë se u pëlqen një shtëpi, e marrin. I shtypin njerëzit pa mëshirë dhe ua marrin pronën.*

Ata marrin gjithçka që dëshirojnë: fusha, shtëpi dhe trashëgimi. Asgjë nuk e bën një popull kaq të pafuqishëm saqë i bën njerëzit e thjeshtë, zemrën e forcës së kombit, të pastrehë dhe të ulur në skllavëri.

v. 3. *Prandaj Zoti thotë: «Edhe unë bluaj të keqen tuaj! Do t'ju vë në zverk një zgjedhë, që të mos e mbani kaq lart kokën. Po ju presin kohë të këqija!»*

Tani meditoj për një fatkeqësi kundër këtij klani; Ju nuk do ta mbron qafën nga kjo, prandaj, ZOTI do t'i shpërblejë këta shtypës sipas veprimeve të tyre. Ai është duke përgatitur një pengesë për qafën e tyre. Në vend që të lëvizin me kokën e ngritur kryelartë, ata do të çohen në robëri me qafën e tyre gjysmë të zgjatur.

v. 4. *Atëherë ata do të tallen me ju dhe do të imitojnë vajin tuaj: 'Na ka ardhur fundi, Zoti ua dha tokën tonë të huajve. Ata i kanë marrë të gjitha, nuk na ka mbetur asgjë në dorë!».*

Do të fillojmë një vajtim. Në atë ditë, një i zezë do të vajtojë me zell shkatërrimin ndërsa sheh fushat e ndara midis armikut. Pra, nuk do të ketë lulëzim, tokë dhe për këta pasuri të paskrupull, më shumë pjesë në trashëgiminë e Zotit (v. 5).

B. Predikim i rremë i profetëve gënjeshtarë.
2,6-13.

1) Përpykjet për të ndaluar predikimin e profetit të vërtetë.

v. 2.6. *Mos profetizo. . . ata profetizojnë.* Drejtuesit e korrumpuar, duke përdorur profetët e rremë që i mirëpresin ata, do të përpiqen të parandalojnë predikimin e profetit të vërtetë. Profecia përdoret në dy mënyra, “për të predikuar” nga profetët e vërtetë dhe “për të bërë marrëzi” nga profetë të rremë.

2) predikim i rremë që Shpirti i Zotit është e përmbajtur.

v. 2.7. *A është Zoti i shpejtë të zemërohet? A është kjo mënyra e tij e të vepruarit?*

Shtytësit mund t'i atribuojnë fatkeqësi vetëm një Zoti që është mësuar vetëm të ndëshkojë. Jo. A nuk janë fjalët e mia të favorshme për atë që ecën drejt?

3) Pasiguria e qytetarëve për shkak të sundimit të shtypësve. 2,8-13.

Në vend që të ecin drejt, njerëzit e ZOITI ngrihen si armiku i tyre. Ata plaçkisin shoqërinë pa dyshim dhe të pambrojtur, jo vetëm duke vjedhur rroba dhe duke ndjekur mashtrime gra nga shtëpitë e tyre, por duke privuar fëmijë (së shpejti në robëri) nga të drejtat e qytetarisë dhe adhurimit në tempull (rr.8, 9). “Ngrihu,” shpall profeti, “dhe shko në robëri, sepse papastërtia shkatërron plotësisht” (v. 10). Aktakuza e profetit është e ashpër. Nëse një person vinte t’u predikonte atyre në favor të verës dhe pijeve të forta, këta shtypës do të ishin aq të ulët sa ta bënë atë profet të tyre (v. 11).

Studentët e Biblës ndryshojnë nëse kthimi nga mërgimi është parashikuar në 2,12,13. Disa

argumentojnë se kalimi i papritur nga mesazhi për të ardhmen e afërt në mesazhin për të ardhmen e largët shpesh gjendet në shkrimet e profetëve të vërtetë dhe do të pritej nga ai që shpresonte për një bekim përfundimtar. Në këtë këndvështrim, shkelësi (v. 13) i referohet Mesisë, i cili do të udhëheqë tepricën e tij të rrethuar si mbreti i tyre, madje edhe ZOTI, në ardhjen e tij të dytë. Të tjerë besojnë se kjo profeci u parashtrua nga profetët e rremë që kishin një shpresë të rreme për kthim të shpejtë. Sa i përket Mbretërisë Veriore të Izraelit, kjo profeci nuk është përmbushur kurrë.

C. **Denoncimi i drejtuesve të popullit.** 3,1-7.

1) Përgjigja e Mikesë ndaj profetëve të rremë dhe shtypësve.

v. 1. *A nuk ju takon juve ta dini ligjin?* Mikeja u bën thirrje krerëve të të dy kombeve që të dëgjojnë me mirëkuptim për t'u kujdesur. Së pari duke sulmuar politikën e drejtuesve, ai pyet nëse nuk është detyrë e tyre të njohin drejtësinë përmes përvojës. Pyetja kërkon një përgjigje pozitive.

2) Përshkrimi i karakterit të shtypësve të këqij.

v, 2.3. *Ju e urreni të mirën.* Në vend që ta dini drejtësinë, ata janë urrejtës të zakonshëm të së mirës dhe dashnorë të së keqes. Ata i trajtojnë të varfërit siç kanibalët viktimizojnë partitë e tyre.

3) Refuzimi i ZOTIT për të dëgjuar lutjet e tyre.

v. 4. *Por ai nuk do t'u përgjigjet atyre.* Ai do të fshehë fytyrën e tyre prej tyre në këtë kohë sepse ata kanë bërë vepra të këqija Kur bie gjykimi i ZOTIT, ata do t'i klithin vazhdimisht, por ai nga ana e tij nuk do të përgjigjet dhe do ta fshehë fytyrën nga ai. Këta udhëheqës zgjodhën të bëjnë të keqen (2.1-3) dhe ishin fajtorë, kështu që ZOTI mund të fshehte vetëm fytyrën e tij prej tyre dhe ta linte drejtësinë të merrte rrugën e saj.

4) Karakteri i profetëve të rremë.

v. 5. *Edhe për profetët tuaj kam një porosi prej Zotit!* Ata shpallin fat të mirë dhe sukses, kur u jepet mish për të ngrënë, dhe i kanosin me rrënim ata që nuk u japin asnjë dhuratë. Meqë e çojnë po-pullin tim në rrugë të shtrembër.

Kur këta profetë kishin shumë për të ngrënë, ata predikuan paqen. Implikimi është se shtypësit e pasur mbronin dhe mbështetnin profetët e rremë. Dhe, nëse zëdhënësit nuk marrin mbështetjen e tyre, do të shpallet një luftë e shenjtë kundër përfituesve.

5) Profetët e rremë duhet të diskreditohen.

v. 6-7. *Zoti u thotë: «Do të bëj që mbi ju të bjerë nata, që të mbeten në terr.* Ju nuk do të jeni në gjendje të shikoni në të ardhmen dhe nuk do të keni më vegime profetike. ⁷Ata që parashikojnë të ardhmën do të turpërohen, sepse profecitë e tyre nuk plotësohen. Ata të gjithë do të

poshtë-rohen, sepse Perëndia nuk do t'u japë asnjë përgjigje.»

Profetët e rremë, thotë ZOTI, nuk do të kenë asnjë vegim ose të jenë në gjendje të marrin me mend. Ky zhgënjim do të jetë si errësira e natës për ta. Profetët e diskredituar do të turpërohen; nuk do të ketë asgjë për të thënë. Dhe njerëzit do të groposen në errësirën fetare.

D. Ndërgjegjësimi i fuqisë së Mikesë përmes Shpirtit të ZOTIT.

v. 8. Mua Zoti më ka forcuar dhe më ka mbushur me shpirtin e tij! Për këtë ndër-hyj me guxim për të drejtën; ua tregoj pasardhësve të Jakovit të gjitha mëkatet e tyre.

Ju që e bëni ligjin të neveritshëm dhe që prishni tërë drejtësinë. Mikeja kontraston këtu me profetët e rremë. Ai është plot fuqi heroike, forcë të brendshme, madje edhe me Shpirtin e ZOTIT. Ai është gjithashtu i mbushur me zell për drejtësi administrative në vend të dashurisë së shtypjes dhe guxim në vend të frikacakut si ai i profetëve të rremë. Kjo zell dhe guxim gjen shprehje në këtë zbulesë për Jakobin për shkeljen e tij (rebelimin) dhe Izraelin për mëkatet e tij (i mungon shenja). Mikeja, duke qenë plot pasion të shenjtë për kauzën e ZOTIT, mund të bënte pretendimin e lartë të këtij vargu.

E. Mëkat dhe krim i rëndë për të shkatërruar Jeruzalemin.

v. 9-12 *Prandaj dëgjoni këtë*. Duke filluar me një lutje dhembshurie, Mikeja përmbledh akuzat e tij për krerët (gjykatësit), udhëheqësit, priftërinjtë dhe profetët e rremë (vv. 9-11) të cilët madje guxojnë të thonë: A nuk është ZOTIT midis nesh dhe e keqja nuk do të vijë për ne? (v. 11), duke parë njerëzit për shenjen e tyre të marrëveshjes.

v. 12. *Jo, mali i Cionit do të mbetet si arë e palëruar; Jerusalemi do të bëhet grumbull gjermadhash, dhe atje ku ndodhet Tempulli, do të mbijnë shkurre. Ky është dënimi për krimin tuaj.*

Për shkak të këtyre udhëheqësve, shkatërrimi po vjen. Nuk është më një qytet, Cioni do të lërohet si fusha e një bujku, një grumbull gjermadhash dhe mali i shtëpisë (mali Moria), ku ZOTI është nderuar prej kohësh, do të jetë një kodër e shkretëtirë.

III. Vegimi i shpresës përmes Mesisë. 4.1 – 5.15.

A. Triumfi i fundit i Jeruzalemit. 4.15.

v. 1. Vargjet 1-3 gjenden thuajse fjalë për fjalë në Is. 2,2-4. Edhe pse Mikeja dhe Isaia ishin bashkëkohës (Jer 26,18; Is. 1.1), është e dyshimtë nëse i pari, Isaia, do të kopjonte nga profeti më i ri. Për më tepër, vargjet përshtaten më mirë dhe janë më të plota si në librin e Mikesë. Disa studiues sugjerojnë një burim të tretë nga i cili Shpirti i Shenjtë i bëri që të dy burrat të merrnin materiale për fjalimet e tyre.

TRIUMFI I FUNDIT I HIRIT TË PERËNDISË NDAJ IZRAELIT (4.1 – 5.15)

4. 1 – 5. 5a: Mikeja i referohet së pari mijëvjeçarit, pastaj ngjarjeve që i paraprijnë menjëherë (konfrontimi me fuqitë pagane). Më në fund, ai thotë diçka për Mesinë që do të sundojë mbi Izraelin. Kjo na sjell tek ardhja e parë. Ai lindi në Betlehem. Gruaja përfaqëson kryesisht tepricën e devotshme të Izraelit, Virgjër Mari e së cilës ishte mishërimi ose përfaqësuesi i saj. E njëjta temë përsëritet në Zbulesën 12, ku gruaja është kujdesur gjatë shtrëngimit (3.5 vitet e fundit në historinë e kësaj bote). Mikeja dhe libri i Apokalipsit i shohin të gjitha nga perspektiva e profecisë së viteve 70, e cila heq ndryshimin kohor midis viteve 70 dhe fillimit të shtatë viteve të fundit: që përfaqëson epokën e kishës.

Nga Jeruzalemi do të dilte jo vetëm mësimi etik dhe doktrinal, por edhe arbitrazhi për të gjitha kombet. (4. 3a).

1) Zgjimi i fesë së vërtetë dhe kthimi te ZOTI. 4,1-2.

v. 1. *Në ditët e fundit.* Pas ditëve të gjyqimit të përshkruara në kapitullin e mëparshëm. Kjo frazë përdoret zakonisht nga profetët për të përcaktuar epokën mesianike (krh. Hosheja 3.5). C. F. Keil ka vërejtur. “Ngritja e planifikuar e malit të tempullit është caktuar në periudhën e përfundimit të mbretërisë së

Perëndisë”. Mali i shtëpisë së ZOTIT do të ngrihet mbi të gjitha malet. Kombet do të rrjedhin (si një lumë) në të, sipas dëshirës së tyre, sepse Zoti do të jetë atje.

v. 2. *Ata do të ftojnë dhe nxisin të tjerët, dhe ZOTI do të jetë mësuesi.* Fjala hebraike do të thotë “të mësosh”. Gjëja e raportuar u bë e njohur si një *tora* ose ligj. Kjo fjalë përdoret jo vetëm nga ligji i Moisiut, por nga tërësia e DhV; prandaj mësimet në lidhje me Mesinë janë përfshirë. Të gjithë kombet do të bien në banesën e ZOTIT për të njohur Mesinë, sepse ata do të dëshirojnë rrugët e tij dhe ... shtigjet e tij. ZOTI do t’i mësojë qëllimet dhe kërkesat e tij dhe do të jetë e mundur të ecni atje sepse ky ligj (hebraisht) do të dalë nga Cioni.

2) Kthehuni te ZOTI për të sjellë paqen dhe lulëzimin. 4,3-5.

v. 3. *Ai do të gjykojë ... dhe do të vendosë* (lit. do të bëjë arbitrim). ZOTI do të veprojë si arbitër midis popujve rivalë, duke ndërtuar kombe të mira të forta nga larg. Ata do të ndalojnë së luftuari dhe do t’i shndërrojnë instrumentet e luftës në mjete paqeje. Kjo i referohet vendosmërisë së popujve për të ecur në shtigjet e ZOTI dhe në dalje nga Tivrati i Jeruzalemit (v. 2). Në Jeruzalem, shtëpia e mbretërve, është koncepti i mbretërisë, autoritetit dhe gjykimit. Paqja është fryti i mësimet të Fjalës së Zotit. 4-5. *Secili do të banojë në paqe mes fiqve dhe vreshtave të tij; askush nuk ka pse të*

frikësohet më – kështu ka vendosur Zoti i gjithëfuqishëm. Në ditët tona çdo komb ka perëndinë e vet. Por ne izraelitët e ndjekim Zotin si perëndinë tonë, dhe kështu do të jetë përgjithmonë.”

Duke mos mësuar më luftë, secili njeri do të ulet nën hardhinë dhe fikun e tij, d.m.th. në tokat e tij stërgjyshore, dhe nuk do të ketë më frikë (krh. Zah. 3,10). Kjo është e mundur sepse ZOTI, Zoti i Izraelit, është i përjetshëm, i cili ekziston vetvetiu. Për dallim prej Tij, perënditë pagane janë të pajetë dhe adhurimi i tyre do të humbasë. Ata që ecin në emrin e ZOTIT (v. 5) do të kenë paqe të përjetshme.

3) Profecia nga ZOTI është që ata që janë në robëri do të kthehen, por pas vuajtjes dhe gjykimit. ZOTI do të bashkojë të çalët dhe ata që përshkojnë, ata që janë çuar në mizori në robëri, të pikëlluar nga Zoti për mëkatin e tyre. Këto do të bëhen një tepricë (v. 7) për të cilën flasin profetët (krh. Isa 37.32; 46.3; Jer 23.3; Amos 5.15). Ata që kalojnë do të bëhen njerëzit e fortë të ZOTIT. Dhe ai do të mbretërojë mbi ta në malin Cion nga kthimi i tyre deri në amshim. (Shih përfundimin e Kapitullit 5 për përmbushjen e kësaj profecie.).

4) Jeruzalemi duhet të rikthehet në shkëlqim dhe fuqi më të madhe. Mbretëritë e Davidit dhe Solomonit përfaqësojnë Jeruzalemin në lavdinë e tij. Këtu, kuptohet se një shkëlqim edhe më i madh duhet të vijë në Cion, kulla, pjesë e pallatit Davidik, bariu i mirë i të cilit, në figurë, shikon mbi kopenë e tij.

5) Shëlbimit duhet t'i paraprihet vuajtja si ndëshkim për mëkatin. 9.10. Asnjë mbret nuk do të jetë në Izrael. Kështu që dhimbja ju mbërthen si një grua që lind?

Ashtu si një grua që lind (v. 10), shtëpia e Jakobit duhet t'i nënshtrohet robërisë në Babiloni.

6) Armiqtë për të parë arsyetimin e ZOTIT të popullit të tij. v. 11.12. Tani shumë kombe (janë mbledhur) kundër jush. Aludim për kontigjentët e huaj të ushtrisë babilonase. Shpërfillja do të vijë nga kombet e egra pagane që dëshirojnë ndotjen e Izraelit. Por ata nuk do të kenë kuptuar këshillat e ZOTIT, se ai duhet t'i mbledhë ato në Jeruzalem si duaj për lëmin. Disa pretendojnë se armiqtë janë Asirët, ose ushtria e Antiok Epifanit, siç përshkruhet në Daniel dhe në librat e Makabenjve, ose kombet e mbledhura gjatë betejës së madhe përfundimtare të Jl 3; Ez 38; 39; Zah 12; dhe Ap. 20.8 ++.

7) Fitorja përfundimtare e paralajmëruar, me nxitje për t'u përgatitur për një rrethim që do të vijë. 4,13-5,1.

v. 13. *«Çohu dhe shi grurin, o Jerusalem! – thotë Zoti. – Unë do të të forcoj; me thundra të hekurta do të dërrmosh shumë kombe! Do t'i plaçkitësh thesaret e tyre për të m'i kushtuar mua, Zotit të gjithë-fuqishëm»*”.

Unë do t'ju bëj një bri hekuri armiqtë e tij do të shkatërrohen sikur drithi të shkelet nga qetë në lëmin e lëmit. Armiqtë e Cionit do të mendojnë të fitojnë për qëllimet e tyre egoiste, por, anasjelltas, fitimi duhet të shpenzohet, të shpenzohet, për ZOTIN.

v. 14. *Por unë të them: Vajto, çirre lëkurën, ti qytet i rrethuar! Trupat armike të kanë rrethuar. Ata do ta godasin me shkop në fytyrë mbretin e Izraelit!*

Mikeja befas kthehet në një përvojë të afërt. Izraeli, që do të thotë Juda këtu, duhet të mbledhë forcën e tij për një rrethim, në të cilin mbreti në pushtet, i cili është gjykatës, do të poshtërohet. Kjo u realizua pjesërisht nga rrethimi i Senaheribit në 701 p.e.s, nga kapja e Jeruzalemit nga Nebukadnetsari në 587 p.e.s.. dhe grushtimin e tij të mbretit Sedekia (hebr. Cidkija) dhe nga secili rrethim i njëpasnjëshëm deri në shkatërrimin e Jeruzalemit në vitin 70 pas Krishtit.

B. Kryetari i fuqishëm për të ardhur i destinuar të lindte në Betlehem dhe të rivendoste pjesën tjetër të Jakobit. 5,2-15.

- 1) Mesia duhet të lindë në Betlehem. 5.2,3.
- 2) Por ty, Bet--Lehem në krahinën e fi-sit të Efratit, Zoti të thotë: «Edhe në qoftë se je kaq i vogël ndër kryeqytetet fisnore të Judës, prej teje do të dalë njeriu që do ta udhëheqë Izraelin në të ardhmen. Prej-ardhja e tij është nga përjetësia.» Zoti

do t'ua dorëzojë kombin armiqve të tij,
derisa një grua të lindë birin e pritur.

Atëherë të mërguarit që janë ende gjallë, do të kthehen te Izraelitët e tjerë.

v. 2. *Betlehem* (hebr. magazina e ushqimeve) Në rrethin e Afratës ishte shumë i vogël për të patur një vend midis qyteteve fisnore kryesore të Judës, por synohej të lartësohej në të gjithë botën; sepse Mesia duhej të lindte në këtë vend të përulur, në fshatin e Davidit, stërgjyshit të tij të madh. Daljet e tij janë të përjetshme, sepse ky sovran i ardhshëm në Izrael është “Ëngjell i ZOTIT” i përjetshëm i bashkuar me ZOTIN në të gjithë DhV.

v. 3. *Në emër të Zotit më të lartë dhe me pushtetin që do t'i japë Zoti, ai do t'i mbrojë dhe do t'i udhëheqë Izraelitët. Ata do të mund të jetojnë të sigurt, sepse pushtetin e tij do ta pranojnë të gjitha kombet e botës.*

Kjo është arsyeja pse ai i braktisi ata deri në kohën kur ai që do të lindë, “Teprica besnike e Izraelit është gruaja që do të lindë Mesinë (krh. Apok. 12.3). Ai që është në lindje i referohet Izraelit në pikëllim, ose nënës personale të personit që do të vijë; kjo e fundit preferohet. Atëherë do të ketë një kthim të tepricës së vëllezërve të tij (Judeasit bashkëkombas) në ZOTIN dhe në shtëpi.

2) Mbretërimi përfitues i Mesisë. 5,4-7.

v. 4-5 «*Jo, – thoni ju, – mbretit tonë të tanishëm nuk do t'i ndodhë asnjë e keqe! Në qoftë se*

asirianët e sulmojnë vendin tonë dhe përpiqen t'i marrin qytetet to-na të fortifikuara, kemi aleatë të fuqi-shëm që do të mund t'i mobilizojmë ku-ndër tyre. Ata do ta pushtojnë Asirinë, vendin e pasardhësve të Nimrodit, dhe do t'i shkretojnë të gjitha qytetet e saj. Në qoftë se asirianët guxojnë ta sulmojnë vendin tonë, mbreti ynë do të na shpëtojë prej tyre.»

Mesia duhet të bëhet bari që vepron në forcën dhe madhësitinë e ZOTIT (krhs. Jn 10,11; Heb 13,20; I Pjt 5,4). Armiqtë nuk do të mund ta mashtrojnë, sepse emri i tij do të jetë i shkëlqyeshëm deri në skajet e tokës.

v. 6. *Ata që mbetën gjallë prej pasardhësve të Jakovit* ndodhen ndër kombe si vesa ose shiu që dërgon Zoti. Ata e falënde-rojnë Zotin dhe mbështeten vetëm në ndihmën e tij.

Është ai që do të jetë burimi i Paqes! (krh. Ef 2.14) në shpirtin e njerëzve, midis njerëzve, midis kombeve. *Kur të vijë Asiria.* Asiria ishte armiku më i frikshëm në kohën e Mikesë, dhe përdoret këtu për të karakterizuar armiqtë e Izraelit. Tek Ai që është paqja, ekziston fuqia për të ngritur udhëheqës që do të mbrojnë Izraelin dhe do të mposhtin armiqtë. Mikeja thekson fitoren e ardhshëm të Izraelit mbi fuqitë botërore.

v. 7. *«Jo, – thoni ju, – ata që mbetën gjallë prej pasardhësve të Izraelit ndodhen ndër kombe si luani në mes të kopesë së deleve.* Ai e rrëzon përtokë dhe e shqyen atë që merr në gojën dhe askush nuk mund t'i rrëmbejë gjë.

Teprica e Jakobit do të jetë midis kombeve midis shumë popujve. Njerëzit e vërtetë të ZOTIT janë freskues dhe një bekim si vesa e Zotit, e cila nuk është bërë ose hequr nga bijtë e njeriut.

3) Izraeli shpirtëror për t'u bërë një pushtues i shkëlqyeshëm. 5.8,9.

Izraeli do të jetë si një luan nga i cili askush nuk mund të çlirojë, si një luftëtar i fuqishëm që do të shfarosë kundërshtarët e tij (v. 9). Kjo luftë do të përfundojë kur Mesia i ka vënë nën këmbë të gjithë armiqtë e tij (I Kor 15,25-28).

4) Izraeli shpirtëror do të privohet nga forca materiale dhe ndihma. 5,10-15. ZOTI shpall se do të vijë koha kur të gjitha pajisjet e luftës nga të cilat varet populli i tij do të prishen (vv. 10,11). Të gjitha fetë e bëra nga njeriu – me ritualet e tyre, sofrat, idhujt, faltoret dhe qytetet kushtuar idhujtarisë – përmes të cilave Izraeli u mashtrua, ZOTI do të luftojë (vv. 12-14). Izraeli më pas do të mbështetet në fuqinë dhe mëshirën e Perëndisë të zbuluar në atë të Betlehemit. Izraeli dhe bota duhet të pranojnë se shpëtimi i tyre varet nga kjo. Për kombet që hedhin poshtë mesazhin e ZOTIT (v. 15), do të ketë vetëm zemërim (profeti që nënkupton pranimin e mesazhit nga disa).

Në kapitujt 4 dhe 5, Mikeja e zhvilloi qartë mësimin e premtimit drejtuar Abrahamit (Zan 12.1-3; 13.14-18; 15.1-21) dhe siç u shtjellua në besëlidhjen patriarkale (Lp. 30.1- 20).

(1) Izraeli për shkak të mëkatit të tij duhet të ndëshkohet. a) Në të ardhmen e afërt, domethënë plaga, thatësira, etj .; (b) robëria e ardhme reale.

(2) Izraeli duhet të shpëtohet dhe të ketë shërbim botëror. (a) Ai thotë (dhe ai ka ardhur) një kthim i vërtetë po vjen, por vetëm për një tepricë. Kjo tepricë duhet të jetë fara e Mbretërisë dhe do të bëhet e madhe dhe globale. Një farë e tillë duhet të prodhohet jo vetëm nga lindja natyrore (Izraeli natyror ishte vetëm mjeti për realizimin e Mbretërisë shpirtërore), por nga shndërrimi shpirtëror, si në festën e Rrëshajës, etj.

Për Mikenë, mbretëria shpirtërore është adhurimi universal i ZOTIT, dhe mbreti ideal Davidik është Mesia.

(b) Gjatë periudhës Makabe, Izraeli me të vërtetë ekzistonte si një komb, me një mbret të Aaronit si sovran. Fryma e nacionalizmit ishte e fortë, dhe përqendrimi ishte tek një restaurim i mirëfilltë i ardhshëm i sovranit David. Përkundër modelit misionar të Zotit (Zan. 12.3), kombi në atë kohë ishte shumë izolues në qëndrimin e tij. Mikeja parashikoi që mbretëria të vendoset duhet të jetë universale, e përjetshme dhe në thelb shpirtërore.

(3) Kapitulli 5 parashikon vendin e lindjes dhe karakteristikat e mbretit të ardhshëm. Kjo profeci u përmbush në Jezu Krishtin, i cili shpalli një mbretëri shpirtërore, për zhgënjimin e farisenjve, saducenjve dhe të tjerëve. Judenjtë e kundërshtuan Jezusin

sepse kishin një konceptim materialist për mbretërinë e premtuar.

(4) Në mbretëri; të gjithë janë një dhe të gjithë në Krishtin janë pasardhësit e Abrahamit dhe trashëgimtarët e Premtimit.

PROCESI I PERËNDISË KUNDËR IZRAELIT JOBESIMTAR (6,1-16)

IV. **Gjyqi i ZOTIT.** 6,1 – 7,20.

Kapitujt 4 dhe 5 të Librit të Mikesë parashikojnë ardhjen dhe veprën e Mesisë. Profecia shtrihet në konsumin e të gjitha gjërave për të cilat Mikeja besohet se janë sjellë nga mëkati, gjykimi dhe shpëtimi. Në këto dy kapituj të fundit, profeti përshkruan mëkatin e njerëzve, si dhe përpjekjet e ZOTIT me ta dhe gjykimin e tij mbi ta; ai gjithashtu parashikoi që njerëzit të rrëfenin mëkatin e tyre dhe të merrnin bekimet e premtuara. E gjithë kjo vjen në formën e një gjykimi. Profeti është përshkruar si avokat për ZOTIN, me male dhe kodra (ndoshta simbole të drejtësisë së pandryshueshme) si tribuna; dhe gjykatësit. ZOTI lutet përmes profetit; njerëzit përgjigjen; malet dhe kodrat heshtin.

Ankesa e parë e ZOTI. 6,1-5.

v. 1. Dëgjo! (me bindje). Profeti thërret gjykatën të urdhërojë; ZOTI kërkon që fjalët e tij të dëgjojen. *Luftimi.* Terminologjia juridike, domethënë “pranimi i çështjes në gjykatë”. ZOTI e thërret Mikenë të ngrihet

në këmbë dhe të kërkojë çështjen e tij kundër popullit të tij.

v. 2. Ka një gjyq (polemikë) ... dhe ai do të argumentojë. Fjalë për fjalë, vërtet e dëshmon atë.

v. 3. Populli im, çfarë kam bërë? Këtu është lutja zyrtare e ZOTIT ndaj popullit të saj, e cila duhet t'i kujtojë ata për besnikërinë dhe mosbesimin e tyre.

4-5. ZOTI nuk është duke pritur një përgjigje, por thekson këshillat dhe mbrojtjen e tij të hirshëm në historinë e tyre të kaluar. Ai i shëlboi ata nga skllavëria në Egjipt, u dha udhëheqësve të shkëlqyeshëm dhe i çliroi nga Balaku dhe Balaami (Nr. 22-24). A nuk mund të mësojnë nga përvoja e drejtësisë së Zotit (v. 5)? Mënyrat e njerëzve mund të përdoren, por në historinë njerëzore, ZOTI tregon besnikërinë e saj ndaj aleancës në mënyrat e saj "të drejta".

B. Përgjigja e parë nga Izraeli. 6,6-8.

Me sinqeritet të dukshëm, Izraeli përgjigjet me tre pyetje specifike të intensitetit në rritje. Mund t'i lutem ZOTIT

(1) Në sakrificat e viçit të zakonshëm? (v. 6)

(2) Në sakrifica të një sasive të jashtëzakonshme, si "mijëra desh, apo me dhjetë mijë lumenj vaji?" (v. 7)

(3) Në një sakrificë të një natyre kaq të jashtëzakonshme saqë përbën shkelje të ligjit të Moisiut, domethënë për të parëlindurit? (v. 7b; cf. Lp. 12.29-31; 2 Mbr 3.27; Gjyq 11,30-40)

Nëse shpëtimi mund të blihet në këtë mënyrë, duke ofruar të mira materiale si një favor të mëkatit, e gjithë

njerëzimi do të përpiqej të shpëtonte. Por shpëtimi i vërtetë është dorëzimi i shpirtit. Izraeli kishte harruar ligjin e ZOTIT për shëlbimin e të lindurit të parë (Ex 13.12,13) dhe përvojën e Abrahamit (Zan 22).

v. 7. A do ta jap të parëlindurin për krimin tim? shih 2 Mbretërve 16,3 ndoshta ka të bëjë me mbretërimin e Ahazit.

v. 8. Ajo që kërkon ZOTI vlen për të gjithë njerëzit e të gjitha kohërave, në mënyrë të përhershme dhe të pandryshueshme.

(1) Të jesh i drejtë. Kjo do të thotë të jetosh mirë në raport me të afërmin e tij në çështjet sociale, politike dhe industriale.

(2) Ta duash mëshirën. Kjo do të thotë, për të treguar atë cilësi të mirësisë së vazhdueshme që shihet dhe vjen nga ZOTI.

(3) Të ecësh me përlësi me Perëndinë tënd. Kjo do të thotë, të kesh përlulje dhe përkushtim ndaj Zotit me anë të besimit. Këto sakrifica të qëndrimit të drejtë dhe drejtësisë janë të pranueshme për ZOTIN.

C. **Ankesa e dytë e ZOTIT.** 6,9-16.

v. 9. Zëri i Zotit i bërtet qytetit! ZOTI bën thirrje për të qortuar dhe paralajmëruar qytetin e Jeruzalemit. Dituria e sheh (ose frikëson) emrin tënd (d.m.th. ZOTIN) dhe prandaj merr paralajmërimin, sepse shufra e gjykimit – Asiria e quajtur nga ZOTI, së shpejti do të bjerë.

v. 10-13. Ende ka thesare të pashuar në shtëpinë e të pabesit Përgjigjja gjendet në akuzat e

pandershmërisë në biznes, masa të rralla, ekuilibra të rremë (v.11), shtypje ndaj të varfërve nga të pasurit, gënjeshtër dhe mashtrim (v.12; krh. Jak 4.1-12). Kjo është historia e vjetër e kushteve korruptive sociale, financiare dhe morale, megjithë paralajmërimet nga ZOTI. Prandaj – do të bjerë shkretim.

v. 14-16. Kjo është arsyeja pse unë do t'ju çoj në shkatërrim. ZOTI nuk është arbitrar në gjykimet e tij. Këto janë rezultatet natyrore të mëkatit, d.m.th. (1) uri (fjalë për fjalë, të vjellat tuaja ... etj., Që do të thotë “një ndjenjë e sëmundjes në stomak për shkak të mungesës së ushqimit”, v. 14); (2) punë, pa fuqinë për të grumbulluar mallra, të cilat nëse grumbulloheshin, do t'i dorëzoheshin shpatës; dhe (3) shkretim. Le të ecin me kujdes njerëzit e Izraelit në kërkesat e ZOTIT, pasi ata kishin ndjekur ligësinë e Omriut dhe Ahabit! (v. 16; 1 Mbr 16-22) Në ligësinë e tyre të vazhdueshme, ata hynë në qëllimet e gjykimeve të ZOTIT. Ai madje tejkalon mëkatin për të përmbushur qëllimet e tij për lavdinë e tij.

v. 15. Dhe nuk do të korrni. Asirët do ta korrin atë pasi të mposhtnin Izraelin në 722.

**PREMTIMET E ALEANCËS DO TË
PËRMBUSHEN PËR TEPRICËN BESNIKË (7,1-20)**

D. Përgjigjja e dytë e Izraelit – një rrëfim për mëkatin. 7,1-10.

Ky kapitull i fundit përfundon se gjyqi i ZOTIT me Izraelin filloi në Kapitullin 6. Seksioni është i intersuar për mendimet e tij, duke sugjeruar me atë emocion të thellë që Mikeja shpreh me përgjigjen e njerëzve – rrëfimet dhe vajtimet e tij.

v. 1-4. *Burri besnik është zhdukur nga vendi ...*
Gjykatësi (vepron) pa interes

Bekimet e ZOTIT në formën e korrjes së frutave kanë shkuar përtej Izraelit, thotë Mikeja, dhe kombi tani është i lirë nga burrat dhe standardet morale. Vini re paralelizmin e kunjeve me tufa rrushi dhe duke qëndruar me fiqtë e parë të pjekur (vv. 1,2). Këta njerëz moralë nuk dalin, thjesht zhduken. Të gjithë njerëzit kanë etje për gjak, madje edhe kundër vëllezërve të tyre. Princi kërkon vazhdimisht padrejtësi; gjykatësi është gjithmonë gati për një ryshfet dhe njeriu i madh shpreh dëshirën e tij të keqe. Dërgimet (v. 4), domethënë profetët e vërtetë (krh. Is. 62.6; Ez 3,16 ++). Dita e dërgimeve të Izraelit ishte dita e vizitës së ZOTIT.

v. 5-6. *Mos i beso një shoqërie intime të shembur në rrënjët e saj; po, armiqtë e një njeriu ishin ata të shtëpisë së tij.* Mbizotëronte dyshimi, mosbesimi dhe armiqësia. Duke pasur parasysh botën moderne, natyra njerëzore ka ndryshuar pak (krh. Mt 10.34 ff).

v. 7. *Unë do të vë shpresën time tek Zoti që më shpëton.* Kombi i goditur përfaqësohet si kthim në

burimin e vetëm të shpresës – Por, 1, drejt ZOTI do të shikoj me vëmendje dhe do ta bëj (shpirtin tim) të pres me vendosmëri, për Zotin tim do te degjoj.

v. 8. *Sepse nëse bie, ngrihem.* Armiku, qoftë edhe Asiria, paralajmërohet të mos gëzohet, sepse ZOTI do të shkëlqejë në errësirë për ata që e presin atë.

v. 9.10. *Do ta duroj zemërimin e Zotit. meqë kam mëkatuar kundër tij,* Kombi është gati të durojë zemërimin e ZOTI sepse e di se ka mëkatuar. Këtu është pendimi i vërtetë, dhe gjithashtu besimi se ZOTI do ta zgjidhë vetë çështjen (mëkatin) dhe se mëkatari do të nxirret në dritë, për të parë dhe ecur në drejtësinë e tij. Armiku i Izraelit do të shohë dhe fshihet në turp; më keq, ajo do të ndëshkohet. Ky është fundi i atyre që tallen me ZOTI.

Premtimi i bekuar i Izraelit për të ndjekur gjykimin. 7,11-13.

v. 11-12. Ditën kur rindërtohen muret tuaja, atë ditë kufijtë tuaj do të tërhiqen prapa. Ky është lulëzimi, ndërtimi dhe shtrirja e kufijve të Izraelit. A parashikon kjo zgjerimi i Ungjillit? Izraeli (mbase Izraeli shpirtëror) duhet të jetë qendra ose pika mashtrimi dhe njerëzit do të vijnë tek ajo nga larg për shkak të bekimeve të ZOTI mbi të, të cilat dëshirojnë. Apo, a mund të jenë këta udhëtarë fëmijët e shpërndarë të Izraelit?

v. 13. Vendi do të shkatërrohet për shkak të banorëve të tij për shkak të fryteve të veprave të tyre. Por gjykimi si fryt i veprimeve të tyre do të vijë para bekimit.

F. Deklarimi përfundimtar për Izraelin – mbledhur nga shumë vende. 7,14-17.

Në këtë pasazh, Mikeja lutet që ZOTI, bari, si në kohëra të lavdishme, do të ushqejë dhe udhëheqë popullin e tij, tani i sigurt në pyll. Përgjigjja është një premtim për ndihmë të mrekullueshme, si në eksodin nga Egjipti. Terrori do t'i karakterizojë kombet kombet në prani të këtyre manifestimeve të fuqisë së Zotit dhe ata do t'i nënshtrohen Atij në frikën dhe nderimin më të përlulur. Afarë kontrasti me mburrjen dhe arrogancën e tyre kur ata përhumbën njerëzit e ZOTI (krh. Hosea 11.101).

G. Doxologjia. Triumfi i hirit. 7,18-20.

Profeti e fillon këtë doxologji me një lojë me emrin e tij, që është si Zoti, i pakrahasueshëm? dhe në lëvdata mirënjohëse, ai hyn në këtë përshkrim të pakrahasueshëm të ZOTI.

1) Kush është Zoti si ti, duke falur fajin dhe duke kaluar krimin. Ai fal të bartë mëkatet e të tjerëve, me idenë e faljes). Mirësia e zemrës është cilësi aktive e dashurisë së tij të zjarrtë.

2) Ai ende do të ketë dhembshuri ndaj nesh. Ai do të vendosë gabimet tona nën këmbët tona. Do t'i hidhni mëkatet e tyre deri në fund të detit. Ai do të ketë dhembshuri, si nëna e foshnjës së tij, dhe do të mbytë mëkatet tona në thellësinë e detit.

3) Zoti i besnikërisë së përhershme (v. 20). Ai do të përmbushë besëlidhjen që iu betua Jakobit dhe Abrahamit (krh. Gal 3.29). Do t'i tregoni besnikëri

Jakobit, mirësi ndaj Abrahamit, pasi dikur jeni betuar për etërit tanë

Kush tjetër është ose mund të jetë një Zot i tillë? Me çfarë hiri i plotëson të gjitha nevojat njerëzore! Pra, fjalët e fundit që dëgjojmë nga buzët e profetit janë ato të kësaj doxologjie të mrekullueshme. Një doxologji e tillë ishte e mundur vetëm falë besimit të tij te Zoti. Perëndia ishte betuar dhe ai do të përmbushte betimin e tij (krh. Heb 6: 18-20).

PROFETI NAHUM

HYRJE

NAHUM: (ngushëllim. krhs. Noah; Nehemja). Mund të jetë që Nahumi të lindi në Galile (në Kafarnaum = Kafar Nahum?) Dhe më pas ushtroi shërbesën e tij në jug.

Profecia duhet të ishte dhënë pak para shkatërrimit të Ninives në 612. Kjo konfirmohet nga dy referenca të tjera: Jona përmend se nuk ishte marrë Amoni (ose Tebas në Egjipt): kjo ndodhi kur qyteti kishte qenë marrë nga Ashur-Bani-Pal në 663.

Tema e vetme në këtë libër është Niniveh, kryeqyteti i Perandorisë së lashtë asiriane.

Konteksti historik: Nahumi ishte një dëshmitar i Judës dhe një bashkëkohës i Jeremisë, Habakukut, Cefanisë (gr. Sofonisë). Ai ndoshta profetizoi në kohën e reformimit të Joshijës. Pasi Zoti e përdori Asirinë (Niniven) si një mjet për të ndëshkuar Izraelin, tani ishte e nevojshme ta gjykosh. Megjithëse u pendua në kohën e Jonas, ai ishte kthyer në rrugët e tij të mëparshme dhe tani ishte pjekur për gjykim për shkak të mizorisë dhe lakmisë së tij. Ai kishte qenë i pamëshirshëm në luftë dhe i uritur për pasuri të pandershme. Ai së shpejti u mposht nga babilonasit dhe medasit në betejën e Karkemishit në 605.

KOMENTAR

PARAQITJA E HAKMARRËSIT HYJNOR

I. **Titulli.** 1.1.

v. 1. *Kërcënimi kundër Ninives.* Përcaktimi tregon që profecia është një kërcënim ose një dënim gjyqësor për Ninivën (krh. Isa 13.1; Za 9.1; 12.1). Vëgimi. Fjala hebraike *hazon* (krh. Is. 1.1) është një term teknik për një zbulësë autoritare nga Zoti.

II. **Zoti i madhërishëm i Izraelit.** 1.2-8.

v. 2. *Zoti është xheloz.* Profeti, duke kujtuar zellin e kaluar të Zotit në emër të popullit të tij kur kërcënohet nga asirianët, është i sigurt se ai nuk do të jetë më i shqetësuar për mbrojtjen dhe justifikimin e tyre. Kur shkrimet e shenjta flasin për Perëndinë si “xheloze”, ata nuk e përdorin fjalën në kuptimin që përdoret për njerëzit. Këtu, do të thotë më mirë se Zoti është i zellshëm për të mbrojtur shenjtërinë e tij dhe qeverinë e tij të drejtë në botë (krh. Dal. 20,5; Nr. 25,11-13). Perëndia e do popullin e tij dhe ai duhet të korrigjojë gabimet e bëra prej tyre nga dëbimi i mbretërisë së Izraelit dhe pushtimi i mbretërisë së Judës, si nga mbretëria asiriane. Tre herë në këtë varg, profeti deklaroi se Zoti do të hakmerret ndaj armiqve të tij. Solemniteti dhe siguria i jepen thënies se Zoti i drejtë më në fund ka vendosur të veprojë kundër kundërshtarëve të tij për t'i ndëshkuar ata.

v. 3. *I ngadalshëm në zemërim.* Fakti që hakmarrja e Zotit shpallet singërisht dhe në mënyrë të përsëritur, nuk është një arsye për të konstatuar se vendimi i Zotit u nxitua; përkundrazi, ai ka vuajtur për një kohë të gjatë. Është marrëzi të imagjinohet se durimi i Zotit buron nga mungesa e fuqisë (shih Dal 34,6-7). Askush nuk mund ta bindë Zotin që t'i trajtojë fajtorët sikur të ishin të pafajshëm. Do të ishte një mohim i natyrës së tij. Zoti po bën rrugën e vet përmes uraganit, në stuhi. Gjithëpërfshirja e Zotit shihet qartë në fenomenet e botës natyrore, këto fuqi elementare që njeriu, edhe sot, është i pafuqishëm për ta zbutur apo shfrytëzuar (krh. Dal. 19,16-18). Retë janë pluhuri i këmbëve të tij. Zoti i përdor retë e qiellit ashtu si njeriu bën pluhurin e tokës. Në literaturën kuneiforme të Ras Shamras (Ugarit) në Siri, poetë paganë flasin për perënditë e tyre si të hipur mbi retë. Por vetëm Zoti i vërtetë është i aftë për shfrytëzime të tilla të fuqisë dhe madhësisë (krh. Ps 104,3).

v. 4. *Ai kërcënon detin dhe thahet;* Ai i bën të thahen të gjithë lumenjtë. Me urdhër të Zotit, lumenjtë dhe detet janë tharë, ashtu si Deti i Kuq dhe Jordani (Is. 50,2). Zoti ynë Jezus e shfaqti këtë fuqi në Detin e Galilesë (Mt 8,26). Bashani dhe Karmeli janë zhdukur. Në vendin e premtimeve, Bashani ishte i famshëm për kullotat e tij të pasura, Karmeli për vreshtat e tij dhe Libani për pyjet e tij madhështore. Por të gjithë mund të prisheshin për shkak të thatësisë me dëshirën e Zotit (krh. Is. 33.9; Hoshea 14.7).

v. 5. *Tërmeti malor.* Tërmetet, që rruajnë malet dhe kodrat, janë me urdhër të Zotit; zjarri i shërben gjithashtu qëllimit të tij të parezistueshëm. Për më tepër, çdo politikë e djegur në tokë e zbatuar përfshin ata që banojnë në rajon.

v. 6. *Kush do t'i rezistojë indinjatës së tij?* Nëse Zoti i Plotfuqishëm mund të manipulojë forcat dhe fenomenet e natyrës në këtë mënyrë, si mund të presë një njeri i ndyrë që t'i rezistojë indinjatës së Zotit? Këto pyetje retorike nga profeti sugjerojnë përgjigjen e tyre të fuqishme. Aktiviteti vullkanik i përgjigjet fuqisë së Zotit.

v. 7. *Zoti është i mirë .....* Ai kujdeset për ata që strehohen me të. Në mënyrë që bashkëkohësit e Profetit të kenë përshtypjen e gabuar të Zotit, sikur të ishte frikësues dhe i ashpër, Nahum tani thekson tre të vërteta ngushëlluese për të. Në fillim, është natyrshëm dhe natyrshëm i mirë. Asnjëherë nuk mund të shoqërohet me atribut të kundërt. Në një tempull të dytë, është streha e pakrahasueshme për familjen e tij në kohën e pikëllimit të tyre, “një shpërthim që nuk del kurrë”, siç thoshte Luteri në himnin e tij për Reformimin. Së treti, ai e di, në kuptimin e dashurisë, kujdesin ndaj besëlidhjes, të gjithë ata që e besojnë në të (krh. Ps 1,6; 144,3).

v. 8. *Dhe ai do t'i ndjek armiqtë e tij në errësi.* Kujdesi i Zotit nuk duhet interpretuar kurrë si sentimentalizëm i ëmbël. Zoti kurrë nuk e kompromenton të vërtetën ose shenjtërinë e tij; prandaj, armiqtë e tij do të trajtohen në mënyrë të

përmbledhur. Goditja do të jetë e madhe. Ky varg parashikon se çfarë zbulon Nahumin në lidhje me Ninivën në kapitujt vijues të librit. Shkrimi përdor figurën e një lumi që derdhet nga brigjet e tij për të përfaqësuar një ushtri pushtuese e cila pushton një tokë dhe përhapet shkretëtira në rrugën e saj (krh. Is. 8,8; 10,5-19). Nga një këndvështrim historik, Ctesias (historian grek i shekullit të 5 para Krishtit) thotë se ndërsa një festë e dehur po zhvillohej në Ninive, një përmbytje e papritur e Tigrit përfshiu portat e qytetit dhe lau themelet e pallati, duke lejuar kështu ushtrinë babilonase të hynte dhe të digjej qyteti.

III. **Gjykimi i Zotit për Asirinë.** 1,9-14.

v. 9. *Çfarë meditoni kundër Zotit?* Në këtë pjesë të kapitullit, profeti parashikon përmbysjen e forcave asiriane. Pyetja e Nahumit në fjalën e tij të papritur nënkupton habinë e tij nga guximi i armikut të huaj në përpjekjen e tij të pakuptimtë dhe të kotë për të përfituar nga të gjitha çështjet mbi Zotin. Shkurt, profeti pyeti: “Si mund të shpresosh të përballesh me një Zot si ai i Izraelit?” (krh. Is. 37,23-29). *Një fund i përgjithshëm.* Ndëshkimi që Perëndia do të lëshonte ndaj Asirisë do të ishte i tillë që ai kurrë nuk do të kishte nevojë ta përsëriste atë. Do të ishte një goditje e pariparueshme.

v. 10. *Edhe nëse janë shkurre të ndërlihdura.* Një popull bujqësor si Izraeli do ta kuptonte me lehtësi siluetën e gjallë të gjembave të ndërthurur dhe krasitjen plotësisht të thatë. Të parët, megjithëse

kanë një front të pathyeshëm nga ana e jashtme, janë po aq të pafuqishëm për t'i rezistuar zjarrit, si krasitje e thatë. Të dehur. Ajo që e bëri më të lehtë kapërcimin e ushtrisë asiriane ishte fakti që ishte në mes të gëzimit të tij gjatë rrethimit të kryeqytetit. Sipas historianit Diodor Sikul, mbreti dhe oborret e tij u befasuan në mes të përkëdheljeve të tyre; dhe perandoria ra.

v. 11. *Nga ju erdhi ai që meditoi të keqen kundër Zotit.* Edhe pse disa studentë në fragment preferojnë të mos e identifikojnë këtë person në mënyrë specifike, përgjithësisht pranohet që ai që kishte konceptuar të keqen kundër Zotit ishte Senaherib i Asirisë (705-681 p.e.s.), biri i Sargon II (rrëmbyesi i Samarisë). Ai këshilloi ligësinë (zëri, Belial, “diçka pa vlerë”); ai nuk pati sukses nën dorën e përmbajtur të Perëndisë (krh. 2 Mbr 19,22-23).

v. 12. *Nëse ato janë të plota, sa më shumë që janë.* Përkundër faktit se ushtria asiriane ishte e frikshme (2 Kron. 32,7), ajo do të ishte e pafuqishme kundër popullit të Izraelit. Asiria, e cila tashmë kishte mashtruar shumë popuj, vetë do të masakrohej (shkatërrohet fjalë për fjalë) në sfidën e saj për Zotin. Në fakt, Perandori Asirian, me 185.000 nga ushtarët e tij të vrarë gjatë natës, ngriti rrethimin e Jeruzalemit dhe u tërhoq në Ninive (2 Mbr 19,35-36; Is. 37,36-37). Ju hidhërova. Kjo pjesë e fragmentit ka të bëjë me marrëdhëniet e Zotit me Izraelin. Megjithëse ai autorizoi forcën asiriane për të ndëshkuar Izraelin, ai nuk do ta bëjë më këtë (shiko v. 9, “herën e dytë”).

v. 13. *Tani do ta copëtoj zgjedhën e tij për ta marrë nga ju.* Asiria e kishte ulur me sukses Judën në një mbretëri vasale, të kërkuar për ta nderuar (2 Mbr 18,14), por Zoti kishte vendosur ta çlironte popullin e tij. Zgjedha dhe lidhjet e pushtetit shtypës duhej të prisheshin përgjithmonë (shih gjithashtu Is. 14,25).

v. 14. *Ju nuk do të keni më pasardhës që mbajnë emrin tuaj.* Profeti tani i drejtohet mbretit të Asirisë dhe parashikon fundin tragjik të një jete që kundërshton Perëndinë. Dinastia e Senaherib duhej të vdiste, një profeci e realizuar në vetëvrasjen e nipit të madh të Senaherib, Saraku, në ditët e fundit të perandorisë asiriane. Statuja dhe imazhi i metalit të shkrirë. Me rënien e dinastisë do të vinte fundi i adhurimit të tyre dhe idhujtarisë së tyre në tempull. Ne e dimë se mjedasi, të cilët, me babilonasit, shkatërruan Perandorinë Asiriane, ishin armiq të idhujtarisë, të cilët me kënaqësi shkatërruan idhujt e robërve të tyre. Unë do ta përgatis varrin tuaj sepse nuk vlen shumë. Vendi i vdekjes së Senaheribit tregohet në Shkrimet (2 Mbr 19,37; Is. 37,38). Ndërsa mbreti adhuronte perënditë e tij në tempull, bijtë e tij e vranë. Peshuar në peshoren e drejtësisë hyjnore, monarku asirian u gjet i parëndësishëm.

NINIVE E RRETHUAR, SULMUAR DHE PLAÇKITUR (2,1-13)

IV. Çlirimi nga Juda. 2,1-15.

v. 1. *Këmbët e atyre që shpallin lajmin e mirë për paqen!* Skena është ajo ku lajmëtarët njoftojnë një shpëtim të shumëpritur. Formulimi është paralel me atë të Is. 52.7. Atje, profeti njoftoi çlirimin e Babilonisë; këtu është çlirimi i Asirisë. Rënia e Ninives (në 612 p.e.s) do të ishte një lajm i mirë për hebrenjtë. Ashtu siç Zoti ndërhyri në emër të Judës dhe Jeruzalemit në 701 para Krishtit dhe shkatërroi ushtrinë e Senaheribit gjatë mbretërimit të Hizkijës të devotshëm, në mënyrë që Zoti së shpejti të shkatërrojë plotësisht perandorinë asiriane. Është e qartë se ishte e pamundur të vazhdosh ceremonitë fetare të Ligjit të Moisiut gjatë rrethimit të zgjatur të Asirisë, dhe kjo ishte e vështirë në dekadat në vijim. Me heqjen e kësaj krize dhe shtypjeje, qyteti i Jeruzalemit duhej të kthehej në jetën e tij normale fetare. Gjatë orëve të gjykimit, shumë njerëz të devotshëm duhej t'i bënë zotime Zotit. Sapo mbaroi gjyqi, këto premtime do të kryheshin. Njerëzit e këqij. Aludimi është qartë për Senaheribin e zjarrtë dhe pasardhësit e tij në fronin e Asirisë (krh. v. 11). Ata nuk do të ngacmonin më njerëzit e Perëndisë.

v. 2. *Në ironi dhe tallje të hidhur*, Nahumi i drejtohet Ninives, duke e këshilluar atë të vendosë të gjitha përpjekjet e mundshme dhe të forcojë të gjitha fortifikimet në mënyrë që t'i rezistojë afrimitetit të

ushtrisë së Mede, Kiaksares dhe Babilonisë, Nabopolasarit. Sigurisht që gjithçka do të dënohej të dështonte, sepse vetë Zoti kishte dekretuar rrëzimin e Asirisë. Sarkazma dhe tallja shërbejnë për të nxjerrë në mënyrë më të dëshpëruar dëshpërimin e armikut të Judës.

v. 3. *Sepse ZOTI rikthen krenarinë e Jakobit. Me krenarinë e Jakobit dhe Izraelit nënkuptohet toka dhe Tempulli i Perëndisë. Këto, megjithëse të favorizuara nga Zoti, u vendosën nën shufrën hyjnore të ndëshkimit për mëkatin e Izraelit. Në pasazhet e DhV, trashëgimia e Zotit krahasohet me një hardhi (krh. Isa. 5 me Ps 80,8-16). Ai kishte vuajtur nga Asiria e pamëshirshme, i cili siç duket kishte plaçkitur me dëshirë.*

v. 4. *Burrat trima janë të veshur me pëlhura të gjelbërta; Në këtë përfaqësim të kapjes së Niniveh, njerëzit e fuqishëm janë forcat e Medëve dhe Babilonasve. Ata veçanërisht e pëlqyen ngjyrën e gjelbër (shih Ezek 23,14). Ata i bënë pengesat e tyre duke i pikturuar ose duke i mbuluar me bakër. Ksenofoni pretendoi se ishte një ngjyrë e preferuar e Medëve, të cilat ata i përdorën për tunikat e tyre ushtarake. Me hekurin e gazuar (koçitë) shfaqen. Disa koçi lufte shkëlqyen me çelik sepse skemat ishin të fiksuara në kënde të drejta në boshtet e tyre për të formuar ato që njiheshin si koçi false. Dikush mund të imagjinohet se sa të tmerrshme ishin këto armë, të cilat mund të rrëzonin të gjithë ata që i rezistuan përparimit të ushtrisë. Dhe shtizat acarohen. Profeti*

përshkruan markimin e shtizave të selvi nga lançarët gati për luftë.

v. 5. Koçite po lëvizin në mënyrë të egër nëpër rrugë. Ninivitet nuk do të pushtonin kryeqytetin e tyre pa luftuar për mbrojtjen e tij. Koçitë e luftës, të thirrura për të luftuar, erdhën dhe shkuan në qytetin e rrethuar. Rezervuarët e shpejtësisë që përshpejtohen këtu dhe atje në panik do të dukeshin si pishtarë të ndezur kur dielli i godiste ata. Shpejtësia e tyre, siç i pa Nahumi në vegimin e tij, mund të krahasohej më mirë me rrufenë. Është një nga përshkrimet më të mira të një vendi në letërsi, nëse jo edhe më i miri.

v. 6. Ai rrahu kujtoi për burrat e tij trima, por ata pengohen në marshimin e tyre. Drejtuesit ushtarakë asirianë, me mbretin në mendje, do t'i quanin ushtarët më të guximshëm të ngjyrave. Ata do të përgjigjeshin, me mjaft kuriozitet, me një ritëm zhgënjyes; ata do të mashtroheshin plotësisht. Në hutimin e tyre, ata do të kishin pak ndihmë në krizë. Ne nxitojmë në murin e qytetit. Në kohët e lashta, ishte me shumë rëndësi për të mbrojtur murin e qytetit; kjo është arsyeja pse mbrojtësit më të mirë u vendosën atje. Mbrojtja është vendosur. Ishte një formë e mbrojtjes së lëvizshme, nën mbulesën e së cilës mbrojtësit mund të përgatitnin kundërsulmin e tyre.

v. 7. Do të hapen portat e lumenjve dhe do të shembet pallati! .... Kjo konsiderohej se do të thoshte se asirianët, në zotërim të portave ujore që kontrollonin lumin Chaser që përshkonte kryeqytetin, i hapnin, kështu që ndërtesat u përmytën dhe pallati u

dëmtua përfundimisht nga përmbytjet. Ka më shumë të ngjarë që pasi rezistuan për dy vjet në qytetin e tyre me mure, asirianët dëshmuan shira të mëdha që shkatërruan muret e qytetit. Kur u hapën kanalet e Tigrit, pallati u shkatërrua.

v. 8. Ka mbaruar, ajo është zhveshur lakuriq, ajo është hequr. Shërbëtoret e saj ankohen me zëra pëllumbash. Siç kishte vendosur Zoti, qyteti do të hynte në robëri, ndërsa shërbyesit, banorët e metropolit, do të vajtonin për rënien e qytetit të tyre të dashur.

III. **Fati i Ninivës.** 2,9-11.

v. 9. *Ninive ishte dikur si një rezervuar uji ...* Këto po rrjedhin .. Qyteti ishte si një rezervuar uji në atë masë sa digat e qytetit formuan një barrikadë uji. Por në vend që të siguronin siguri, ata nuk i ndihmuan ata që iknin nga paniku. Ndalojeni! Ndaloni! ... Por askush nuk kthehet .... Komanda e drejtuesve ushtarakë për të mbajtur pozicionet e tyre kundër pushtuesve do të ishte e kotë në orën e hutimit.

v. 10. *Vidhni paratë! Plaçkiteni arin! Ka thesare të pafund.* Zoti përshkruhet se u drejtohet fitimtarëve, duke i ftuar ata të plaçkisin qytetin e parave, arit, mobiljeve dhe tërë pasurisë. Përmbytja e qytetit duhej të ishte e përkohshme, për shkak të pozicionit të ngritur të Ninives mbi Tigër. Autorët antikë konfirmojnë se kishte pasur thesare të mëdha të grumbulluara në Ninive, rezultat i fushatave të përsëritura nga ndërtuesit e perandorisë asiriane.

v. 11. Masakër, tërbim dhe shkatërrim. Qyteti i dikur me ndikim dhe i pasur është përshkruar si i shkretë, i rrënuar dhe shkatërruar plotësisht. Fjalët e origjinalit përçojnë idenë e zbrazëtisë. Guximi ka ikur dhe askush nuk ka zemër të vazhdojë luftën. Të mbijetuarit shohin me trishtim dhe terror shkatërrimin e qytetit të tyre të mrekullueshëm.

IV. **Arsyeja e rënies së Ninivës.** 2,12-14.

v. 12. *Ku është kjo dreq luanësh?* Profeti, duke parë të ardhmen, pyet qytetin krenar se ku është larguar krenaria e tij dhe ku ka ikur guximi i tij i tronditur. Figura e luanit tregon lakminë e pushtetarëve dhe njerëzve. Krahasimi është plotësisht i përshtatshëm, pasi luanët në forma të ndryshme, me krahë dhe ndonjëherë me kokën e një njeriu, janë parë shpesh në skulpturat asiriane. Parashikimet e Nahumit u kuptuan aq mirë sa për shekuj, ushtritë marshuan në vendin e Ninives pa e kuptuar atë që ishte nën këmbët e tyre.

v. 13. *Luani lot (pre) për këta të vegjël.* Mizoria e paparë e asirianëve ishte arsyeja e rënies së tyre nën goditjen e Zotit. Reliket asiriane zbulojnë afërsinë e monarkëve të tyre. Ata mund të mburren me faktin se kanë derdhur gjakun e armiqve të tyre në lartësitë e maleve. Njëri prej tyre madje tha që ai lyeu një mal të kuq me gjakun e armiqve të tij.

Unë do të zvogëloj rezervuarët e tij për të pirë duhan. Përgjigjja e Zotit ndaj kësaj serie mizorish ishte se ai do të hiqte koçitë e Asirisë, një varësi

parësore nga forcat e tij. Ndërsa Asirisë i pëlqente të digjte qytetet e kombeve të tjera (pothuajse çdo përkrahim i një beteje përfshinte një deklaratë të tillë), ajo do të shpërblehej në natyrë. Për vite me radhë, mbretërit asirianë kishin kërkuar haraçin e popujve të pushtuar; tani zërat e këtyre lajmëtarëve do të përziheshin përgjithmonë. Njerëzit dhe pozicioni i tyre do të shkatërroheshin.

FATI QË PRET QYTETIN E ETUR PËR GJAK

I. Përfaqësimi i përmbysjes. 3,13.

v. 1. *Mjerë qyteti i etur për gjak.* Ninive u themelua dhe u mbajt nga vrasje, gjakderdhje dhe luftë e vazhdueshme. Mbush me gënjeshtër, plot dhunë. Në mbretëri, si jashtë, premtimet u prishën dhe thyerja e armëpushimit ishte shumë e zakonshme. Shpërndarja dhe dhuna ishin rendi i ditës. Nuk i mungon preja. Ajo kurrë nuk ndaloi së jetuari nga plaçkitjet dhe përdhunimet. Historia pasuese e Asirisë është ajo e një lufte pothuajse të pandërprerë.

v. 2. *Zhurmoni zhurmën përplasëse nga rrotat.* Si në Kapitullin 2, Nahumi përshkruan rrethimin e qytetit në terma të gjalla. Lexuesi mund të dëgjojë vetëm tingullin e kamxhikëve që rriten mbi kuaj, vrullshëm të rrotave të koçive të luftës, kërcimin e kuajve, kërcimin e koçive. Ai pothuajse mund të shohë shpatat ndezëse dhe shtizat me gaz; pastaj vdekja kudo.

v. 3. Ne pengohemi të vdekurit! .... Në këtë rrethim, nuk ka kohë për një varrosje të mirë, kaq të

rëndësishme në lashtësi; të gjallët pengohen mbi grumbujt e të vdekurve. Asnjë pasazh në letërsinë hebraike nuk e tejkalon këtë për gjallërinë e përshkrimit.

II. **Dështimi moral i Ninivës.** 3, 4-7.

v. 4. *plot hir, zonjë e magjive.* Ninive është krahasuar me një prostitutë të favorizuar. Një figurë e tillë kur përdoret nga Izraeli i referohet idhujtarisë së hebrejve sepse ata ishin në një lidhje besëlidhjeje me Perëndinë. Në rastin e Asirisë, prostitucioni përbëhej nga trafikimi i magjive, okulti. Përmes sjelljeve të saj dinake, ajo u ka nënshtruar popujve të tjerë ndaj saj.

v. 5. *Unë do të ngre anët e veshjes suaj mbi fytyrën tuaj.* Ninive u turpërua; tani Zoti do ta shfaqte atë (krh. Is. 47,3; Ez 16,37-41).

v. 6. *Do të hedh mbeturina mbi ju.* Plehra, një shenjë e përbuzjes maksimale. Dhe unë do t'ju jap një shfaqje.

v. 7. Kështu që, kushdo që të sheh, do të shpëtojë prej teje dhe do të thotë: Ninive është plaçka. Ata që panë shkatërrimin e qytetit do të iknin në terror, duke mos dashur të merrnin pjesë në fatkeqësitë e tij. Ajo do të ishte pa shoqe, objekt i përbuzjes dhe neverisë.

III. **Paralajmërimi i No-Amon nuk u mor parasysh.** 3,8-10.

v. 8. *A jeni ju në një pozitë më të mirë se No-Amôn?* Qyteti (emri tjetër: Thebes) i marrë nga Asirët

nën Ashur-Bani-Pal në 663. Ninive nuk e kishte marrë me mend pa mend fatin e No-Amonit. Zoti, i cili nuk bën përjashtim, iu desh të trajtonte mëkatin në Ninive siç bëri në No-Amon ose Thebes, kryeqyteti i Egjiptit të Epërm, lulëzoi nën sundimin e faraonëve të tetëmbëdhjetë, dinastitë e nëntëmbëdhjetë dhe të njëzetë. Edhe grekët dhe romakët admiruan arkitekturën e saj. Grekët e quajtën Diospolis, “Qyteti i Zotit”, sepse homologu egjiptian i Jupiterit adhurohej atje. Ndodhej në të dy anët e Nilit. Poeti i madh grek, Homeri, foli për atë se kishte njëqind dyer. Atje, Amoni (ose Amun), perëndia kryesore e egjiptianëve, u adhuroa si një figurë me një trup njerëzor dhe kokë dashi.

Etiopia dhe Egjipti ishin burimi i forcës së saj. Jo-Amoni ishte shumë më mirë se Ninive, sepse nëse kjo e fundit do të kishte tjetërsuar kombet e saj fqinj, të parët kishin formuar aleanca të fuqishme.

Kryeqyteti egjiptian mund të varet nga një furnizim i nubianëve të fortë në kufirin e tij jugor, si dhe nga ndihma nga e gjithë Egjipti. Ndiqma ishte aq e rëndësishme sa profeti e quajti atë të pafund.

Vendos dhe Lubim. Në versionet Vulgate dhe Septuagintës, Put është përkthyer si Libi. Megjithatë, Puti ndryshon nga Libia në këtë pasazh. Konsensusi aktual është i barabartë me Punt, Somalia e sotme në Afrikë. Lubimët për të cilët po flasim këtu janë Libianët (me kryeqytetin e tyre në Cyrene) nga Afrika e Veriut.

v. 10. *E megjithatë edhe ajo shkoi në dëbim.* Ajo shkoi në robëri. Pavarësisht nga të gjitha avantazhet e saj gjeografike dhe politike, No-Amoni pësoi një humbje të poshtër në duart e Ashurbanipal të Asirisë (krh. Is. 20,3-4). Mizoritë e kryera mbi qytetin egjiptian, siç u përmendën, ishin të zakonshme në pushtimet e sotme (shih 11 Mbr 8.12). Rënia e No-Amonit ishte mjaft e fundit në kohën e Nahumit për të ofruar një paralel të shkëlqyeshëm me gjykimin që së shpejti do të jepet në Ninive.

IV. **Dëshpërimi i gjendjes së Ninives.** 3,11-19.

v. 11. *Edhe ju do të jeni të dehur.* Zoti i shkruan mësimet e tij të mëdha në faqet e historisë njerëzore. Ninive nuk kishte arritur të dallonte paralajmërimin e Zotit në fatin e No-Amonit. Nuk ishte se ajo do të kapërcehej në mes të një orgji të dehur, por ajo do të pinte plotësisht kupën e zemërimit të Perëndisë. (Për figurën, shihni Is. 51,17.21-23; Jer 25,15-28; Ez 23,33-34). *Do të fshihesh.* Profecia u përmbush saktësisht. Ninive u zhduk nga skena e historisë – deri në 1842, kur Botta Franceze dhe anglezët Layard dhe Rawlinson zbuluan vendin e një metropoli dikur të famshëm.

v. 12. *Të gjitha fortesat tuaja janë pemë fiku me fruta të hershme.* Kur i tundim ata bien në gojën e kujtdo që dëshiron t'i hajë

Në kohën e nevojës së dëshpëruar, Ninive zbuloi se asnjë nga fortifikimet e tij nuk e ndihmoi atë t'u rezistonte sulmeve të armikut. Fiku i pjekur është i

lehtë për t'u mbledhur dhe nuk ofron rezistencë; atëherë Ninive do të ishte në duart e armiqve të tij.

v. 13. *Këtu janë njerëzit tuaj.* Këto janë gra në mesin tuaj / Në panikun e tyre, luftëtarët nuk do të ofronin më shumë ndihmë sesa gratë e terrorizuara. Dyert e vendit tuaj hapen gjerësisht për armiqtë tuaj. Sapo hyrjet në qytet liheshin të hapura pa mbrojtje të përshtatshme, armiku do ta kishte të lehtë të futej dhe të digjej kryeqyteti i rrethuar.

v. 14. *Merrni pak ujë për vendin!* Përsëri, Nahumi largohet nga përshkrimi i vjeshtës së ardhshme për ta tallur atë dhe përçmuar qytetin e lig. Për të mbajtur një vend të gjatë, uji ishte një domosdoshmëri kryesore. Profeti e këshillon që të rezervohet mirë. Armiku me siguri do të sillte armë në muret e qytetit për t'i shkelur ato. Kështu, tulla do të duheshin si për të riparuar vrimat në mure.

v. 15. *Atje, zjarri do t'ju përpijë, shpata do t'ju presë,*

Të gjitha këto masa të dëshpërimit do të ishin të padobishme, sepse zjarri dhe shpata do të rrëzonin Ninivën. Si historia e lashtë ashtu edhe zbulimet arkeologjike të sotme dëshmojnë faktin se parashikimi i Nahumit u bë i vërtetë dhe se qyteti u shkatërrua nga zjarri. Karkaleci është i njohur mirë për fuqinë e tij shkatërruese. Ninive duket se janë pushtuar nga një pushtim i karkalecave. Pastaj, me një kthesë të shpejtë, profeti krahasoi banorët e Ninivës me një ushtri karkalecash. Edhe nëse do të

kishte aq shumë sa një turmë karkalecash, ata nuk mund të shpëtonin nga parashikimet profetike.

v. 16. *Ju keni shumëzuar tregtarët tuaj.* Askush nuk mund të dyshonte mbi epërsinë e qytetit në mënyrë komerciale. Ishte një nga qendrat më të mëdha tregtare të botës antike. Tregtia e saj me kombet e tjera, veçanërisht Fenicia, ishte fitimprurëse. Ajo që ishte grumbulluar gjatë shumë viteve përmes punës së duruar dhe të palodhshme do të merrej nga armiku.

v. 17. *Rojet e tua janë si karkalecat.* Si do të ndihmonin udhëheqësit e mëdhenj ushtarakë ditën e fatkeqësisë? Ata krahasohen me retë e karkalecave me krahë të ngurtësuar nga të ftohtit, i cili pasi të ngrohet nga rrezet e diellit, rimarr forcën dhe gjallërinë dhe fluturon larg. Karkalecat në Lindjen e Mesme janë aq shkatërruese sa gjuha hebraike ka pothuajse një duzinë emrash për ta. Karkalecat mund të fluturojnë larg pa gjurmë, dhe kjo veçori përdoret këtu.

v. 18. *Barinj të e tu po flenë, o mbret i Asirisë.* Burrat tuaj trima mbeten të palëvizshëm. Gjumi i vdekjes do të ishte pjesë e zyrtarëve dhe qeveritarëve të mbretit. Njerëzit tuaj janë shpërndarë nëpër male. Për asirianët thuhet se janë shpërndarë nëpër male në veri të vendit të tyre, me askënd që t'i mbledhë ata.

v. 19. *Nuk ka lehtësim nga plaga juaj, plaga juaj është vdekjeprurëse.* Nuk do të ketë dëmshpërblim për humbjen dhe shkatërrimin e pësuar nga Asiria.

Nuk përmendet asnjë mbetje apo të mbijetuar. Ata që dëgjojnë lajmin e fatkeqësisë do të gëzoheshin për fatin e perandorisë së pandjeshme. Ata do të duartrokisnin dënimin që i kishte kaluar përfundimisht shtypësit të tyre. Pyetja i drejtohet mbretit si përfaqësues i mbretërisë. Mbretërimi i tiranasit përfundoi në lavdi në 612 para Krishtit. J-C., sipas Kronikës Babilonase. Profecia e Nahumit, pra, përfundon me një deklaratë të fortë të shkakut me efekt moral, ligësi dhe fatkeqësi, mizori dhe fatkeqësi, krim dhe fatkeqësi.

PROFETI HABAKUK

HYRJE

HABAKUK: (një njeri që lufton me problemin e drejtësisë hyjnore në një botë të çmendur). Profecia e tij ishte shkruar ndoshta gjatë sundimit të Jehojaqimit (609-598), kukull egjiptian, i cili ishte ambicioz, mizor dhe i korruptuar, dhe pas shkatërrimit të Ninives nga një koalicion i babilonasve, medëve

dhe skiteve në 612. Shkatërrimi dhe dhuna është rreth e përqark, dhe ka zënka dhe grindje kudo. Ligji është i dobët dhe i padobishëm, dhe drejtësia nuk bëhet kurrë. Njerëzit e këqij mbizotërojnë mbi të drejtët dhe kështu drejtësia është e çoroditur. (Hab 1. 3-4). Literatura rabinike e përshkruan Jehoyaqimin si një tiran të fajshëm që bëri mëkate dhe krime mizore. Ai është përshkruar si duke jetuar në marrëdhënie incestuese me nënën e tij, nusen dhe vjehrrën dhe ishte përdorur për të vrarë burra, gratë e të cilëve ai më vonë e dhunuan dhe pasurinë e të cilit ai e kapi. Ai gjithashtu kishte bërë tatuazh trupin e tij.

Habakuk guxon ta thërrasë Perëndinë për të dhënë llogari: si mund ta durojë ai të keqen (në Izrael) dhe madje të përdorë një të keqe edhe më të keq (babilonasit) për të ndjekur qëllimet e veta? Zoti i tha Habakukut që të kujdeset për punët e veta duke thënë se besimtari do të jetojë duke i qëndruar besnik Zotit pa marrë parasysh se çfarë ndodh. Zoti do t'i përdorë babilonasit, por në fund do t'i rimbursojë ata në dhomën e tyre. Kapitulli i tretë është një lutje në formën e një psalmi, në të cilin profeti i kërkon Zotit të ndërhyjë në histori dhe të justifikojë karakterin e tij. Ekzistenca e këtij psalmi mund të tregojë se Habakuk ishte një prift i tempullit.

KOMENTAR

Dialog dramatik

I. Hyrje 1.1.

Akuza. Shumë thënie profetike përshkruhen si “kërcënime”, veçanërisht kur ekziston një njoftim kërcënues. Këtu, profeti dekurajon nënshtrimin dhe shkatërrimin e afërt të popullit të vet, në mënyrë që të ketë një aspekt shqetësues për ta. Në të njëjtën kohë, kërcënimi ka për qëllim babilonasit krenarë, fuqia e të cilëve është perëndia e tyre (1,11). Pashë Fjala *haza*, “shiko”, një term disi teknik, tregon se është një zbulues. Shpirti i Perëndisë shtypë mesazhin mbi vetëdijen e brendshme të profetëve me aq forcë dhe gatishmëri sikur të kishin parë diçka në vigjiljen fizike. Në I Mbr 22,17 Mikeja thotë: “Unë kam parë të gjithë Izraelin të shpërndarë ...”

II. Ankesa e profetit për dhunë të pakontrolluar në Judë. 1,2-4.

v. 2. *Deri kur, ZOTI do të bëj thirrje për ndihmë pa ju dëgjuar.* Me sa duket, profeti ishte mërziur për ca kohë në lidhje me situatën në Judë. Nga përvoja ai kishte zbuluar se njerëzit nuk dukej të kishin ndërgjegje dhe pa dyshim që ai i ishte lutur Zotit që të korigjonte ligësinë e tillë, sepse thoshte që i kishte klithur Zotit. Nuk duhet të supozohet se profeti dyshoi se Zoti e dëgjoji thirrjen e tij (në kuptimin që Zoti e dinte). Ai e konsideroi si të mirëqenë që të dëgjosh Zotin do të përfshinte përgjigjen e Zotit. Lutja e tij ende nuk kishte përfunduar (krh. Ps 22,1,2). *Dhuna.* Aludimi është ligësi e egër ose e pamëshirshme. Pyetja është: kush është përgjegjës për të? Supozohet këtu se është dhuna e hebrenjve. Ka nga

ata që besojnë se, sepse e njëjta fjalë përdoret në 2.8 dhe 2.17 për të përshkruar babilonasit, dhuna për të cilën profeti ankohet ishte ajo e babilonasve. Sidoqoftë, pasi që ata do të ishin mjetet e ndëshkimit dhe do të ringjallen, ata nuk mund të konsiderohen autorët. As dhuna nuk ishte ajo dhunë e prijësit asirian që kishte sunduar Judën për ca kohë, pasi pjesë e ankesës së profetit ishte se ligji ishte i qetë dhe gjykimi u çorodit (v. 4). Këto dy fjalë zakonisht i referohen kodit të Moisiut në DhV, dhe për këtë arsye duket se dhuna përbëhej nga akte mizorie dhe padrejtësie që përshkuan jetën publike dhe private në Judë.

v. 3. *Pse po më tregon të keqen dhe po shikon shtypjen?* Plaçkitja dhe dhuna janë para meje, mendjemadhësia e dukshme e Zotit mbi fatkeqësinë ishte përçmuese për profetin. Jo vetëm që Zoti e kishte lejuar profetin të shihte paudhësinë, por ai e kishte parë vetë atë dhe me sa duket ishte indiferent ose joaktiv. Ajo që shqetësonte Habakukun ishte që, pasi Zoti është i shenjtë, ai nuk mund ta kuptonte sesi Zoti mund ta konsiderojë të keqen me vetëkënaqësi pa ndërhyrë. Ekzistimi i fortë i profetëve është, pra, në të vërtetë një shprehje besimi. Indinjimi i tij ishte ngjallur nga sytë e mëkatit të bollshëm, dhe besimi i tij te një Perëndi i shenjtë i kishte thënë që Zoti duhej të bënte diçka. *Ka një mosmarrëveshje.* Këto terma tregojnë armiqësi midis anëtarëve të komunitetit jude. Mbikëqyrësit asirianë nuk u përziën me banorët e zonës. Ata thjesht kërkuan nënshtrimin politik dhe një

taksë, e cila u mbledh nga mbreti. Prandaj, këto dy fjalë mbështesin përfundimin se ligësia për të cilën u ankua profeti ishte ajo e popullit të tij.

v. 4. *Kjo është arsyeja pse ligji është i paralizuar dhe ligji nuk vendoset kurrë.* Ligji këtu është ligji hyjnor siç shprehet në kodin e Moisiut. Ligji, siç thotë Delitzsch, është “një ligj i zbuluar në të gjithë substancën e tij që duhej të ishte shpirti, zemra e jetës politike, fetare dhe të familjes”. Dy foljet hebraike të përdorura tregojnë se pohimi në Judë ishte i tillë që ligji dhe rendi ishin paralizuar. Mbretërimi i Zotit ishte joekzistent. *E drejta.* Një e drejtë është një vendim juridik i bazuar në ligjin precedent ose zakonor. Pra, shpesh nënkupton ekuivalentin e ligjit tonë zakonor. Fakti është se gjithçka që vërtet mund të quhej gjykim nuk ekzistonte dhe ajo që u quajt e drejtë ishte një çoroditje. Nuk kishte asnjë siguri në jetën publike për njerëzit ose pronat. Fakti se një gjendje e tillë ka ekzistuar nën mbretërimin e Jehoaqimit tregohet në Jer 26.12 – 7.11. Sepse të pabesët sulmojnë të drejtin. Të drejtët e gjejnë veten të rrethuar nga ligësia dhe njerëzit e devotshëm. Ishte një gjendje e trishtuar që u paraqit para syve të profetit. Ligji i Zotit përçmohej kudo. Edhe ata që duhet të mbronin çështjen e drejtësisë dhe të vërtetës, ishin vetë të dënuar të gabojnë. Aksionet ishin tejkaluar në numër dhe në mënyrë të dëshpëruar, kështu që dëshmia e tyre ishte shumë pak e dobishme. Me siguri Zoti nuk mund të durojë gjëra të tilla gjatë midis popullit të Tij!

III. Përgjigja e Zotit. Babilonia është instrumenti i tij i ndëshkimit. 1,5-11.

v. 5. *Shih, shiko midis kombeve.* Bëhuni në habi dhe mahnitje. Profeti shprehu mahnitjen e tij se Zoti duhet të lejojë që mëkatet e Judës të shkonin pa u ndëshkuar për kaq gjatë. Përgjigja e Zotit është se ai ka një instrument që do të përdorë. Do të jetë edhe më e mahnitshme se durimi i tij ka qenë. Fjalët adresohen në shumës, sepse Zoti flet jo vetëm për profetin, por përkundrazi brutalisht për të gjithë njerëzit. Apostulli Pal, duke cituar nga LXX në këtë varg, zbaton parimin e marrëdhënieve të Zotit në kohën e Habakukut për situatën në kishë në kohën e tij (Veprat 13,41). Padyshim, puna e Zotit për të thirrur jo-hebrenjtë në kishën e tij do të ishte po aq mahnitëse sa edhe puna e tij për të përdorur ushtritë babilonase për të ndëshkuar Judën. Gjuha e vargut justifikon përfundimin se në kohën e profecisë, Babilonia nuk konsiderohej si fuqi e madhe botërore. Dëgjuesit e profetit duhej të shikonin midis kombeve sepse midis tyre do të lindte puna e Zotit që do të ishte një shpërblim i drejtë për një popull mëkatar. Ata nuk do të besonin se katastrofa mund t'i arrinte ato me vendosmëri hyjnore. Ata kishin një ndjenjë të rreme të sigurisë, duke menduar se të qenit populli i zgjedhur i Zotit ishte thjesht një çështje e marrëdhënieve të jashtme. Gjatë mbretërimit të Joshijës, pati një kthim në ceremonitë e përcaktuara të tempullit, por jo domosdoshmërisht një kthim te

Zoti që banonte në Tempull. Ceremonializmi bëhet lehtësisht një armik i përshpirtmërisë së vërtetë. Izraeli ishte gjithnjë i gatshëm të thoshte: “Mos ki besim te fjalët mashtruese, duke thënë: Ky është tempulli i Zotit” (Jer 7,4).

v. 6. *Ja po bëj të çohen kaldenjtë*, ky popull i pamëshirshëm dhe i vrullshëm që kalon hapësirat e vendeve drejt shtëpive të përshtatshme që nuk janë të tyre.

Tani Perëndia fillon të përshkruajë gjerësisht kombin me të cilin do të ndëshkojë Judën, babilonasit. Ndërsa kjo fjalë në përgjithësi i referohet Perandorisë Neo-Babilonase, e cila arriti kulmin e saj nën Nebukadnetsarin në shekullin e gjashtë para Krishtit, ka indikacione se, si grup, babilonasit ishin shumë të lashtë. Jeremia 5,15 i përshkruan ata si një popull primitiv ose një komb të lashtë. Ata ndoshta kishin pasur një organizatë fisnore të endur pa dyshim në ditët e para, si shumë grupe semite, dhe kishin infiltruar gradualisht në Babiloni nga skajet e jashtme të luginës së Mesopotamisë. Në fund, ata fituan dorën e sipërme në qytetin e Babilonisë. Dhe Merodak-Baladan, i cili u përpoq të vendoste pavarësinë e Babilonisë nga Asiria në kohën e Hizkijës, ishte Babilonia. Perandoria Neo-Babilonase ose Babilonase u krijua nën udhëheqjen e Nabopolassar, një gjeneral babilonas i forcave asiriane. Monarku më i shquar i babilonasve ishte Nebukadnecari, i cili përshkruhet në Esd 5,12 si “babilonas”. Babilonasit ishin gati të ngriheshin, jo

vetëm si një fuqi politike, por të ekzekutonin një pjesë të veçantë të planit hyjnor. Kjo është përgjigjja ndaj pyetjes së profetit, “Sa do të zgjasë?” Babilonasit nuk i kishin humbur këto karakteristika në kohën e Danielit, sepse ai e shihte në vegim perandorinë babilonase si një luan me krahët e shqiponjës (Dan 7,4).

v. 7. *Ai është i tmerrshëm dhe i frikshëm, Ai vendos vetveten e drejta e tij dhe epërsia e tij. Fituesi tjetër do të ishte arrogant dhe bindës. Ai nuk do të njohë asnjë autoritet më të mirë se vetvetja dhe, në fakt, do ta mohonte Zotin. Në karakter dhe në minierë, perandoria babilonase do të ngjante me të gjitha perandoritë e mëvonshme botërore.*

v. 8. *Kuajt e tij janë më të lehta se leopardët, lexoni kafshime se ujqërit e mbrëmjes. Kjo shprehje është gjetur disa herë në DhV (shih Zan 49,27; Jer 5,6; Zah 3,3). Ujku i mbrëmjes janë ndoshta ata që kanë gjuajtur tërë ditën pa sukses dhe janë më të pangopurit ndërsa afrohet mbrëmja. Lufta është mbi pushtuesin pasi kapja e presë është një kafshë e egër – një kënaqësi e egër. Ata fluturojnë si shqiponja që shkrihet në prenë e saj*

v. 10. *Ai është ai që luan me ndonjë kala: ai mbledh tokën dhe e merr atë nga stuhia. Është padyshim një aludim për lartësimin e punimeve tokësore me anë të të cilave muret e qytetit mund të rrëzoheshin ose të kaloheshin me sukses. Shumë mbishkrime të lashta përshkruajnë një veprimtari të tillë.*

v. 11. *Pastaj aroma e tij rinovohet, ai kalon dhe e bën veten fajtor. Forca e tij është perëndia e tij!*

Sido që të jetë sukcesi i pushtuesit, ai do të ishte fajtor para Zotit, dhe megjithëse ai ishte instrumenti i Zotit për të ndëshkuar fajtorët në Judë, vetë, në kohën e duhur, do t'i nënshtrohej gjykimit hyjnor.

IV. Një problem i dytë. Babilonasit janë më të këqij se hebrenjtë. 1,12-2,1.

v. 12. *Por a nuk keni qenë gjithmonë, i përjetshëm, Zoti im, Shenjti im? Ne nuk do të vdesim! Zoti, ti e ke vendosur për gjykim; o shkëmbi im, ju e keni forcuar atë për të ndëshkuar.*

Profeti i parashikonte babilonasit si një turmë e shpejtë e robërve ndërsa binte rërë. Imazhet e vargjeve 12-17 sugjerojnë një peshkatar të përdorë të gjitha mjetet e mundshme për të korrur një kapje të pasur. Prandaj mund të jetë që ekspozimi i profetit lindi nga ajo që ai besonte se do të ndodhte nëse Zoti do të përdorte një instrument të tillë hakmarrjeje. Padyshim që Habakuku u pikëllua jo vetëm nga shkatërrimi i Judës, por edhe për shkak se dënimi që ishte për të goditur të pabesët në vendin e tij, do të binte gjithashtu dhe në mënyrë të pashmangshme në besimtarët. Përjetësia e Zotit në marrëdhëniet e tij me popullin e besëlidhjes së të moshuarve shpesh është baza e besimit të besimtarëve (krh. Is. 40,28; Ps 90,2). Akumulimi i thirrjeve, O Zot, Perëndia ime, Shenjti im, është si ato shprehje besimi të thellë që aq shpesh gjenden në Psalmet. Ajo që nënkupton i

Shenjtë theksohet në vargun 13. *Ne nuk do të vdesim*. Fjalët e burrave në kohë krize shpesh tregojnë bindjet e tyre reale dhe të thella. Përdorimi i përemrit duhet të kuptohet si përcaktimi i pjesës tjetër, e cila quhet “e drejta” (1,2-13), ose ata që jetojnë me besnikërinë e tyre (2,4).

v. 13. *Sytë e tu janë shumë të pastra për të parë të keqen*. Nuk mund ta shikosh shtypjen. Pse atëherë i shikoni tradhtarët, A heshtni kur një djalë i keq përpin një të drejtë se ai? Zoti nuk mund ta shohë padrejtësinë me vetëkënaqësi ose tolerancë, e lëre më të favorizojë. Është jo vetëm zemërimi i babilonasve që përshkruhen. Zoti është shumë i pastër nga sytë për të parë të keqen. Ai nuk mund të heshtë as përpara dhunës së babilonasve, as kundër asaj që ishte në Judë. Kjo është për shkak se profeti e kishte marrë si të mirëqenë se Zoti është i pastër nga natyra që mund të ketë ndonjë problem për të. Kushdo që vë në dyshim gjithëfuqinë e Zotit, ose ndonjë nga atributet e tjera të tij, do të thoshte se drejtësia e Zotit është e papajtueshme me një të keqe të tillë, dhe për këtë arsye, ose Zoti nuk është i drejtë ose ai nuk është i gjithpushtetshëm. Profeti, megjithatë, bëri dy pyetje. Pse është kështu? Sa kohë duhet të jetë kështu? Dhe ishte nga vetë Zoti që ai kërkoi një përgjigje. Në të njëjtën kohë, problemi mbeti që pjesa e devotshme e kombit të vuajë kur të pabesët u ndëshkuan.

v. 14. *Ju i trajtoni njerëzit si peshq deti, si krijesa që nuk kanë zot*. Këtu Zoti është menduar të bëjë atë

që Ai i lejon të tjerët të bëjnë. Për shkak të indiferencës së dukshme të Zotit ndaj shkatërrimit, njerëzit bëhen si peshq të kapur në det nga një peshkatar që përdor çdo mjet të imagjinueshëm – goditje, rrjetë, zvarritje (v.15) – për të rritur kapjen e tij. Një komentues thotë se ky mendim është i kundërti me atë të Jezusit, i cili tha se edhe harabelet ishin në kujdesin e Zotit. Sidoqoftë, vetëm besimi në një Providencë absolutisht të plotë mund të prodhojë një deklaratë të tillë si ajo e bërë këtu nga profeti.

v. 16. *Kështu ai i ofron një flijim rrjetës së tij.*

Referenca ka të ngjarë të mos jetë praktika aktuale, megjithëse skitët do të ofronin flijime kafshësh në një skematar për nder të zotit të tyre të luftës. Çfarë do të thotë kjo është se babilonasit u atribuan nderime hyjnore armëve të tyre dhe, prandaj, ndaj vetvetes. Ata adhuronin dhe i shërbenin krijesës më shumë sesa Krijuesit.

Me 2.1, *ekspozimi i profetit përfundon*. Jo me skepticizëm ai e paraqiti ankesën e tij para Zotit, por me besim, sepse ai tani ishte gati të priste Zotin, siguroi që do të vinte një përgjigje. Pohimi i bërë ndonjëherë që Habakuku është shembulli i parë në Bibël e një të sinqerti të dyshimtë është plotësisht pa bazë. Asgjë në gjuhën e profecisë nuk tradhton një element dyshimi. Në të vërtetë, profecia përfundon në një shënim të besimit sublim. Është një gjë të përballesh me problemet me të cilat përballen të gjithë ata që besojnë në një Zot të mirë dhe të gjithëfuqishëm dhe të pyesin pse gjërat janë kaq, ose

si mund të jenë. Është krejt tjetër gjë të vësh në dyshim mirësinë ose drejtësinë hyjnore, ose vetë ekzistencën e Zotit, thjesht sepse askush nuk mund t'u përgjigjet këtyre pyetjeve.

2.1. *Unë do të bëj ndërrimin tim.* Do të shikoj të shoh atë që më thotë. Disa interpretues përfshijnë një kullë ose një lartësi të vërtetë, duke përmendur shembujt e Moisiut (Dal 33,21), ose Balaamit (Nr. 22,41), dhe të Elijes në Sinai (Mt. Horeb, 1 Mbr 19,8 +.). Asnjë nga këto raste nuk është me të vërtetë i krahasueshëm me atë të Habakukut, i cili mund të jetë vetëm duke përdorur një figurë letrare. Sigurisht, ai duhet ta ketë përgatitur veten përmes përsiatjes në lutje për të marrë përgjigjen hyjnore. Jeremia priti dhjetë ditë për të marrë një përgjigje në hetimin e tij (Jer 42,7). Me sa duket ka kaluar një interval i caktuar kohor midis prezantimit të kapitullit 1 dhe përgjigjes së marrë, Habakuku regjistron vetëm vendosmërinë e tij për të pritur një përgjigje; ai nuk na tregon kur ndodhi.

V. Përgjigja e dytë e Zotit. Qëllimi është i sigurt dhe besimi do të shpërblehet. 2,2-4.

Këto tre vargje përmbajnë atë që është ndoshta pjesa më e vështirë e profecisë, si nga këndvështrimi i përkthimit ashtu edhe nga interpretimi.

v. 2. *Shkruani një vegim, shkruajeni atë në tableta, në mënyrë që ta lexoni rrjedhshëm.*

Dispështja nëse profeti në të vërtetë shkroi vegimin në tableta për lexim publik ishte i diskutueshëm, por të gjithë ranë dakord që ai të regjistronte vegimin. Regjistrimi ka një qëllim të dyfishtë: Lloje të ndryshme dokumentesh u përdorën për të bërë regjistrimet, sepse hebrenjtë kishin kontakte me të gjitha kulturat e Lindjes së Afërt. Isaia dhe Jeremia të dy përdorën rrotulla, por Isaisë iu tha gjithashtu që të përdorë një tabletë (Isa. 30,8). Është e arsyeshme të supozohet se Habakuku regjistroi vegimin e tij në një pllakë balte, të cilën ai solli në vëmendjen e shumë njerëzve. Pyetja duhej të ishte aq e qartë sa kushdo që e lexon atë mund ta drejtonte dhe ta botonte. Gjithashtu në Dan 12.4, fjalët “shumë vijnë dhe shkojnë” duket se tregojnë një botim të lajmeve, pasi shtohet se njohuritë do të rriten.

v. 3. *Sepse është një vegim, afati i të cilit është fiksuar ... Ai nuk do të shtyhet. Përmbushja e vegimit do të ndodhte në kohën e duhur të Zotit. Meqenëse të njëjtat dy fjalë janë përdorur në Dan 8,19, disa kanë përfunduar se koha e mbarimit, ose ditët e fundit, është menduar. Këtu fjalët i referohen qëllimit të Zotit për babilonasit. Sidoqoftë, ne mund të kuptojmë se vegimi ka të bëjë me shkatërrimin e një fuqie të imponuar botërore, nga e cila Babilonia ishte shfaqja ekzistuese dhe se vetëm dita e Mesisë do të shihte përmbushjen përfundimtare të një premtimi të tillë. Qëllimet e Zotit po nguten të përmbushen,*

megjithëse, sipas vlerësimit njerëzor, mund të duket se ka vonesa të panevojshme. Aludimi është për sigurinë e ngjarjes. Letra për shkrimtarin hebraisht, duke përdorur LXX, e përshtati tekstin me premtimin e kthimit të Mesisë, një ngjarje gjithashtu e sigurt në planin e Zotit, megjithëse mund të duket se njerëzit janë vonuar padrejtësisht .

v. 4. *Ja, shpirti i tij është i fryrë. Ajo nuk është e drejtë në të, por i drejti do të jetojë me anë të besimit të tij. Këtu është një varg kyç i përdorur nga Pali katër herë. Pyetja është: a po e përdor atë keq? Përgjigjja është jo: nën frymëzimin e Shpirtit të Shenjtë, ai zgjeron kuptimin e tij. Kjo quhet një midrash – një citim interpretues, i cili u pranua nga hebrenjtë si një mjet i vlefshëm i egzegezës.*

Në kontekstin origjinal, fjala besë në të vërtetë nënkupton besnikëri (d.m.th. besnikëri), e cila natyrisht bazohet në besueshmërinë e Fjalës së Zotit, kështu që kuptimi i dytë (besimi) është i nënkuptuar. Fjala “jetoj” në këtë kontekst do të thotë të mbijetosh, sepse një person është objekt i mirësisë së Zotit që, nga ana tjetër, provokon një përgjigje tek ne. Pali e shtrin kuptimin e tij në sferën e përjetshme. Në asnjë kontekst (DhV ose DhR), besimi nuk mund të nënkuptojë pëlqimin ndaj një propozimi: ai gjithashtu përfshin përlësinë përpara Zotit dhe vullnetin për t’iu përgjigjur vullnetit të tij.

Në të vërtetë, nëse shumë predikues evangjelistë modernë do t’i jepnin fjalës “besim” kuptimin që

mban fjala hebraike, do të kishte më pak sipërfaqësi në profesionin dhe praktikën e krishterimit.

VI. **Pesë telashet e padrejtësisë, qofshin hebraike apo babilonase.** 2,5-20.

v. 5. *Padyshim që vera është e pabesë.* Burri fodull nuk rri i qetë. Ai e zgjeron fyтин si varr. Fjala hebraike *jajin*, “verë”, është problematike sepse paraqitet në tekst si lëndë e foljes. LXX në mënyrë figurative e interpreton si njeriun e konceptuar. Disa komentues ndryshojnë bashkëtingëllore për të prodhuar një fjalë tjetër, “shtypësin”. Sidoqoftë, komenti i Qumranit mbështet tekstin hebraisht, që ndoshta do të thotë se sjellja e tradhtarit është si ajo e prodhuar nga vera.

Ai e zgjeron fyтин si varr. Šeol, bota e të vdekurve, shihet si një krijesë rrëmbimi që shqetësohet të gëlltisë njerëzimin.

v. 6. *Nuk do t'i bëjnë të gjitha këto një përrallë. Një subjekt talljesh dhe enigmash?* Mjerë do t'u thuhet atyre që grumbullojnë atë që nuk është e tyre, gjë që rrit barrën e borxheve të tyre. Referenca është për kombet dhe popujt e përmendur në vargun 5.

Fabula. Fjala hebraike do të thotë ngjashmëri, kështu që merr kuptimin e një shëmbëlltyre. Meqenëse nuk ka shëmbëlltyrë në këtë kapitull, fjala duhet kuptuar si ekuivalent i një proverbi provokues, borxhet e tij. Rëndësia qëndron në tmerrin hebraik të peshkaqenit të kredisë dhe në ligjet Levitike kundër marrjes së zotimeve të një vlere më të madhe se sa e

nevojshme për sigurinë. Babilonasit kishin grabitur të varfrit, duke grumbulluar gjithçka që mund të fitonte në mënyrë të paligjshme.

v. 7. *A nuk do të ngrihen papritur kreditorët tuaj,* duke realizuar kështu idenë e marrëdhënies debitor-kreditor. Babilonia, megjithëse vepronte si kreditor, në fakt ishte debitori i të gjithëve; dhe radha e tij duhej të tronditej përpara dhe mbrapa, ose të mërzitej (krh. Mt 18,28).

v. 8. *Të gjithë njerëzit e tjerë do t'ju plaçkitin.* Babilonasit paguheshin në raportin e syrit dhe dhëmbit për dhëmbin. Ligji i hakmarrjes që kalon DhV nga brezi 9,6 nuk është konceptuar si një mbretërim hakmarrjeje por si një parim i drejtësisë. Burrat do të marrin dënimin që meritojnë.

Ndërsa Babilonia ishte subjekti i “mjerimit” të parë, problemet e deklaruara në pjesën tjetër të kapitullit, vargjet 9-20, zbatohen më universale dhe sigurisht përfshijnë mëkatet e Judës dhe të Izraelit. Për të kufizuar dënimin hyjnor vetëm për armiqtë e Izraelit do të ishte që të konfirmonin në një kuptim të sigurisë trupore mëkatarët për të cilët Habakuku fillimisht u ankuan.

v. 9. *Mjerë ai që, për shtëpinë e tij, po sjell një fitim të pandershëm.* Në mënyrë që të fole në samitet për të mbrojtur veten nga fatkeqësia. Këtu dënimi zhvatës dhe nëpunësi. Në thelb, natyrisht, nuk janë vetëm veprimet specifike që janë të lig, por qëllimet dhe prirjet e shpirtit nga i cili rrjedhin. Shqiponja dhe shkretët ndërtojnë foletë e tyre në

shkëmbinj të lartë të paarrtshëm. Të shpresosh të sigurosh lumturinë dhe qëndrueshmërinë nga një akumulim i pandershëm i fuqisë dhe mallrave është të përpiqesh të “vendosësh” follenë tënde “në krye”. Nga ana tjetër, Zoti është shtëpia e besimtarëve të të gjithë brezave.

v. 10. *theshtë turpi i shtëpisë tuaj që vendosët duke masakruar shumë popuj.* Babilonasit dhe të tjerët nuk parashikuan huti për veten e tyre; Zoti do të kthehej në turp për ato që kishin shpikur. Kështu që ata kishin mëkatuar kundër shpirtrave të tyre, megjithëse mund të duket se ata kishin mëkatuar kryesisht kundër të tjerëve.

v. 12. *Mjerë ai që ndërton një qytet në gjak, që gjen një qytet në krim.* Shprehje të ngjashme në Mik 3,10 dhe Jer 51,8 tregojnë se mëkatet e Judës si dhe ato të Babilonisë përfshihen këtu. Në fakt, këtu shumë mirë mund të ketë një aluzion ndaj sundimit të keq të Jehojaqim (krh. Jer 22,13). Aktivitetet e forta të ndërtimit ishin përgjithësisht përpjekjet e monarkut drejt vetë-lavdërimit. Në gjak [s]. Është një shprehje e zakonshme që do të thotë faj i gjakut ose faj i fortë.

v. 13. *A nuk është nga Zoti i ushtrive kjo që vjen?* Shkaku i fundit i dështimit të planeve dhe programeve njerëzore është providenca sovrane e Zotit. Nuk është i kufizuar në zbatimin e tij në shkatërrimin e Babilonisë. Shprehjet e përdorura janë shumë të përgjithshme dhe përfshijnë të gjithë ata që kundërshtojnë vullnetin e Zotit dhe mbretërinë e tij. Zoti i ushtrive nuk është thjesht Zoti i betejave dhe,

prandaj, ai në të cilin gjendet fitorja përfundimtare për hebrejtë. Ai është Zoti i të gjitha ushtrive të gjithësisë dhe është në gjendje të bëjë vullnetin e tij midis ushtrive të qiellit dhe banorëve të tokës. Punoni në (për) zjarr. Ata do të marrin përsipër punë palëverdishme.

v. 14. Për tokën (e premtuar?) Do të mbushet me njohuri për lavdinë e Zotit. Shumë e kanë parë këtë varg si një parashikim të epokës së Ungjillit ose mbretërisë mijëvjecare të Krishtit. Në kundërshtim me parashikimin e Isaisë, Is. 11,9, e cila parashikon një kohë kur hebrejtë do ta njohin Zotin, duke qenë në një miqësi intime me të, ky varg thotë se do të ketë një manifestim të lavdisë së Zotit. Aludimi është për fuqinë dhe madhësitinë e Zotit siç tregohet në gjykimin kundër pandëshkueshmërisë dhe armiqve të popullit të tij (krh. Nr 14,21-23; Ps 97). Ndërsa uji mbush detin në një bollëk të madh, kështu lavdia e Perëndisë do të shfaqet në vendin e Izraelit, nga i cili të gjithë banorët do të lindin përsëri.

v. 15. *Mjerë ai që e bën të pijë të afërmin e tij. Për ju që derdhni helmin tuaj dhe e dehni atë për të parë lakuriqësinë e tij!* Një krahasim me disa fragmente të tjera të DhV, të tilla si Jer 25,15-16; Is. 51,17; Ps 75,8, tregon se kjo deklaratë nuk duhet të merret fjalë për fjalë. Koncepti është të shkaktojë një gjendje të pambrojtur të poshtërimit dhe sexhdes si ajo e një personi të dehur. Epshi sensual përdoret si një metaforë për epshin barbar për fuqi.

v. 16. *Ju keni mbushur më shumë turp sesa lavdi.* Pini edhe veten dhe zhveshuni! Ky varg premtan që babilonasit do të vuanin nga Zoti të njëjtin lloj ekspozimi të turpshëm që u kishte shkaktuar të tjerëve. Të jesh në një gjendje të tillë do të ishte një objekt përçmimi për njerëzit e Perëndisë (Gjq. 14,3; 15,18; 1 Sam 17,26) dhe të isha i papërshtatshëm për të hyrë në praninë e Zotit. Kupa nga dora e djathtë e Zotit do të kthehet tek ju. Nuk është besim se ligji duhet të mbizotërojë, ose se padrejtësia do të ndëshkohet në rendin natyror të gjërave. Është një filozofi e historisë në të cilën Zoti gjykon kombet dhe rënia e perandorisë është rezultat i vullnetit të tij.

v. 17. *Sepse dhuna në Liban do të ju mbyhtë.* Monarkët e njëpasnjëshëm nga disa kombe kishin shkatërruar pyllin e Libanit, duke gjuajtur kafshët e tij të egra dhe kishin vrarë bagëtitë e tij. Në këtë rast, Libani është një emër që përdoret për të përshkruar Judenë, ashtu siç është edhe në Jer 22,6.23; Zah. 10,10; 11,1.

v. 18. Çfarë është përdorimi i një statuje në mënyrë që zejtari ta prerë atë, një imazh prej metali të shkrirë, të mësojë gënjeshtër, në mënyrë që zejtari që e ka formuar të besojë në të deri në bërjen e heshtjeve të rreme? Në ç'kuptim idhujt mund të jenë zotër të gënjeshtërave? Sepse ishin instrumente për të mashtruar burrat.

v. 19. Mjerë ai që i thotë drurit: Çohu! Padyshim që gjuha është duke u tallur, si ajo e Elijëss, në talljen e

priftërinjve të Baalit. Një mbishkrim babilonas në Bel lexon: “Sa do të flejë i zoti i gjumit?”

v. 20. *Nga ana tjetër, Zoti është në tempullin e tij të shenjtë. Le të heshtë e gjithë bota para tij.* Ndërsa studiuesit e shumë hijeve të mendimit teologjik e identifikojnë tempullin e shenjtë si shenjtëroren e Jeruzalemit, një krahasim i Ps 11,4; 18,6.9; 2 Sam 22,7.10 tregon se shprehja përdoret me referencë specifike në qiell. Meqenëse e gjithë toka është urdhëruar të heshtë përpara Zotit, ky përfundim duket më i miri. *Hesht* Hebraishtja ka një imperativ të fortë, shumë i ngjashëm me shprehjen tonë Shh! Besimtarët, në veçanti, do ta kenë shpirtin e tyre të qetë dhe të sigurt, sepse Zoti ka premtuar që edhe nëse vegimi vonohet, ai me siguri do të vijë.

PSALM (3.1-19)

VII. **Një vegim i gjykimit hyjnor.** 3,1-16.

Ky kapitull quhet nga autori një lutje (hebr. *tefillim*), megjithëse pranohet botërisht se shumica e tij është përshkrimi i një teofani të cilën jetoi profeti. Vetëm vargu 2 është një kërkesë. Sidoqoftë, qëndrimet e frikës së respektueshme, të besimit që triumfojnë mbi rrethanat shqetësuese janë aq shumë në frymën e lutjes sa nuk ka dyshim se “lutja” përfshin tërë kapitullin. Kapitulli quhet gjithashtu një psalm – por jo nga Habakuku – pasi udhëzimet janë dhënë në pjesën se si duhet të këndohet, dhe pajtimi tregon se cilat instrumente duhet të shoqërojnë këngën. Përveç

kësaj, fjala enigmatike *Sela*, i cili zakonisht shënon pauza periodike, ose mbase ndryshon tempo, shfaqet tre herë.

Sipas disa studuesve, ky kapitull është shkruar nga dikush tjetër përveç Habakukut. Fakti që kapitulli i tretë nuk figuron në komentin e Qumranit nuk është një kundërshtim i vërtetë. As argumenti që kjo pjesë nuk ka formën e dialogut në seksionet e mëparshme. Vetë natyra e kapitullit, që është një lutje, përjashton stilin e dialogut. Ekzistojnë disa prova gjuhësore për të konfirmuar unitetin e librit, si dhe faktin që teodiksi është i paplotë pa këtë kapitull.

v. 1. Lutja e profetit Habakuk, në mënyrën e ankesave. Fjala ndoshta tregon llojin e muzikës ose tempin në të cilin psalmi mund të këndohet kur përdoret në adhurim.

v. 2. *O Zot, dëgjova ato që the*. Raporti është ai akt i gjykimit hyjnor i cili ndoshta do të bëjë që Habakuku dhe ata që janë të lidhur me të të vuajnë nga lidhjet e zakonshme të besimit dhe dashurisë. Ky është gjykimi i shpallur në Kapitullin 1.

Gjatë viteve, bëje të njohur ! Zotit i kërkohet të zbatojë punën e tij, domethënë programin e tij të deklaruar, për ta bërë atë një veprim të gjallë. Se ky është rasti konfirmohet nga paralelizmi. Puna juaj është atëherë qëllimi i shpallur në 1,5, si dhe gjykimet e shqiptuara në kapitullin 2.

Gjatë viteve. Habakuku kërkon që në vitet në vazhdim, Zoti të jetë në gjendje të ndëshkojë dhe shërojë.

Disa kanë argumentuar se vargjet 3 deri 15 përshkruajnë një teofani ose një shfaqje të Hyjnisë ndaj profetit. Të tjerë besojnë se është thjesht një recital poetik i veprave të Zotit me një motiv të Daljes nga Egjipti, d.m.th., duke përdorur modelet e veprimtarisë hyjnore në kohën e Daljes. Nuk ka asnjë arsye të mendosh që Habakuku kishte në mendje llojin e përvojës teofanike të dhënë Abrahamit. Në të njëjtën kohë, këto vargje janë më shumë se një festë poetike.

Ndërsa gjuha duket se është frymëzuar nga Daljes dhe tregimet pasuese të marrëdhënieve të Zotit me Izraelin, ka gjithashtu shumë origjinalitet në përshkrim. Profeti flet, për shembull, për male si të qara dhe shkatërruese dhe gjithashtu për një shfaqje të shkëlqimit të shkëlqyeshëm që mbush tokën dhe qiellin. Është më mirë të mendoni për të gjithë panoramën e trazirave kozmike të cilat janë rezultat i pranisë së Zotit si duke qenë në vegimin e profetit.

v. 3. Zoti vjen nga Temani, i Shenjti vjen nga Parani im. Madhështia e tij mbulon qiejt dhe lëvdimet e tij mbushin tokën. Parani ishte zona e shkretëtirës në perëndim të Arabës dhe afër vendit tradicional të malit Sinai. Teman ishte kalaja kryeqytetase e Edomit, por emri përcakton gjithashtu territorin në lindje të Paranit. Perëndia përshkruhet se po afrohej në gjykim rrethin, ku Izraeli jo vetëm kishte provuar hirin e tij të shëlbimit, por kishte bërë një besëlidhje me të. Ata ishin gjithashtu rrethet në të cilat një pjesë e gjeneratës mosbesuese u zhduk. Falënderimet e tij

këtu nuk i referohen asaj që thuhet nga banorët e tokës, por përkundrazi në përsosmërinë e Zotit që meriton lavdërimin e të gjithë krijimeve.

v. 4. Duket si shkëlqimi i dritës, rrezet vijnë nga dora e tij. Aty është forca e tij e fshehur. Këto rrezet buronin nga secila anë. Qendra ku po vinte dielli ishte vendi i fshehjes së fuqisë së Zotit.

v. 5. Para tij ecën murtaja, etapa del në hapat e tij.

Plaga dhe flaka janë fenomene që shoqërojnë afrimin e Zotit pasi rrufeja dhe bubullima shoqërojnë një stuhi që afrohet. Ndoshta profeti pa që krijimi i animuar po thahej para Zotit, sikur të ishte goditur nga një erë e dobët. Pas tij, shtegu ishte karburantit sikur digjet nga flaka.

v. 6. Ai ngrihet në këmbë dhe merr masën e shikimit të tokës dhe i befason kombet. ZOTI ndaloi përparimin e tij në mënyrë që të mund të vëzhgonte tokën, për të përcaktuar llojin dhe shkallën e gjykimit që do të administrohej. Kontakti i thjeshtë i Zotit me malet i shtypi dhe i tundi ata. Nëse vetë shkëmbinjtë dhe kodrat që kundërshtojnë shkatërrimet e kohës zhyten në asgjë në kontakt me këmbët e Zotit ose në sytë e syve të tij, atëherë kush do të mbajë ditën e zemërimit të tij?

v. 7. Unë shoh që tendat e Kushân-it janë ulur në asgjë. Strehëzat e vendit midian po dridhen. Shpesh pranohet që Kushân është Etiopi ose Nubia. Është më logjike, sidoqoftë, të supozosh se Kushâni ishte pjesë e territorit mbi të cilin endeshin midianitët dhe

se prej andej erdhi Cipora, gruaja e Moisiut, emri i së cilës është kushas.

v. 8. A është zemëruar Zoti me lumenjtë? Pyetja është retorike, e krijuar për ta kthyer mendjen te arsyeja e vërtetë e vizitës së Zotit – shpëtimi. Me sa duket shpëtimi hyjnor është lloji i shpëtimit për të cilin profeti u lut në kapitullin 1. Ai do të kuptojë çlirimin nga dhuna dhe ligësia me të cilën rrethohen aksionet, në mënyrë që ligji të mos “tërhiqet” më baltë “ Shpëtimi nuk është sinonim i asaj që ofrohet nga Zoti ynë Jezus, Mesia, megjithëse në shumë mënyra ai parashikon punën mesianike.

v. 9. Betimet tuaja janë shigjetat e fjalës suaj. Nga të gjitha klauzolat në të gjitha profecitë, kjo është ndoshta më e vështira për t’u shpjeguar. Siç qëndron, duhet të jetë një ndërhyrje, që do të thotë se e vetmja shpresë e Judës është në premtimin e besëlidhjes së Zotit, veçanërisht të besëlidhjes së Sinait ose Moisiut. Në një grup të vogël të dorëshkrimeve të lashta, kjo fjali thotë: “ju mbush këllëfin tuaj me shigjeta”, e cila është logjike, por nuk ka mbështetje në dorëshkrimet më të mira hebraike.

v. 10. humnera e bën zërin e saj të dëgjuar. Në vegimin e tij, profeti pa dallgë të mëdha që ngriheshin në det dhe kujtuan gjestet e një njeriu të terrorizuar.

v. 11. Dielli dhe hëna ndalen në vend. Dy rrëzujt që ndezin tokën dhe sundojnë kohën e saj u dukën të tronditur, së bashku me pjesën tjetër të krijimit, në shkëlqimin e Zotit ndërsa u shfaq në gjykim. Ata ishin

të zbehtë në krahasim me dritën e shigjetave të Zotit dhe shtizën e tij gazuese.

v. 12. Ju udhëtoni tokën me tërbim. Ju shtypni kombet me zemërim. Zoti eci mbi tokë si një pushtues triumfues, duke shkelur kombet ndërsa fshatari hodhi kokrrën e tij duke shkelur atë.

v. 13. Ju dilni për shpëtimin e popullit tuaj, për shpëtimin e mesisë tuaj, të mirosurit duhet të jenë pjesa tjetër besnike midis njerëzve të besëlidhjes. Ndonjëherë, jo të gjithë ishin Izraeli që ishin nga Izraeli (Rom 9,6). Dorëzimi i Zotit shtrihet te njerëzit që kërkojnë ngushëllimin e Izraelit në personalitetin e mbretit të tyre mesianik.

v. 16. Kam dëgjuar, dhe të fshehtat e mia u tërbuan. Megjithëse vegimi ishte parë, rëndësia e tij ishte dëgjuar ose kuptuar nga profeti. Shih Is. 55,3, “dëgjo dhe shpirti yt do të jetojë”. Profeti e dinte shumë mirë se çfarë duhet të gjykojë Zoti për veten e tij dhe për njerëzit mes të cilëve jetoi. Efekti i menjëhershëm tek ai ishte një surprizë e madhe, siç tregon nxitja i organeve të brendshme. Megjithatë, efekti i fundit ishte ai i besimit të sigurt.

VIII. **Triumfi i besimit.** 3,17-19.

v. 17. Sepse fiku nuk do të lulëzojë. Pika e korrjes në vreshta Përmendja e fiqve, hardhisë, ullirit, drithërave dhe tufave përfshin tërë gamën e produkteve bujqësore nga të cilat varej kombi. Me sa duket arsyeja e korrjes së dështuar ishte pushtimi babilonas. Trupat armiqësore jo vetëm që jetuan

jashtë tokës, por shpesh shkatërruan me dashje pemë dhe të lashtat. Një kronikë e hershme egjiptiane pretendon se ushtarët egjiptianë kishin shkatërruar pemë frutore në një nga fushat bregdetare të Palestinës.

v. 18. Por unë do të kënaqem me Zotin, dua të gjej gëzim te Perëndia që më ruan. Shkatërrimi aq i përshkruar në mënyrë të gjallë, e çon profetin të mos dëshpërohet, por të besojë te Zoti i tij.

v. 19. Ai i bën këmbët e mia si këmishat dhe më bën të eci në lartësitë. Këmbët e mia si këmishat, domethënë këmbët e gazeve. Gazela është e shpejtë dhe e sigurt, kështu që i shpëton lehtësisht çelsave. Imazhi është i atij që është jashtëzakonisht i bindur se ai që udhëheq njerëzit e tij në gjyqe është besnik dhe do të bëjë çdo gjykim gjithashtu një mënyrë për të shpëtuar, në mënyrë që ata të mund ta durojnë atë.

Tek koriferi. Me instrumente telash. Kjo lutje padyshim ishte menduar të përdorej nga koret e Levitikut, megjithëse psalmi, ndryshe nga disa të tjerë që janë jashtë koleksionit, për shembull, II Sam 22,2 +., I Kron 16,8 +., Asnjëherë është vënë në Librin e Psalmeve.

HYRJE

Sofonia: (hebr. Cefanja = thesar i Zotit ose: Zoti e ka fshehur atë, që do të thotë se ai do ta mbrojë shërbëtorin e tij) profetizoi rreth vitit 640. Ai është profeti i vetëm që gjurmon paraardhësit e tij te gjyshi i tij i cili duhet të ketë qenë njeri me njëfarë rëndësie (jo domosdoshmërisht mbreti i këtij emri). Ai ndoshta ka jetuar në Jeruzalem. Ai ilustron indiferencën fetare të kohës kur tha: Zoti nuk bën as të mirë e as të keq – kjo është, ai është indiferent ndaj mënyrës se si veprojnë njerëzit (1,12). Korrupsioni ka shkuar shumë larg që Sofonia të ndau vegimin e Joelit për zgjimin shpirtëror. Ai mund të shohë vetëm një numër të vogël, pjesën tjetër, duke shpëtuar zemërimin për të ardhur. Si rezultat, Zoti nuk ka zgjidhje tjetër veçse ta lëshojë zemërimin e tij në Ditën e Zotit, për të cilën profeti na jep një nga përshkrimet më të plota. Por nga katastrofa do të dalë, siç parashikoi Isaia, një tepricë (2, 3; 3,12), e cila është shenja dhe garancia e së ardhmes së lavdishme që do të eklipsojë të kaluarën.

Konteksti historik: shërbimi i Sofonisë është e lidhur ngushtë me reformën e Joshijës, të cilën ai duhet t'i paraprijë. Joshija pason Manasheun (nën mbretërimin e të cilit lindi Sofonia) dhe Amonin, dhe trashëgon kushtet e apostazisë që u zhvilluan gjatë mbretërimit të tyre. Vetë Joshija nuk bëri asgjë në

lidhje me të derisa Sofonia filloi të profetizonte në 627. Me siguri mbas shërbimit të tij Joshija filloi reformën e tij. Kjo bëri që Jeremia të fillojë shërbimin e tij disa vjet më vonë. Shërbimi i Sofonisë, e cila ishte një thirrje për pendim kombëtar, pati një ndikim të fuqishëm, sepse mund të tregonte se çfarë i kishte ndodhur Mbretërisë Veriore në 722. Por ai mund të shihte se për shumë njerëz, pendimi ishte i cekët. Megjithëse nën Ligjin e Joshijës dhe adhurimin e Perëndisë u rivendosën, shumë njerëz akoma praktikuan zakonet idhujtare në fshehtësi. Profecia e tij është midis rënies së Ninives dhe sulmit babilonas ndaj Judës.

GJYKIMI MBI JUDËN DHE JERUZALEMIN

Hyrje. 1,1.

Deklarata e Sofonisë për shugurimin e tij në zyrën profetike merr formën e njohur. Fjala e Zotit. . . erdhi te profeti. Një burrë mori detyrën e tij profetike në përgjigje të një thirrje direkte; zyra e priftërisë, e rezervuar për familjen e Aaronit, transmetohet nga babai në djalë. Babai i Sophonisë ishte Kushi; gjyshi i saj, Gedalja; gjyshi i tij, Amaria; dhe stërgjyshi i tij, Hizkija, me shumë mundësi mbreti i devotshëm, Hizkija.

II. **Një paralajmërim i gjykimit të afërt.** 1,2-18.

A. **Aktgjykimi u njoftua në 1,2-6.**

v. 2. *«Do të shkatërroj plotësisht gjithçka që jeton në tokën (e Izraelit), – thotë Zoti, –* Shkatërrimi duhej të ishte i sigurt dhe i plotë. Shkatërrimi i plotë sugjeron pasojat e tmerrshme të idhujtarisë ose kurorëshkeljes shpirtërore. Disa studiues sugjerojnë se gjykimi i dhënë kishte një referencë të afërt dhe të ardhshme. Sipas disave, referenca e tij e menjëhershme ishte fakti që skitët barbarë, të cilët kishin lënë atdheun e tyre në veri të Detit të Zi, ishin duke përfshirë Azinë Perëndimore dhe mund të prisnin të sulmonin Judën në çdo kohë. Skitët e pamëshirshëm përdorën politikën e djegur të tokës me tërbim dhe hakmarrje.

v. 3. *njerëzit dhe kafshët, madje edhe zogjtë nën qiell dhe peshqit në det, gjithçka që i shtyn njerëzit në mosbindje. Po, do ta shfaros njerëzimin nga faqja e tokës.*

Asgjë nuk do të shpëtonte. Njeriu, bisha, zogjtë e ajrit dhe peshqit e detit do t'i nënshtroheshin zemërimit të Zotit. Uji do të infektohej dhe ajri do të ndotet.

v. 4. *As edhe Judën me Jerusalemin nuk do t'i kursej! Idhujtarinë, me të cilën merren atje, do ta shfaros, që të mos i mbetet asnjë gjur-më; priftërinjtë e Baalit dhe priftërinjtë e tjerë nuk do të kujtohen më.; Unë do të heq nga ky vend atë që mbetet nga Baali, emrat e priftërinjve që i shërbejnë. Burrat që përkulen përpara Baalit, perëndia kananeze e pjellorisë, adhurimi i të cilit përfshinte akte prostitucioni ritual, do të shkatërroheshin. *Kemarim*. Këta priftërinj në rroba të gjata që përfaqësonin idhujt (krh. 2 Mbr 23.5) duhej të shfaroseshin plotësisht.*

v. 5. *Do t'i asgjësoj të gjithë ata që adhurojnë natën yjet në çatitë e shtëpive të tyre; do t'i shkatërroj edhe ata që vërtet bien përmbys para meje, por që betohen përpara idhullit Milkom.*

Astrologjia dhe adhurimi i trupave qiellorë të praktikuar nga asirianët dhe babilonasit ishin të zakonshëm midis idhujtarëve të Judës (krh. 2 Mbr 23,11; Jer 19,13; 32,29; Ez 8.16). Moleku, ishte një perëndi semite që u nderua nga sakrifica e fëmijëve.

v. 6. *Do t'i shkatërroj të gjithë ata që më kthejnë shpinën, ata që nuk përpiqen të jetojnë sipas*

udhëzime-ve të mia dhe që nuk duan t'ia dinë për mua.»

Ata që janë larguar nga Zoti dhe ata që nuk kërkojnë Zotin, të cilët nuk e këshillojnë atë. Të kapur në këtë rrjetë të apostazisë ishin ata që kundërshtuan pretendimet e Zotit të Izraelit dhe u bënë rob të kultit të pjellorisë sensuale dhe imorale. Disa kurrë nuk kishin përfituar nga hiri dhe mëshira e Zotit. Ata ishin të vetë-përqendruar, të vetë-mjaftueshëm, duke jetuar me mospërfillje të plotë për nevojat e tyre shpirtërore.

B. **Gjykimi është përcaktuar.** 1,7-13.

Heshtja para Zotit. sepse dita e Zotit është afër, sepse Zoti ka përgatitur flijimin. Ai shenjtëroi ata që janë thirrur. Populli ishte apostatuar deri në atë pikë sa të mos kthehej më. Ndëshkimi tani ishte i pashmangshëm. Klithma e tyre e kotë na kujton brezin që u zhduk në përmbytje kur u mbyll dera e arkës. Ata nuk kishin pranuar t'i ofronin Zotit një fli të djegur; tani ata duhej të bëheshin vetë kjo fli e djegur ose holokaust. Dita e Zotit është dita e gjykimit, si në Amos 5.18. Të ftuarit janë armiqtë e Judës dhe flijimi është Juda (krh. Is. 34,6).

v. 8.”Atë ditë, – thotë Zoti, – do t'i ndëshkoj udhëheqësit e vendit, si dhe anëtarët e shtëpisë mbretërore; do t'i ndëshkoj të gjithë ata që kanë veshje të huaj.

Pasi Joshija vdiq, Juda u përpoq për fatin e tij. Mbretërimi i keq i Jehoahazit (pasardhësi i Joshijës)

zgjati vetëm tre muaj, dhe mbretërimi i Jehojaqimit duroi vetëm njëmbëdhjetë vjet.

Mbretërimi tremujor i Jehojakîn u pasua me shpejtësi nga dëbimi i dytë në Babiloni. Pastaj erdhi shkatërrimi i fundit i Jeruzalemit nën mbretërimin e Sedekisë (Cidkijës), i cili u mor si rob në Babiloni pasi sytë e tij ishin nxjerrë (2 Mbr 25,6,7).v. 9. **Sipas zakonit të të huajve, ata mundohen me shumë kujdes t'i shmangen ecjes mbi prag, kur hyjnë në pallatin e mbretit, por nuk i vret ndërgegjja që sjellin në të thesaret që kanë fituar me mashtrim dhe me dhunë.**

Këtu, siç duket aludohet për shërbëtorët e mbretit, të cilët vazhdimisht e dëgjonin. Ata ishin padyshim politikanët e korruptuar të kohës – duke shitur ndikimin dhe pozitën e tyre për para. Studiuesit hebrenj rabinike sugjerojnë se ata që hidhen në prag janë filistenjtë, të cilët pas rënies së Dagonit para arkës, nuk e kalojnë pragu kur hyjnë në tempullin e tij, por përkundrazi hidhen mbi të. Të tjerë pohojnë se ishin banditë që hynë në shtëpitë e njerëzve dhe morën atë që donin. Ata mund të kenë kapërcyer pragu për të shmangur provokimin e perëndive që duhej të ruanin hyrjet në shtëpi.

v. 10. *Atë ditë do të dëgjohet kushtrimi që vjen nga Porta e Peshqve, kuja nga qy-teti i ri dhe alarmi i betejës nga kodrat.*

Një imazh profetik paraqitet këtu për armikun sulmues që vinte në Jeruzalem nga veriu. Porta e peshkut u hap në skajin verior të luginës së Tiropoeonit (krh. Neh 3,3; 12,39). Ky ishte drejtimi

nga i cili do të vinin lajmet nga afrimi i ushtrisë babilonase. Tingulli i armikut që afrohet përshkruhet si një shtypje e madhe e kodrave.

v. 11. *Qani dhe vajtoni, ju tregtarë në lagjen e bakajve, sepse për ju të gjithë ka rënë ora e fundit.*

Disa komentues e identifikojnë Makteshin me seksionin e Jeruzalemit që ndodhet në Luginën e Kidronit, ku orizi, misri dhe kokrrat e tjera ishin tokë në një llaç. Konfigurimi i Makteshit mund të ketë dhënë emrin e tij. Profetikisht, është përdorur për të përshkruar sesi vendasit do të rriheshin dhe goditeshin deri në vdekje, sikur kokrra të hidhej në një llaç. Tregtarët e aksioneve do të rriheshin deri në vdekje pa shpresë dhe do të prisheshin nga të gjitha ndihmat.

v. 12. *Atëherë, unë, Zoti, do të ndriçoj me llampë çdo qoshe të Jerusalemit për të gjurmuar njerëzit e vetëkënaqur, që gëzojnë të qetë mirëqenien e tyre e thonë: «Zoti nuk bën asgjë, as të mira e as të këqija!»*

Askush nuk do të shpëtonte. Nuk do të kishte një cep të paprekur ku mëkati mund t'i shpëtonte ndëshkimit.

v. 13. *Pasuria e tyre do të plaçkitet, shtëpitë e tyre do të rrafshohen me tokën. Nuk do të banojnë në shtëpitë e reja që kanë ndërtuar për vete, dhe nuk do të pinë asnjë pikë verë prej vreshtave të reja që kanë mbjellë.”*

Gjërat në të cilat ata besuan do t'u bëheshin kurth. Përpjekjet e tyre për përfitime materiale do të ishin të

pafrutshme. Ata nuk do të shijonin frytet e punës së tyre. Ata nuk do të jetonin në shtëpitë që ndërtauan, as do të korrnin vreshtat që kishin mbjellë (krh. Amos 5,11).

C. **Gjykimi i përshtuar.** 1,14-18.

v. 14. *Dita e madhe e Zotit është afër; ajo afrohet në mënyrë të pandalshme. Vallë nuk i dëgjoni të çjerrat nga paniku? Ma-dje edhe më trimat thërrasin për ndihmë!*

Pas vdekjes së Joshijës, gjykimi u afrua. Ai është këtu krahasuar me një stuhi të shpejtë. Ndërsa referenca e menjëhershme duket se është për pushtimin e skitëve, arritja përfundimtare do të vijë me gjykimin përfundimtar, kur do të ketë “të qara dhe kërcitje dhëmbësh” (Mt 8.12; 25.30, et al.).

v. 15. *Kjo ditë do të jetë dita e gjyqit, ditë plot frikë dhe rrezik, plot stuhi dhe shkretim, plot re të zeza e të frikshme, ditë e errët,*

Kur mëshirat e Zotit refuzohen, zemërimi sigurisht që rezulton. Të gjitha pasojat e tmerrshme të gjykit: pushtimi, sulmi, konfuzioni, torturimi dhe tmerri i të gjitha llojeve. Do të ishte një ditë errësire. Qyteti do të ishte i mbuluar shumë nga tymi dhe era e karafilave.

v. 16. *ditë kur lëshohet thirrja e betejës, kur i bihet bririt për të sulmuar qytetet e for-tifikuara dhe kullat e larta.*

Një ditë (kur do të tingëllojë bri dhe zhurma). Alarmi do të fiket dhe korrierët do të dërgonin lajmin e tmerrshëm, por pa dobi. Kombi kishte kaluar pikën e

kthimit. Gjykimi duhet të vazhdojë rrjedhën e tij. Qytetet e mbyllura do të pushtoheshin dhe kullat e larta do të shembeshin në kontakt me deshët.

v. 17. *Njerëzit do të enden andej-këtej nga frika dhe do të ecin qorrazi. Gjaku i tyre do të njomë pluhurin, organet e tyre të brendshme do të shtrihen për tokë në baltën e rrugës. Të gjitha këto do të bien mbi ta, sepse ata kanë ngritur krye kundër Zotit.*

Në dëshpërimin e tyre të madh, burrat do të çmendeshin. Ata po kërkonin ndihmë dhe shpëtim, por e gjithë shpresa për të dhënë gjykim ishte zhdukur. Mëkati dhe apostazia e tyre kundër Zotit kishin nxitur zemërimin e tij. Gjaku do të mbulonte rrugët si pluhur, dhe trupat e njeriut do të grumbulloheshin në grumbullin e mbeturinave si plehurat.

v. 18. *Nuk do të mund t'i shpëtojnë argjendi e ari i tyre, kur Zoti të bëjë gjyqin. Zemërimi i tij do ta shkretëtojë vendin si stuhi zjarri dhe do t'i shfarosë papritur të gjithë ba-norët e tij.*

As argjendi i tyre, as ari i tyre nuk mund t'i çojnë në ditën e zemërimit të Zotit. Kishte kaluar koha kur të privilegjuarit mund të mashtronin rrugën e tyre. Paratë e tyre nuk do të blinin ushqim, sepse nuk do të kishte ushqim. Një gjykim i zjarrtë do të shkatërronte pronat e tyre tokësore. Shkretëtira universale do të merrte përsipër vendin. Del qartë se Dita e Zotit mund t'i referohet një periudhe gjykimi, jo domosdoshme një dite të fjalëpërfjalshme.

III. **Një nxitje për pendim të menjëhershëm.**

2,1-3,8

A. **Një ftesë për pendim.** 2,1-3.

v. 1-2. *Pendohuni, bini në gjunjë para Zotit, ju të gjithë që nuk e njihni turpin dhe nuk tërhiqeni para krimit!* Bëni kështu me kohë, përpara se Zoti të zba-tojë vendimin e dënimit.

Mendohuni, ditët po kalojnë si byk që e merr era! Kthehuni para se të vijë dita, kur Zoti do të bëjë gjyq, dita kur ai do të derdhë mbi ju zemërimin e tij të zjarhtë

Populli i Judës do të mblidhej për të parë korrupsionin e tyre kolektiv. Me apostazinë e tyre, ata kishin hequr dorë nga e drejta e tyre për të jetuar. Ata ishin ndarë nga Zoti. Para shpalljes së dekretit, njerëzit ishin të ftuar në një thirrje përfundimtare përpara se zemërimi i egër i Zotit të shpërthejë mbi ta me gjithë tërbimin e tyre. Agjentët e ndëshkimit të Zotit, ndoshta skitët, ishin për të sjellë gjykimin e menjëhershëm, dhe babilonasit do të përfundojnë atë që skitët kishin lënë pas.

v. 3. *Ndërsa juve që u përulët para Zotit dhe jetuat sipas urdhërimeve të tij, ju them:*

Vazhdoni të bëni atë që është e drejtë para Zotit dhe qëndroni të përulur! Ndoshta atëherë Zoti do t'ju kursejë di-tën kur të zbatojë vendimin e dënimit.

Një lutje përfundimtare u zgjerua nga Zoti përmes profetit. Ju mund të fshiheni në ditën e zemërimit të Zotit. Ende ishte e mundur që i penduari të shpëtonte

nga gjykimi nëse i drejtohej vetëm Zotit. Ashtu siç Zoti i kishte paralajmëruar njerëzit e ngurtësuar që të përuhen, ai tani i kërkoi zemërbutë që ta kërkonin, në mënyrë që ata t'i shpëtonin fatkeqësisë së përgjithshme (krh. Ps 76.9).

GJYKIMI I KOMBEVE TË HUAJA (2,4-15)

B. Një paralajmërim i hollësishëm i gjykimit.
2,4-3,8.

1) Toka e filistenjve. 2,4-7.

v. 4. *Gaza do të shpopullohet, Ashkeloni do të shkretohet; Ashdodi do të merret me sulm – dhe po të njëjtën ditë banorët e tij do të shkojnë në mërgim; Ekroni do të rrafshohet me tokën.*

Edhe bashkësia fqinje filiste duhet ta ketë ndier gjykimin që do të vijë. Këta njerëz ishin ngacmuar nga egjiptianët; tani babilonasit do të merrnin një gjykim të plotë.

v. 5. *Po ju afrohet rrënimi, o banorët e krahinës bregdetare, ju pushtues të huaj nga Kreta! Për mbarë vendin e filistenjve Zoti thotë: «Do të të shkrettoj, që askush të mos banojë tek ti.*

Mjerë banorët e bregut të detit, për kombin e keritëve Një popull që pushton bregdetin e jugut të vendit filistej (shih 1 Sam 30.14; Ez 25.16). LXX jep këtë fjalë kretare (Am 9,7; Lp. 2.23). Keritët ndoshta

ishin të lidhur me filistenjtë dhe ishin emigrantë nga Kreta. I gjithë bregu i filistenjve do të ndiente zemërimin e Zotit. Asnjë banor nuk do të lihej; të gjithë do të vriteshin ose do të merreshin rob. Pushtuesi nuk do të kursente popullin.

v. 6-7. *Krahinat bregdetare do të bëhen kullota; barinjët do të enden atje me kopetë e tyre dhe natën do të fushojnë në shtëpitë e Ashkelonit. Mbarë vendi i filistenjve do t'u takojë atyre që do të mbeten gja-llë prej Judës.» Zoti, Perëndia juaj, do të ketë mëshirë për ju dhe do ta kthejë në të mirë fatin tuaj.*

Të gjitha ndërtesat e përhershme do të shkatërroheshin. Barinjët do të ndërtonin streha të vogla dhe dele nga rrënojat (Is. 17.2). Popullsia dhe farërat do të zhdukeshin nga krahina.

Ky skaj (nga deti) do të jetë për pjesën tjetër të shtëpisë së Judës. Një tepricë do të lihej pas sulmit në Babiloni. Një tepricë, e mbajtur nga fuqia e Perëndisë në Babiloni, u kthye në fund të mërgimit. Dhe ai do t'i kthejë robërit e tyre. Edhe një herë ata do të ishin njerëz të lirë (krh. Mik 4.6-7).

2) Toka e Moabit dhe Amonit. 2,8-11.

v. 8. *Kam dëgjuar fyerjet e moabasve dhe blasfemitë me të cilat amonasit çnderuan popullin tim. Meqenëse këta armiq kishin abuzuar me popullin e Judës, ata duhet të ndëshkohen (krh. Jer 48.27-31; Ez 25.8-11).*

v. 9. *Kështu Moabi do të jetë si Sodoma, dhe amonasit si Gomora, një vend i mbuluar me barërat*

e *këqija*. Sodoma dhe Gomora konsiderohen si simbole të gjykimit të ashpër të Zotit. Ndërsa këto qytete u shkatërruan plotësisht, gjykimi i Perëndisë do të bazohej në qytetet e Moabit dhe të Amonit. I gjithë vendi do të ishte një shtrat me gjemba, dhe shkretimi i tij i përhershëm do të ishte i krahasueshëm me farat e kripës (krh. Is. 15.1 +).

v. 10. *Do t'u ndodhë atyre për krenarinë e tyre.* Një frymë mendjemadhe i paraprin një rënieje (Pr. 18.12). Amonasit dhe moabasit kishin treguar arrogancën e tyre përpara popullit të Judës. Tani krenaria e tyre duhej zvogëluar në përlësi dhe fatkeqësi (krh. Ez 25.8-11).

v. 11. *sepse ai do të shkatërrojë të gjithë perënditë e tokës.* Shkatërrimi i Jeruzalemit nga babilonasit tregoi kotësinë e besimit të perënditë kananase. Kulti i Baalit humbi kontrollin e tij për hebrejtë gjatë mërgimit.

3) Edhe ju, Nubianë, do të mërziteni nga shpata ime. 2.12. Nubia është Sudani i sotëm. Edhe ata do të ishin viktima të sulmit të Nebukadnecarit (krh. Jer 46.2,9; Ez 30,4,5; Am 9,7).

4) Vendi i Asirëve. 2,13-15.

v. 13. *Ai do të shkatërrojë Asirinë dhe do ta bëjë Niniven një shkretim.* Ninive u shkatërrua aq plotësisht sa vendndodhja e saj humbi në kujtesën e njeriut deri sa u rizbulua nga arkeologët në shekullin XIX. Nahumi jep një përshkrim grafik të shkatërrimit të

tij total në 612 para Kr. (krh. Is 10.12; Nah 1.2; 2.10; 3.15).

v. 14. *Tufat do të jetojnë në mes të tyre.* Kjo profeci është realizuar saktësisht. Delet po kullosin sot në vendin ku qëndronte dikur Ninive krenar. Arkeologët kanë gërmuar pjesë të këtij qyteti të madh, përfshirë figurat e mëdha me krahë të demave me kokë njerëzore, të cilët qëndronin në të dyja anët e portës kryesore dhe simbolizonin fuqinë e tij. Sot, kjo faqe është me të vërtetë shtëpia e korrentit (një zog i madh, krh. Lev 11.17) dhe hidhërimit (një derri ose një hardhucë, ose ndoshta një zog).

v. 15. *Kështu do të ndodhë me qytetin krenar, i cili mbahej për i papushtueshëm dhe mendonte: «Askush nuk do të më push-tojë!»* Qyteti do të bëhet shkretëtirë dhe do të përdoret për strehë kafshësh të eg-ra. Të gjithë ata që do të kalojnë pranë, do të tallen me të, do ta vënë në lojë dhe do t'i kthejnë shpinën plot neveri.

Ninive ishte dikur kryeqyteti krenar i Asirisë – vendlindja e perandorëve si Senaheribi dhe Esarhadoni. Ky qytet krenar, kryeqyteti i Azisë Perëndimore, ku emisarët nga e gjithë rajoni i Mesdheut Lindor paraqitën letrat e tyre mbretërore të fisnikërisë – do të bëhej një vend i shkretimit dhe shkatërrimit.

Të gjithë ata që kalojnë përmes bilbilave dhe i tundin duart, këto dy veprime janë shenja përbuzjeje dhe turpi.

PARALAJMËRIM SHITESË PËR JUDËN (3,1-7)

5) Toka e Judës dhe qyteti i Jeruzalemit. 3,1-8.

v. 1. *Mjerë qyteti rebel dhe i ndotur.* Pas adhurimit të Baalit dhe Molekut, Jeruzalemi kishte degjeneruar. Udhëheqësit fetarë jetuan në kurorëshkelje dhe ata u ofruan bijve të tyre si flijime njerëzore, me qëllim që të fitojnë favorin ndaj perëndive të natyrës (Jer 19,5; 23,13,14; 32,35). Jeremia u përpoq të gjente një njeri të drejtë në Jeruzalem (Jer. 5.1). Udhëheqësit e saj civilë dhe fetarë ishin në anën e idhujtarisë në vend që të ishin zëdhënës të Zotit.

v. 2. *Ajo nuk dëgjon asnjë zë: Ajo nuk e pranon korrigjimin. Jeruzalemi është paralajmëruar.* Profetët kishin lutur njerëzit, por të gjitha thirrjet për pendim u injoruan. Pushimi midis njerëzve dhe Zotit u zgjerua me secilën ditë që kalon (krh. Jer.22.21).v. 3. *Ministrat e saj në mes të saj janë luanë të zhurmshëm.* Gjykatësit e saj janë ujqër të mbrëmjes, të cilëve nuk u mbetet asgjë tjetër për të tallur në mëngjes. Njerëzit në pozita autoriteti dhe fuqie nuk kishin respekt për të vërtetën dhe drejtësinë. Zhurma e tyre arrogante ishte si ajo e një bishë të egër. Gjykatësit janë ujqër në mbrëmje. Gjykatësit heqin të gjitha masat e drejtësisë. Ata ranë në hije, gati për të pranuar një ryshfet. Ata praktikuan dhunë dhe shtypje grabitqare të bishave të egra (Ez 22.27; Mik 3.9-11).

v. 4. *Profetët e tij janë aventurierë, njerëz të tradhtuar.* Profetët nuk posedonin më bindjen serioze dhe integritetin e njerëzve të shenjtë. Ata tradhtuan shpirtrat e të verbërve. Priftërinjtë e tij ndotën

shenjtëroren. Priftërinjtë kishin shkelur ligjin duke u ofruar kafshëve spote dhe papërsosuri. Sakrificat ishin pa përmbajtje shpirtërore (krh. Jer 23.11.32).

v. 5. *Në mes të tij, Zoti është i drejtë: Ai nuk bën mashtrime.* Zoti ishte gjithnjë i pranishëm dhe ai mbajti të dhëna për ligësinë e tyre. Mirësia do të ishte shumë e të drejtëve, por dënimi ishte i sigurt për të pabesët (krh. Lp 32.4).

v. 6. *Kam prerë kombet.* Natyrisht, Siria dhe Izraeli janë caktuar këtu. Ishte profetike për atë që bënte Zoti. Zoti kishte arsye të priste pendim dhe bindje pas dënimit të ndërprerë të shkaktuar në Jeruzalem, por njerëzit vazhduan në veprat e tyre të liga. Më në fund, shkatërrimi i plotë erdhi në duart e babilonasve.

v. 8. *Ditën kur ngrihem për plaçkën sepse kam vendosur të bashkoj kombet ... të derdh mbi ta tërbimin tim.* Mëshira e Zotit është për të gjithë njerëzit dhe kombet. Edhe Ninive u pendua për predikimin e Jonas. Po kështu, gjykimi do të vijë mbi të gjithë ata që braktisin Zotin. Gjykimi i zjarrit shoqërohet gjithmonë me ndëshkimin e kombeve me luftë.

HIRI HYJNOR QË SHIHET NË RIMËKËMBJEN DHE SHPËTIMIN E KOMBIT (3,8-20)

IV. **Një premtim për bekimin e ardhshëm.** 3,9-20.

A. **Premtimi i kthimit në fe të vërtetë.** 3,9-13.

v. 9. *Atëherë do të pastroj buzët e njerëzve, që të gjithë të thërrasin emrin e Zotit.* Duke i dhënë atij adhurim unanimit. Është një referencë profetike për kohën kur hebrenjtë do të largohen nga blasfemia e idhujtarisë dhe do të flasin për lëvdatat e Zotit (krh. Joel 2.28; Vap 2.16-21). Gjuha e pastër mund t'i referohet formës së adhurimit fetar që ata do të praktikonin. Ata kishin qenë idhujtarë; tani Zoti ka premtuar të rivendosë adhurimin e tij midis tyre.

v. 10. *Nga lumenjtë e Etiopisë adhuruesit e mi, të shpërndarë do të më sjellin fli dhe blatime.* Pas gjykimit, Zoti do ta kthejë popullin e tij nga të gjitha rajonet e robërisë. Edhe një tokë aq larg sa Etiopia do të përjetonte këtë akt të hirit sovran.

v. 11. *Atë ditë, ju nuk do të keni më turp për të gjitha veprimet tuaja, për krimet që keni kryer kundër meje.* Dënimi më në fund do të përfundonte për ata që pendohen. Një tepricë do të pastrohej nga idhujtaria dhe do të kthehej. Do të të rrëmben në mesin tënd. Drejtuesit e këqij do të vuanin fatin e tyre. Ju nuk do të jeni më fodull. Krenaria e rreme do të shndërrohej në përlulësi.

v. 12. *Unë do të lë midis jush një popull të përlulur dhe të dobët, i cili do të strehojë në emrin e Zotit.* Kapja do të zvogëlonte shumë njerëz në varfëri. Në fakt, shumë prej të varfërve iu përgjigjën çlirimit nën Kirin, ndërsa të pasurit qëndruan në Babiloni. Profecia gjithashtu duket përtej kthimit të Babilonisë kur të varfërit dhe të përlulurit më në fund do të

pranojnë Mesinë “Populli e dëgjoji Jezusin me gëzim” (Mk 12,37).

v. 13. *Pjesa tjetër e Izraelit nuk do të bëjë mashtrime. Ata nuk do të thonë gënjeshtër. Pas robërisë babilonase, një tepricë e pastruar do të kthehej. Ata kurrë nuk do të përkuleshin përsëri te perënditë pagane (krh. Mik 4.7). Ky varg citohet në librin e Apokalipsit dhe përdoret për të identifikuar njerëzit si pjesën tjetër të Izraelit (Apok 14.5).*

B. Premtimi i rimëkëmbjes. 3,14-20.

v. 14. *Bëni klithmat e triumfit, bijë e Cionit ! Do të vinte një kohë gëzimi kur teprica do ta adhuronte Zotin përsëri në tempullin e rindërtuar. Do të ketë gjithashtu një kohë të gëzimit në të ardhmen më të largët kur Izraeli do të pranojë Mesinë e tij.*

v. 15. *Mbreti i Izraelit, Zoti, është midis jush. Është një parashikim profetik i ditës kur mbreti Mesia do të mbretërojë. Izraeli nuk ka pasur asnjë mbret si David në të vërtetë në qeveri që nga vdekja e Cidkijës. Përmendja e Zotit është përdorur për të mbështetur hyjninë e Jezusit Mesia.*

v. 16. *Mos kini frikë. Në ditën e lavdishme të Mesisë, e gjithë robëria dhe pikëllimi kombëtar do të shfuqizohet.*

v. 17. *Zoti, Perëndia juaj. Është kulmi i profecisë së Cefanjës. Zoti ... Zoti është Qenia hyjnore që ekziston brenda vetë dhe që do të qëndrojë në mes të Izraelit. Është i fuqishëm. Ai është heroi pushtues. Ky është personazhi që Isaia i jep Mesisë (Is 9.6). Ai*

do të shpëtojë popullin e tij. Ai do të jetë i kënaqur me ju. Pasi t'i ketë shpëtuar, Mesia do të gjejë në Izrael shpenguar arsyen e tij për t'u gëzuar (krh. Gjn 15,11).

v. 18. *Do t'i mbledh ata që janë në trishtim, larg festave solemne.* Një tepricë do të pendohet për mëkatet e tyre dhe ata do të takohen përsëri në Jeruzalem për të parë shkëlqimin e madh të tij të rivendosur. Populli hebre nuk mund ta shijonte fenë e tyre në vendet e shpërndarjes së tyre për shkak të fyerjeve të bëra kundër tyre nga fqinjët e tyre paganë (krh. Ps 137).

v. 19. *Do të veproj kundër të gjithë atyre që ju pikëllojnë .....* Ata që ndëshkuan Judën do të ndëshkohen.

v. 20. *Në atë kohë, unë do t'ju sjell përsëri në atdhe.* Ata do të kenë tokën e tyre përsëri dhe do t'i rikthehen Zotit. Më në fund, të gjithë kombet e tokës do të bekohen nga hebrenjtë përmes mbretit të tyre mesianik, Zotit Jezus (krh. Is. 11.12; Ez 28.25; 34.13; Am 9.14).

PROFETI HAGAI

HYRJE

Hagai (festiv, gazmor; *hag* do të thotë një festival në Hebraisht, ku njerëzit kërcejnë në qarqe, Hebr. *hug*): ishte atëherë (520) që profetët Hagai dhe Zekaria doli në skenë për të nxitur njerëzit të marrin përsipër këtë detyrë thelbësore. Në kohën kur Dariu Hystaspes u ngjiti në fronin persian, Tempulli kishte qenë i paprekur për rreth 16 vjet. Kjo tregon se vegimi origjinal i 50,000 mërgimtarëve origjinalë që u kthyen ishte venitur. Mesazhin e profetëve që janë pranuar në mënyrë të favorshme nga qeveritari Zerubabel dhe kryepriifti Joshua, ata arritën të rifillonin punën. Për ata që kishin një qëndrim mposhtës, Haggai i siguroi ata që rindërtimi i tempullit do të pasohej nga një periudhë gëzimi dhe lulëzimi të madh gjatë së cilës do të jetonte komuniteti i të shpënguarit, me Zerubabel, një lloj Mesia, në mes (2.23). Referenca përfundimtare, megjithatë, është për tempullin mijëvjeçar dhe për Mesinë që do të banojë midis tyre. Ai gjithashtu flet për gjykimin e Zotit mbi fuqitë e botës dhe bekimin që pret kombet që do të kthehen te Zoti.

Konteksti historik: pas kthimit nga mërgimi, kishte ndodhur një ceremoni inaugurimi (536), por ata nuk përparuan. Duket se pjesa prej druri e ndërtesës u shkatërrua nga zjarri, por që superstruktura e gurit

ishte ende në këmbë. Kjo do të shpjegonte pse ata ishin në gjendje të përfundonin punën në një kohë kaq të shkurtër. Fqinjët armiqësorë përdorën të gjitha llojet e provokimeve për të ndaluar punimet dhe 50,000 mërgimtarët hebrenj që u kthyen u bënë indiferentë ndaj vazhdimit të detyrës për rindërtimin e Tempullit. Prandaj, Zoti dërgon Hagain që t'i largojë nga plogështia e tyre. Agjenti i tij është Zerubabel, i cili, duke u përfshirë, komprometon pozicionin e tij të guvernatorit persian (ai merr anën e mërgimtarëve) dhe kështu merr një premtim për mbrojtje (2.20 krh. Ezra 5. 4).

Shënim: Talmudi babilonas pretendoi se pesë sende mungonin në Tempullin e Zerubabelit që u gjetën në Tempullin e Parë: 1) lavdia e shekinës, 2) zjarri i shenjtë, 3) arka e besëlidhjes, 4) Urim dhe Tumim, 5) shpirti i profecisë.

KOMENTAR

MESAZHI NGA PERËNDIA DREJTUAR KRERËVE TË JUDËS: SHTËPIA IME DHE JETA JUAJ JANË NË RRËNOJA

1. **Qortimi i indiferencës.** 1,1-4.

v. 1. Viti i dytë, 520 para Krishtit. Profeti daton të gjitha profecitë e tij, sikur të mbante një ditar për të gjitha ngjarjet e rëndësishme në rindërtimin e tempullit. *Dita e parë e muajit.* Hëna e re ishte një kohë kur njerëzit u mbledhën për adhurim (siç bëjnë hebrenjtë ortodoksë sot); prandaj ishte një rast i përshtatshëm për të predikuar mesazhin hyjnor. *Muaji i gjashtë.* Quhet Elul, ky muaj bie rreth shtatorit. Data e profecisë gjatë mbretërimit të një monarki pagan është dëshmi elokuente se “koha e paganëve” kishte filluar (krh. Lk 21,24; Ez 4,24). Ndërsa datat ndiqen gjatë gjithë profecisë, përparimi i punës bëhet i qartë. Zorubabeli. Emri i tij do të thotë “i lindur në Babiloni”. Në tregimet historike, ai quhet Sheshbazzar (shih Esd 1.8; 5,14,16) dhe ishte një pasardhës i dinastisë Davidike, nipi i Jehojakînit (ose Jekonia; I Kron 3.17, 19), dhe u emërua guvernator i Judës nga Kiri (Esd. 5.14). *Joshua.* Ai ishte djali i Jehocadakut, kryepriфт në kohën e pushtimit babilonas (I Kron 6.15). Kështu, profecia e Hagait u drejtohet udhëheqësve civilë dhe fetarë të kombit.

v. 2. *Këta njerëz thanë: Nuk ka ardhur koha për të rindërtuar tempullin e Zotit.* Ishte justifikimi që njerëzit ofruan për të mos rindërtuar tempullin. Sipas mënyrës së tyre të mendimit, koha nuk ishte e përshtatshme. Në fakt, rrënja e vështirësisë ishte në to, dhe jo në një rrethanë të jashtme ose një faktor kohe. Nënfisha është e qartë; ata nuk po pretendonin se puna nuk duhet të vazhdohej, por se nuk ishte koha e duhur për ta bërë atë. Do të mendonit se një periudhë prej rreth gjashtëmbëdhjetë vjetësh do të sillte nevojën për përpjekje nga ana e tyre. Por zemra ngurruese gjen gjithmonë justifikime. Përkundrazi, përshtypja është se ata menduan se rifillimi i aktivitetit ndërtimor do të shkaktonte armiqësi të fshehtë nga persianët dhe do t'u shkaktonte atyre një problem.

v. 4. *A është koha që ju të jetoni në pallatet, kur Tempulli është në gjermadha?* Hagai pyeti udhëheqësit nëse koha ishte e keqe për gjërat e Zotit. Aktiviteti i tyre personal (si ndërtimi i shtëpive) bëri një përshtypje të ndryshme. Çfarë kontrasti – tempulli i shkretë dhe i rrënuar i Zotit përkrah banesave të mbaruara private, të stolitura nga mërgimtarët që ishin kthyer. Pyetja e profetit, me një goditje mjeshtërore, ekspozoi indiferencën, egoizmin dhe mosbindjen e kombit. Ata kishin shtëpi luksuoze, të mobiluara kryesisht. Lidhja me kedër u gjet në pallatet e mbretërve (shih I Mbr 7.7; Jer 22.14). Meqenëse druri i shtrenjtë nuk ishte i zakonshëm në Judë, përdorimi i tij ishte një shenje luksoze. Aty ku ishin zemrat e tyre, thesari i tyre ishte gjithashtu.

Krahasoni indiferencën e tyre ndaj shtëpisë së Perëndisë me lavdërimin shqetësues të Davidit (2 Sam 7.2).

II. **Thirrni për reflektim serioz.** 1.5,6.

v. 5. *Mendoni për sjelljen tuaj !* Nevoja e orës ishte të reflektonte në veprimet e tyre. Në DhV, zemra në përgjithësi përfaqëson jetën e mendimit dhe vullnetit. Një nga thirrjet e preferuara të këtij profeti është thirrja për t'u marrë në konsideratë. Ai e përdor atë në vargun 7 dhe më pas dy herë në 2.18. Është një akuzë e vetë-ekzaminimit dhe e gjykimit të vetë. Populli hebre mund ta vlerësonte lehtësisht natyrën e veprimeve të tyre me rezultatet që rrodhën prej tyre.

v. 6. *Ju keni mbjellë shumë, por korrur pak.* Ata e kaluan maksimumin në kohën e mbjelljes. Ata nuk kanë kursyer asnjë përpjekje për të siguruar lulëzim. Por kthimi i tyre në të korra ka qenë tërësisht zhgënjyese. Ata duhet ta kishin kuptuar që nuk mund të pasurohen në kurriz të Zotit (krh. Lev 26.26; Hosh 4.10; Mik 6.14). Asgjë nuk dukej të ishte në sasi të mjaftueshme, qoftë ushqim, pije apo veshje. Pagat ishin aq të vogla sa ato u zhdukën përballë nevojave të përditshme; të ardhurat e punëtorëve u zhdukën shpejt. Nuk ka kundërshtim midis përshkrimit të varfërisë këtu dhe përshkrimit të shtëpive të mbyllura dhe të shtrenjta në vargje

v. 7. Si në shoqëritë e tjera, të pasurit ishin me klasën e varfër. Kjo epokë, si të gjitha epokat në historinë njerëzore, vërtetoi të vërtetën e Mt 6.33. Kur

Zoti harrohet, e gjithë puna është pa fitim. Qytetërimet e sotme materialiste duhet të reflektojnë mbi këtë të vërtetë po aq sa çdo tjetër.

III. **Ndëshkimet e Izraelit kundër Perëndisë.**

1,7-11.

v. 8. Shkoni në mal, pritni dru dhe ndërtoni Tempullin tim! Kjo do të më pëlqejë: kështu do të më nderoni!. Pas një thirrje tjetër për reflektim serioz për gjendjen e tyre, tregohet ilaçi. Njerëzit duhej të shkonin në malësi dhe zona me pyje për të marrë dru për Tempullin. *Do të kënaqem.* Fillimisht Zoti premtoi se bindja do të plotësonte miratimin e tij. Shkurt, Hagai thotë: Bindjuni Zotit, dhe bekimi dhe miratimi i tij do të jenë tuajat. Këtu është prova që Zoti, ashtu si Hagai, ishte i shqetësuar me aspektet shpirtërore të rindërtimit. Solomoni ishte lutur (1 Mbr 8:30) që Zoti të nderohej nga adhurimi i popullit të tij. Kur ata e lanë pas dore këtë veprimtari të jetës së tyre shpirtërore, rezultoi shterpësi. Farëdo që mund të ketë munguar në tempullin e themelimit, Zoti premtoi pa mëdyshje se bekimi i tij do të ishte aty.

v. 9. Ju keni shpresur shumë, por keni arritur pak. Kur dëshironit ta sillnit frytin e punës suaj në shtëpi, ishte sikur ta kishte marrë era. A nuk dini përse bëra të ndo-dhte kështu? Shtëpinë time e latë në gër-madhë, dhe secili mendon vetëm se si të ndërtojë shtëpinë e vet! Hagai kthehet në temën e pasojave të rënda të indiferencës së njerëzve ndaj çështjeve shpirtërore.

Një neglizhencë e tillë pati një efekt të drejtpërdrejtë në shqetësimin e tyre të përkohshëm. Edhe pse ata kishin shpresa të mëdha për të korrat e mira, këto pritshmëri u prishën. Nuk kishte shumë për të treguar për shpenzimet e mëdha të punës së tyre. Edhe vogëlushja që u korr nuk i ndihmoi shumë. Zoti siguroi që të mos ishte i përshtatshëm për konsum ose të shpërndahej. Kështu njerëzit u informuan se nuk duhet t'i atribuojnë rendimentet e dobëta të tokës një shkaku tjetër, siç është neglizhenca e gjatë e tokës gjatë periudhës së robërisë, por dënimi i drejtpërdrejtë i Zotit. Pse? Si të shpjegojmë providencën e Zotit? Ndëshkimi i Zotit do të bazohej në veprimet e tyre. Ku kishin dështuar? Përgjigjja është e qartë. Duke kërkuar fatin e tyre, ata kishin treguar një zell mjaft të madh, në të vërtetë synonin të promovonin interesat e tyre egoiste, në mosrespektimin e plotë të interesave të Zotit. Një kontrast i dukshëm paraqitet midis shtëpisë sime dhe asaj të tyre.

v. 10. Prandaj nuk ka as vesë e as shi, dhe asgjë nuk mund të rritet më.. Zoti ruajti vesën e cila zëvendësoi shiun gjatë muajve të thatë të verës, në mënyrë që të mos ketë më rritje në tokë. Kështu që Zoti e sqaroi që Ai ishte administratori suprem i ushqimit të Izraelit.

v. 11. Për këtë kam bërë që kjo thatësi të bjerë mbi vendin tuaj, mbi male, arat e drithit, vreshta dhe kodrat e ullinjve, që të mos lulëzojnë më asgjë. Njerëzit dhe kafshët duhet ta pësojnë

nga të gjitha këto, dhe çka do të ndër-merrni, nuk do të ketë sukses.»”

Më shumë se një herë në historinë e Izraelit, Zoti pa që ishte e nevojshme ta sillnin kombin të kuptonte varësinë e tij të plotë prej tij për të gjitha nevojat e jetës. Në disa raste, mësuesit dhe profetët e DhV theksuan se, në rrugën e bindjes, Izraeli mund të dinte ekuilibrin e duhur të forcave të natyrës për përfitimin dhe bekimin e tij. Zoti i kishte paralajmëruar njerëzit se nëse nuk ishin të pabindur, vetë qielli do të bëhej si bronzi (Lp. 28:23). Thatësira që ai dërgoi në tokë dhe malet prekën grurë (jo misri), verë të re, vaj; të gjitha pyetjet e tokës dhe tërë punën e njeriut dhe të bagëtisë. Uria ka qenë gjithmonë një plagë e tmerrshme në duart e Zotit. Sh. 2 Mbr 8.1; Ps 105.16; shih Lp 11.14; 18.4. Krijimi i poshtëm është gjithnjë i përfshirë në pasurinë e njeriut (Rom 8.19-21).

PËRGJIGJJA E NJERËZVE: RINDËRTIMI RINISËT

IV. **Bindja e kombit.** 1,12-15.

v. 12. Zerubabeli, Jeshua dhe mbarë populli u prekën thellë nga ajo që Zoti, Perëndia e tyre, njoftoi nëpërmjet Hagait. Ata pranuan se Zoti ua kishte dërguar pro-fetin, dhe u frikësuan se mos e kishin nderuar Zotin siç duhej.

Të gjithë pjesën tjetër të popullit iu bindën zërit të Zotit, Perëndisë të tyre, sipas fjalëve të profetit Hagai. Këtu ka një bashkëpunim inkurajues midis drejtuesve

dhe popullit. Mesazhi i profetit kishte efektin e dëshiruar. Njerëzit ishin të shpejtë për të vlerësuar mesazhin e Hagait për atë që ishte vullneti i Zotit i shprehur nga shërbëtori i tij. Zoti i tyre. Dy herë Zoti është caktuar kështu. Duket të nënkuptohet këtu se kombi tani ishte bërë më i përshtatshëm për marrëdhëniet e tij me Perëndinë si një popull i besëlidhjes së tij të zgjedhur.

v. 13. Pastaj Zoti tha nëpërmjet lajmëtarit të tij, Hagait: «Unë do t’ju përkrah. Këtë e premtoj unë, Zoti.»

Hagai i Dërguari i Zotit u tha njerëzve, në përputhje me porosinë e Zotit, “Unë jam me ju – fjala e Zotit. Me një vegim të ri shpirtëror, njerëzit e njohën Hagain si zëdhënës i Zotit, pushtuar me autoritetin hyjnor. *Une jam me ty* Mesazhi ishte i shkurtër, por nuk mund të ishte më ngushëllues ose më i fortë. Në të kaluarën, ky mesazh ishte përdorur nga Zoti për të nxitur njerëzit drejt arritjeve të mëdha (për shembull, Dal 3.12; Jer 1.8), dhe është akoma më siguresi i të gjitha premtimeve të bëra për shërbëtorët e Zotit Jezus Mesia në botë (krh. Mt 28,20). Kthimi te Zoti duhet të jetë i sinqertë; përndryshe, kjo siguri e fortë nuk do t’u jepej atyre.

v. 14-15. -Kështu, Zoti përgatiti guvernatorin Zerubabel, kryepriftin Jeshua dhe mbarë popullin për të ndërtuar Tempullin e Pe-rëndisë së tyre, Zotit të gjithëfuqishëm. Ata e filluan punën ditën e 24-të të mu-ajit të 6-të.

Zoti zgjoi frymën e Zerubabelit. Çdo qëllim i mirë i popullit të Zotit buron nga Zoti. Është ai që i energjizon njerëzit që të duan dhe ta bëjnë atë të lumtur (Fil 2.13). Përdorimi i trefishtë i termit shpirt tregon që beteja fitohet ose humbet në fushën shpirtërore, dhe jo në një gjendje të jashtme të favorshme ose të pafavorshme. Njerëzit filluan punën për mbledhjen e materialeve të nevojshme për strukturën; megjithatë, themelet nuk u vunë deri tre muaj më vonë.

Dita e 24-të. Hagai kujdeset të japë një datë tjetër të saktë, aq e rëndësishme është pyetja në të cilën është fiksuar zemra e saj. Kishte një interval prej njëzet e tre ditësh midis kësaj date dhe asaj të dhënë në vargun 1. Zoti kurrë merr parasysh çdo karakteristikë të bindjes së fëmijëve të tij.

MESAZHI I ZOTIT NË LIDHJE ME TEMPULLIN E RI: UNË DO TË NDRYSHOJ JETËN TUAJ

Inkurajimi i ndërtimeve. 2,1-5.

v. 1. Vitin e dytë të mbretërimit të pe-randorit Dari, ditën e 21--rë të muajit të 7-të, Zoti i dha profetit Hagai edhe një porosi

Mesazhi i dytë i profetit daton ditën e shtatë të festës së tëbanave, festa e fundit e mbledhjes në kalendarin hebraik (krh. Lev 23,39-44). Kjo festë u kremtua me shumë gëzim (siç është edhe sot e kësaj dite), dhe sakrificat e falënderimeve ishin më të shumta në ditën e fundit se çdo tjetër të vitit.

Sidoqoftë, me korrjen e dobët dhe fillimet e përlulura të Tempullit, kontrasti me kushtet e mëparshme duhet të ketë qenë veçanërisht i dhimbshëm. Prandaj kishte një nevojë për inkurajim (krh. Esd. 3.12,13). Shpesh, Satani fillon sulmet e tij më të forta kundër njerëzve menjëherë pasi ata vendosen me vendosmëri për të ndjekur drejtimin e Zotit. Njerëzit kishin nevojë për inkurajim të fortë për t'i mbrojtur ata nga dëshpërimi. Në kapitullin e parë, nevoja ishte një mesazh për ndërgjegjet dhe vullnetet e njerëzve indiferentë; këtu ishte e nevojshme një fjalë ngushëllimi dhe inkurajimi në zemrën e kombit.

v. 3. **“Kush prej jush e pa Tempullin para se të shkatërrohej? Sa madhështor ishte atëherë! E sa i mje-rueshëm është ai që shihni të ngrihet para syve tuaj. Ndërtesa nuk është asgjë në krahasim me atë që qëndronte këtu më parë.**

Fjalët u drejtohen udhëheqësve civilë dhe fetarë dhe pjesës tjetër të mbështetur. Zoti e krahasoi tempullin e Solomonit dhe atë që ishte në ndërtim e sipër. Përmes Hagait, ai pyeti udhëheqësit dhe njerëzit se sa e kujtuan lavdinë e strukturës së parë. Pas skadimit të shtatëdhjetë viteve të mërgimit, mbeti vetëm disa prej tyre që kishin parë tempullin e lashtë. Si asgje? Rasti për pyetjen e Zotit gjendet në tregimin e Esd. 3,8-13. Procesverbali tregon se në themelin e Tempullit të Dytë, priftërinjtë shoqëruan ceremoninë me këndimin e psalmeve dhe tingullin e borive. Brezi i ri, pa asnjë mjet krahasimi në këtë rast,

ishte i kënaqur me këtë sukses. Por burrat e moshuar që kishin njohur tempullin e fundit të lavdishëm, qanin hapur për shkak të kontrastit të dukshëm midis dy faltoreve. Hagai ia drejtoi kërkesën e saj grupit të fundit. Nga këndvështrimi i Zotit, në Jeruzalem ekzistonte vetëm një shtëpi e Zotit, qoftë e ndërtuar nga Solomoni, Zerubabeli ose më vonë e zgjeruar nga Herodi. Prandaj. Zoti e quajti ndërtimin e Solomonit “këtë shtëpi në lavdinë e saj të parë”. Mendimet e Zotit nuk janë ato të njeriut dhe gjykimet e tij bëhen mbi bazën e të drejtave të shfaqësura.

v. 4. Por Zoti thotë: «Mos t’ju lë-shojë zemra! Në punë, o Zerubabel! Në punë, o Jeshua! Në punë, o burrat e Ju-dës! Do t’ju përkrah. Kështu them unë, Zoti i gjithëfuqishëm.

Në fjalimin e trefishtë drejtuar sundimtarit, priftit dhe popullit, Zoti u tha të gjithëve që të jenë të fortë. Zoti, i cili filloi një kontrast të ashpër midis ndërtesave, tani u ka ofruar njerëzve mbështetje shpirtërore për të përmbushur detyrën e tyre. Qëllimi i saj në ekspozimin e ndryshimit nuk ishte dekurajimi i tyre, por përkundrazi për t’i bërë ata të kuptojnë përmasën e punës, paaftësinë e tyre për ta bërë atë vetë dhe nevojën për të konsideruar mjaftueshmërinë e saj. Zoti ishte burimi i forcës së tyre. Përsëri, fjala ngritëse u dha që prania e Zotit do të ishte barazi e vazhdueshme.

v. 5. Ju kam premtuar t’ju përkrah, kur u larguat nga Egjipti, dhe ky premtim vlen edhe

sot. Unë jam mes jush me fuqinë e shpirtit tim, mos kini frikë!

Nëse do të kishte një komb në tokë që mund të ishte i sigurt për besueshmërinë e Zotit në lidhje me premtimet e tij, ai ishte Izraeli. Ai kishte bërë një aleancë (fjgj., prerë një aleancë, duke folur në lidhje me viktimat që ishin ndarë për të ratifikuar një aleancë; krh. Zan 15.10) për të hyrë në një kontakt të përhershëm me Izraelitët kur u larguan nga Egjipti. Këtu bëhet fjalë për Besëlidhjen e Sinait (krh. Dal. 19.5; në veçanti 33.12-14). Meqenëse Zoti kishte qenë besnik ndaj këtij premtimi përgjatë gjithë shekujve të kaluar të historisë së Izraelit, me siguri dikush mund të besojë tek ai për të mbajtur fjalën e tij të premtuar para bashkëkohësve të profetit Hagai. *Shpirti im mbetet me ju.* Një shenjë e vërtetësisë së premtimit ishte prania e Shpirtit të Perëndisë, që më pas të qëndronte midis tyre. Zoti nuk i kishte braktisur ata, megjithëse ishte shumë i pakënaqur me indiferentizmin e tyre ndaj dashurisë dhe urdhërimeve të tij. Ata nuk kishin asgjë nga frika.

II. **Premtim i lavdisë së ardhshme.** 2,6-9.

v. 6. Unë, Zoti i gjithëfuqishëm, po ju them: Pas pak do ta tund botën nga themelet, qiellin dhe tokën dhe detin.

Shprehja e fshehtë ndoshta do të thotë që brenda një kohe të shkurtër, ngjarjet e deklaruara do të ndodhin. Unë do të tund qiejt. Ky varg dhe tre në vijim kanë një mendim qartë mesianik (shih gjithashtu Is.

61.1-3; Dan 9.24-27; Zah. 9,9,10). Këtu, mesazhi i profetit përziën detaje të ardhjes së parë dhe të dytë të Mesisë, si dhe profecitë e tjera të DhV. Parashikimi i lëkundjes së qiejve, botës, detit dhe tokës së thatë me siguri flet për diçka më shumë sesa një demonstrim i pazakontë i gjithëfuqisë së Zotit në fushën natyrore; e gjithë atmosfera e profecisë e sjell lexuesin në një epokë apokaliptike. Këtu, Zoti shihet përsëri duke ndërhyrë në mënyrë të ndjeshme dhe të qartë në punët e njerëzve. Cila mund të jetë marrëdhënia e menduar midis deklaratës së këtij vargu dhe asaj të vargut 5? Profeti i inkurajoi hebrenjtë të vazhdonin të punojnë në tempull me zell, sepse, ai siguroi, Zoti i tyre, Zoti i kombeve, së shpejti do të tregojë fuqinë e tij në emër të Izraelit. Ai do të trondiste gjithësinë materiale dhe do të rrëzonte mbretëritë tokësore dhe të fundme në mënyrë që të krijonte mbretërinë e fundit në tokë, mbretërinë e Birit të dashur të Perëndisë.

v. 7. Do t'i tme-rroj të gjithë popujt, që t'i sjellin këtu thesarët e tyre. Kështu do të kujdesem që shtëpia ime të stoliset në mënyrë madhështore.

Mallrat më të lakmueshëm të të gjitha kombeve do të vijnë dhe unë do ta mbush këtë tempull me lavdi. Ky parashikim u është referuar kryengritjeve dhe trazirave në perandoritë persiane dhe greke. Askush nuk mund të mohojë në mënyrë të arsyeshme që këto qeveri janë tronditur në të kaluarën. Por një lexim i kujdesshëm i profecive të Shkrimeve do të bindë një

student pa paragjykime se këto ngjarje ishin vetëm hapa përgatitore në procesin me të cilin Zoti do të zhvendoste akoma mbretëritë e kësaj bote, për t'i zëvendësuar ato me mbretërimin e drejtë të Mesisë së Izraeli dhe Shëlbuesit të botës (shih Hebrenjve 12,26,27; Apok. 11.15). Mungesa e shkëlqimit dhe zbukurimit të jashtëm në tempullin e Zerubabelit do të kompensohej më shumë sesa dhuratat e çmuara që të gjithë njerëzit do të paraqisnin akoma për ta bërë tempullin e Zotit një gjë të bukurisë dhe lavdisë. Sigurisht, një homazh i tillë për Zotin do t'i paguhej atij nga një homazh i vërtetë. Është cituar në favor të këtij interpretimi që i bën drejtësi përdorimit të temës femërore njëjës dhe foljes shumë.

v. 8. Sepse mua, Zotit të gjithë-fuqishëm, më takon i gjithë ari dhe ar-gjendi.. Që pjesa tjetër të mos mbingarkohet nga shqetësimi për mungesën e metaleve të çmuar në tempullin e themelimit, Zoti theksoi furnizimin e tij të pashtershëm. Është spekuluar se në tempullin e Solomonit, ari me vlerë rreth njëzet milion dollarë ishte përdorur për të mbuluar pjesën më të brendshme të shenjtërores. Por çfarë ishte në lidhje me dispozitat e Atij që ka gjithçka? (Ps 50,12). Po, më shumë se kaq, Perëndia do ta zbukurojë atë në ardhjen e Birit të tij. Të mërguarit e varfër nuk kishin shumë për të bukuruar tempullin, por Zoti i siguroi ata se do të plotësonte boshllëkun.

v. 9. Tempulli i ri do t'ia kalojë shumë të vjetrit. Prej kësaj ndërtese do t'i jap popullit tim paqe dhe mirëqenie. Këtë e them unë, Zoti i gjithëfuqi-shëm.»

Kuptimi është se lavdia e fundit e shtëpisë do të tejkalonte shumë lavdinë e mëparshme. Është thelbësore të kuptohet që në Shkrimet, Tempulli i Zotit në Jeruzalem është konceptuar si një entitet i vetëm që ekziston në forma të ndryshme në periudha të ndryshme të historisë. Prania e Mesisë do t'i jepte lavdi Tempullit të Dytë që Tempulli i Parë nuk e njihte kurrë. Pamja është paraqitur se kjo lavdi e fundit i referohet lavdisë mijëvjeçare të Tempullit të parë në Ezekiel, kapitujt 40 deri në 48. Meqenëse ekziston vazhdimësi në tempuj nga epoka të ndryshme, kjo pozitë nuk mund të përjashtohet. Megjithëse tempulli i Zorubabelit u hoq nga themelet nga Herodi gjatë rinovimit të tij, tempulli i tij ende konsiderohej si tempulli i dytë. Kjo është referuar nga të gjitha autoritetet hebraike. *Në këtë vend, unë do të jap paqen.* Në fund të fundit, është e qartë se kjo profeci aludon përfundimisht në Tempullin e Mijëvjeçarit.

Mesia përmbushi bazën për paqen shpirtërore në Jeruzalem (Kol. 1.20). Ai tani u jep paqe zemër dhe mendje besimtarëve (Rom 5.1; Fil 4.7). Por në fund të fundit, ai do të sjellë paqe në botë si Princ i Paqes (Is. 9,6-7). E mjaftueshme dhe më shumë, pra, është kjo përgjigje e Zotit ndaj paraqitjeve jo imponuese të vargut 3. Zoti gjithmonë rezervon më të mirën për në fund. Vetëm syri i besimit mund ta shohë atë.

FJALA E PERËNDISË NË LIDHJE ME MALLKIMIN: UNË DO TA ZËVENDËSOJ ATË ME NJË BEKIM

III. Pastërti dhe i papastërti në librin e Levitikut.
2,10-14.

v. 10. Vitin e dytë të mbretërimit të Dariut, ditën e 24-të të muajit të 9-të, Zoti i tha profetit Hagai:

Në ditën e tetëdhjetë të muajit të nëntë. Mesazhi i katërt i profecisë së Hagait u dha dy muaj pas asaj të mëparshme. Është gjatë muajit të nëntë që shirat e parë duhet të ujin të korrat e reja. Duke pasur përvojë mungesë dhe zhgënjim në periudhën e mëparshme, njerëzit do të ishin veçanërisht të shqetësuar për produktet për vitin e ardhshëm. Gjatë periudhës së vjetër të mosbindjes, ata ishin ndëshkuar në çështjet e përkohshme. A do të kishte ndonjë ndryshim tani që ata i ishin bindur urdhrin të Zotit nga Hagai? Kjo pyetje që profeti tani përgjigjet.

v. 11. “Unë, Zoti i gjithëfu-qishëm, të urdhëroj: Shko te priftërinjtë dhe informohu! Pyeti:

Populli duhej të kërkonte ndihmë juridike nga priftërinjtë e kohës. Priftërinjtë në Izrael ishin zotërit e autorizuar të ligjit të Moisiut (shih Lp. 17,8,9). Ata u udhëzuan nga Zoti që të interpretojnë Ligjin; profetët u dërguan për ta zbatuar atë (për shembull, Hag 2, 13-14). Në vargjet 11-13, njerëzit e Izraelit përshkruhen, në mënyrë indirekte, sikur të kishin qenë

në një gjendje mosbindjeje, kusht për të mos përsëritur.

v. 12. «Në qoftë se ndokush mban në fundin e petkut mish që është shuguruar për mua dhe që mund të hahet nga priftërinjtë, dhe në qoftë se me fundin prek një copë buke ose diçka të zier, ose verë, ose vaj ose ndonjë ushqim tjetër: a shugurohet nëpërmjet kësaj edhe sendi i prekur, i cili u rezervohet pastaj priftërinjve?» Hagai ua drejtoi pyetjen priftërinjve dhe mori përgjigjen: «Jo.»

Nëse dikush vesh mish të shenjtëruar në tigan të rrobave të tij. Bëhen dy pyetje të ndara. E para është. Nëse një njeri mbante mish të shenjtë (sakrifikues) dhe prekte një objekt tjetër, a do të ishte ai objekt në kontakt me mishin i shenjtë ose i veçuar Zotit? Dhe priftërinjtë u përgjigjën dhe thanë: Jo. Përgjigjja në rastin e parë është negativ (krh. Lev 22.4-6; Nr 19.11).

v. 13. Pastaj i pyeti priftërinjtë në emër të Zotit: «Në qoftë se ndokush prek një kufomë, dhe kështu bëhet i papastër, dhe pastaj prek njërin prej këtyre sendeve: a bëhet edhe sendi i prekur i papastër?» Priftërinjtë u përgjigjën: «Po.»

Nëse dikush është bërë i papastër duke prekur një kufomë dhe prek të gjitha këto gjëra, a do të bëhet i papastër? Pyetja e dytë ishte: Nëse një njeri që ishte ritualisht i papastër për shkak të kontaktit me një kufomë do të prekte një objekt, a do të bëhej objekti i papastër për shkak të papastërtisë rituale të burrit? Përgjigjja për pyetjen e dytë është në mënyrë

pozitive. Parimi është që pastërtia morale nuk mund të transmetohet, sipas rregullave të Moisiut, por papastërtia morale mund të transmetohet. Papastërtia juridike transmetohet në vend se pastërtia legale ose levitike. Një burrë nuk mund ta transmetojë shëndetin e tij tek një fëmijë i sëmurë, por një fëmijë i sëmurë mund t'ia komunikojë sëmundjen e tij një burri.

v. 14. Pastaj Hagai tha: “Zoti thotë: «Për mua ky popull është i papastër. Prandaj gjithçka që bën ky popull, bëhet e pa-pastër, dhe çdo vend ku kushtojnë fli, bëhet i papastër.»”

E njëjta vlen edhe për këtë popull. Edhe sikur njerëzit të kishin lënë pas dore punën e Tempullit, ata kishin ofruar flijime në një altar të improvizuar në Jeruzalem (Esd. 3.3). Këto oferta nuk e kishin kënaqur Zotin; kjo është arsyeja pse Zoti e mbajti bekimin e tij nga njerëzit, siç mund ta shohim qartë në Kapitullin 1. Ajo që ata ofrojnë atje është e papastër. Ashtu si izraeliti i papastër ritualisht ndotte gjithçka që preku, njerëzit në mosbindje kaluan në rezultatet e asaj mosbindjeje ndaj punës së tyre, gjë që i bëri ata të padobishëm. Ashtu si mishi i shenjtë nuk mund të komunikonte shenjtërimin e tij me ndonjë objekt tjetër, veprat e mira të jashtme të njerëzve, madje edhe ofertat për të cilat u kujdes të paraqiste në altarin e Zotit, nuk mund të ishin të mjaftueshme për të garantuar bekimin e Zotit dhe gëzimi i shenjtërisë. Të gjitha veprat e tyre të së kaluarës kanë kontribuar në papastërtinë e tyre shpirtërore. Përfundimi është i qartë: ata nuk duhet të rifillojnë rrjedhën e tyre të

vjetër të mosbindjes, por duhet ta braktisin atë. Këtu, Hagai interpreton shkakun dhe efektin nga këndi i Ligjit të Moisiut, siç shpjegoi ai më parë (1.6, 9-11) nga pikëpamja e mbjelljes dhe korrsjes. Paralelet janë të qarta midis “këtij populli”, “këtij kombi” këtu dhe “këtij populli” në 1,2.

IV. **Zbatimi i këtyre të vërtetave.** 2,15-19.

v. 15-16. *Zoti shtoi: «Hidhni një shikim prapa.* Para se të fillonit t’i rindërtonit muret e Tempullit, prodhimi i një fushe ishte vetëm dhjetë në vend të njëzet thasëve me drithë të pritur, kurse prodhimi nga një vresht vetëm njëzet në vend të pesë-dhjetë shtambave të pritura. Mendoni tani (për atë që do të ndodhë) nga sot e tutje, përpara se tempulli i Zotit të hidhet gur në gur. Popullit të Perëndisë iu kërkua të merrte parasysh rrethanat e tyre të vështira gjatë periudhës kur ata pushuan së punuari në tempull.

Pritjet zhgënjeheshin vazhdimisht, sepse dora e mbarë e Zotit nuk ishte me ta.

v. 17. *Ju dërgova breshër, ndryshk dhe urth, dhe asgjësova tërë punën tuaj. E megjithatë nuk donit të ktheheshit tek unë.*

Ashtu si në kohën e profetit Amos (krh. Amos 4.9), Zoti goditi fushat dhe vreshtat e popullit të tij me plagë, rezultat i thatësisë së tepërt dhe me myk, pasojë e lagështisë së tepërt. Pjesa tjetër e punës së tyre u shkatërrua nga breshri. E gjithë natyra ishte kundër tyre. Këto shenja të pakënaqësisë së Zotit

duhet të ishin paralajmërime mjaft të qarta për ndëshkimin e ri, por njerëzit ishin të ngadalshëm për t'i perceptuar dhe nuk u kthyen te Zoti në pendim dhe besim.

v. 18. *Kështu qëndroi puna, deri sot, deri në ditën e 24-të të muajit të 9-të, dita kur mbaroi ndërtimi i themeleve të Tempullit.*

Ky varg bën një këshillë të dyfishtë për të marrë në konsideratë: Sa burra të vegjël zbatojnë mendjen e tyre, mendimet e tyre në marrëdhëniet që kanë me Zotin! Para ditës së njëzet e katërt, njerëzit nuk e kishin dhënë veten e tyre pa rezervë për të punuar, siç duhet të kishin bërë. Ata duhej të krahasonin kushtet para dhe pas bindjes së tyre.

v. 19. *Depot e drithit janë të zbrazëta, hardhitë, fiqtë, shegët dhe ullinj të nuk japin asnjë frut. Por qysh tani do ta bekoj vendin tuaj dhe do të bëj që të lulëzojë gjithçka.»*

Njerëzit mund ta kishin verifikuar me lehtësi të vërtetën ose falsitetin e përfundimeve të profetit. Duke vepruar kështu, ata së shpejti do të zbulonin se në papafingo nuk kishte fara dhe se hardhitë dhe pemët nuk kishin dhënë prodhimet e tyre. *Por që atëherë do të jap bekimin.* Por tani, duke qëndruar në vendin e bindjes, Izraeli duhej të gjente gjithçka ndryshe. Profeti nuk foli si një ekspert inteligjent bujqësor, duke parashikuar të korrat e mira, por si profeti i Zotit duke shqiptuar bekimin mbi besimin, lulëzimin mbi besimin. Zoti që mund të refuzojë bekimin gjithashtu mund t'i jepte popullit të tij besnik.

**PREMTIMI I ZOTIT DREJTUAR ZERUBABELIT:
UNË DO TA MBAJ SOVRANIN TIM TË SIGURT
DHE TË SHËNDOSHË**

**V. Bekimi i së ardhmes së Zotit për
Zerubabelin.** 2.20 deri 23.

v. 20. *Zoti foli me Hagain përsëri ditën e 24-të të muajit.* Në të njëjtën ditë ai dha mesazhin e mëparshëm (v. 10), Hagai mbajti fjalimin e tij të fundit, një fjalë inkurajimi personal për shefin civil, Zerubabelin.

v. 21. *Ai i dha urdhër t'i transmetonte Zerubabelit, guvernatorit të Judës, këtë porosi:* «Unë, Zoti i gjithëfuqishëm, do t'i tund qiellin dhe tokën nga themelet.

Është e mundur që Zerubabeli, si guvernator dhe shef civil, të pyetej për parashikimin e mëparshëm (v. 6,7) në lidhje me revolucionet midis fuqive dhe mbretërive të botës. Ai mund të ketë qenë i shqetësuar për mënyrën sesi këto marrëdhënie me Perëndinë do të ndikonin te njerëzit tek të cilët drejtohej. *Unë do të tund qiejt dhe tokën.* Do të shihet dhe pranohet lehtësisht se mesazhi personal për Zerubabelin është i hutuar me deklaratën profetike në lidhje me gjykimet e ardhshme të Zotit mbi kombet.

v. 22. *Do t'i përmbys fronet e mbretërve dhe do t'i jap fund sundimit të popujve; do t'i përmbys karrocet e luf-tës bashkë me kalorësit e tyre,*

kurse ku-ajt do t'i rrëzoj përtokë, që kalorësit ta sulmojnë njëri-tjetrin me shpata.

Disa interpretues e vendosën këtë fragment në kohën e përmbysjes dhe revoltës së kombeve të nënshtruar kundër Perandorisë Persiane. Kjo ndodhi kur Darius Hystaspes u ngjiti në fron në 521 para Krishtit. Por profecia e Hagait shikon për të ardhmen; nuk është një ngjarje historike e njohur për të gjithë. Për më tepër, përdorimi i “fronit” njëjës ka kuptim. Është e preferueshme të shihet këtu, me shumë eksponentë të aftë, një referencë për përmbysjen përfundimtare të këtij sistemi botëror, të mbizotëruar nga Satani, kur mbreti legjitim, Zoti Jezus, Mesia, kthehet për të marrë qeverinë e qeverisë (krh. Ap 11,15). *Këmbaleca*. Kombet, atëherë si tani, do të varen akoma nga forca fizike dhe armët për të arritur qëllimet e tyre fizike, por Zoti do të shkatërrojë plotësisht forcën e tyre dhe shfaqjen e forcës së tyre. *Me shpatën e të vëllait*. Shkatërrimi i filluar nga Zoti do të përfundojë në çmendurinë e trazirave civile (shih gjithashtu Ez 38.21; Zah 14.13). Këto ngjarje duhet të ndodhin rreth kohës së Luftës së Armagedonit. Në asnjë mënyrë të imagjinatës, ngjarjet e këtij vargu nuk mund të përdoren për t'u përshtatur në disa konflikte të kaluara ose lëvizje politike të perandorive të mëdha.

v. 23. Atë ditë do të emëroj ty, o Zerubabel, biri i Shealtielit, guvernatorin tim. Do të të përdor si unazë për vulë. Kështu them unë, Zoti i gjithëfuqishëm.»

Zerubabeli u emërua për një mision specifik. Zoti kishte një nder të veçantë të rezervuar për këtë të shërbëtorëve të tij. Premtimi në fakt ka të bëjë me zyrën që Zerubabel përmbushi si sovran në Judë; ai nuk mund t'i referohet jetëgjatësisë së Zerubabelit. Në kohën e tij, ngjarjet e planifikuara nuk ndodhën. Domethënia është se prejardhja mesianike duhej të kalonte nëpër Zerubabelin, nga linja e Davidit, ashtu siç bëri nga vetë Davidi. Froni i sigurt i Davidit bie ndesh këtu me dinastinë shkatërruese të botës. Zerubabeli gjendet në të dy gjenealogjitë e Mesisë (Mt 1,12; Lk 3,27). Ekspertët hebrej i referuan kësaj pasazhi në Hagai në Mesinë. Në Zerubabel, atëherë, si një lloj, personi i antitipit, Mesia, është i parapërgatitur. Të dy ishin pasardhës të Davidit; Prandaj përzjerja në këtë profeci. Unaza e sinjalit ishte një objekt vlerësimi dhe kujdesi për orientalin. Vula e tij ishte një shenjë nderi dhe autoriteti (shih Kk 8,6; Jer 22,24). Në të kaluarën, kur unaza e sinjalit përdorej për të nënshkruar letra dhe dokumente, ajo përfaqësonte pronarin, i cili akoma kishte veshur atë (krh. Zan 38,18; Jer 22,24). Ishte posedimi i tij më i çmuar. Këtu, unaza e sinjalit parashikon Mesinë e çmuar. Ashtu si dinjitet e tjerë të DhV zunë vendin e tyre në linjën e suksesit të Mesisë nga përzgjedhja sovrane e Zotit, kështu Zerubabeli u nderua që u vendos në këtë linjë për të caktuar të zgjedhurin e Zotit, Zotin Mesinë.